

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

Bakalářská práce

2024

Matyáš Hanzlík

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

**Současné postavení Demokratické unionistické strany:
proměna postavení irských unionistů po Velkopáteční
dohodě**

Bakalářská práce

Autor práce: Matyáš Hanzlík

Studijní program: Politologie

Vedoucí práce: prof. PhDr. Blanka Říchová, CSc.

Rok obhajoby: 2024

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 26. 4. 2024

Matyáš Hanzlík

Bibliografický záznam

HANZLÍK, Matyáš. *Současné postavení Demokratické unionistické strany: proměna postavení irských unionistů po Velkopáteční dohodě*. Praha, 2024, 92 s. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, Katedra politologie. Vedoucí bakalářské práce prof. PhDr. Blanka Říhová, CSc.

Rozsah práce: 134 488 znaků, tj. 75 normostran

Abstrakt

Tématem bakalářské práce je severoirský unionismus a jeho vývoj po podepsání Velkopáteční dohody (*Good Friday Agreement*, GFA) 10. dubna 1998 skrze analýzu Demokratické unionistické strany (DUP). Tato strana je pro severoirský unionismus a pro region jako takový velmi signifikantní její politickou dominancí po většinu období od implementace Dohody. DUP i přes zmíněnou dominanci však v doposud posledních regionálních volbách 5. května 2022 neobhájila pozici nejsilnější strany v Severním Irsku. K takové prohře pro unionisty nedošlo v Severním Irsku od jeho vzniku před více než sto lety. Cílem práce bude skrze jedno případovou analýzu DUP zjistit, jak k úpadku voličské podpory došlo a zdali se jedná o jeden zlomový bod, či o dlouhodobější trend úpadku. V první části práce autor popíše základní znalosti o straně, a to od jejího vzniku v roce 1971 do současnosti. V části druhé se poté autor pokusí skrze periodizaci volebních období po podepsání Velkopáteční dohody analyzovat jednání a rozhodování strany a určit, které momenty vedly k současnému výsledku DUP v doposud posledních volbách. Autorova analýza shledává faktor stranické podpory brexitu a vycházející události z této podpory jako klíčový dlouhodobý trend vysvětlující úpadek strany.

Abstract

The subject of this bachelor's thesis is Northern Irish unionism and its evolution after the signing of the Good Friday Agreement (GFA) on the 10th of April 1998 through the analysis of the Democratic Unionist Party (DUP). This political party is very significant for Northern Irish unionism and for Northern Ireland as a whole through its political dominance for the majority of the period since the implementation of said agreement. Even with its aforementioned dominance, the DUP didn't successfully defend the position of the strongest political party in Northern Ireland following the latest regional elections, which occurred on the 5th of May 2022. There has not been such a defeat for unionists in Northern Ireland since its formation over a century ago. This thesis will aim to explain said decline of electoral support through a case study of the DUP and it will try to explain if there was a singular tipping point behind it, or if there's a longer-term trend of decline. In the first part of the thesis, the author will describe basic knowledge about the party, ranging from its creation in 1971 to the present day. The second part will see the author attempting to analyze the party's actions and decisions through a periodization of the electoral periods since the signing of the

Good Friday Agreement, and the author trying to identify the moments that have led to the DUP's current result in the most recent regional elections to date. The author's analysis finds the factor of the party's support for Brexit and the events following said support to be the key long-term trend explaining the party's decline.

Klíčová slova

Demokratická unionistická strana, Sinn Fein, unionismus, Velkopáteční dohoda, brexit, severoirské národní shromáždění, vláda v Severním Irsku

Keywords

Democratic Unionist Party, Sinn Fein, unionism, Good Friday Agreement, Brexit, Northern Ireland Assembly, governance in Northern Ireland

Title

The current standing of the Democratic Unionist Party: The changing position of Irish unionists following the Good Friday Agreement

Poděkování

Zde bych na prvním místě poděkoval profesorce Říhové za vedení práce a konstruktivní kritiku skrze nadstandardní počet konzultací. Dále bych rád poděkoval rodině a přátelům za mentální podporu v období tvorby práce. Největší poděkování patří Lucii Špindlerové.

Obsah

Obsah	8
Úvod	9
a. Přehled dosavadního zpracování tématu	9
b. Metodologie	13
1. Základní přehled Demokratické unionistické strany	15
1.1 Historický vývoj problematiky, resp. politického systému Severního Irsku	15
1.2 Ian Paisley a vznik DUP	19
1.3 Struktura strany	23
1.4 Volební výsledky DUP v regionálních volbách od vzniku strany do současnosti (1973-2022)	24
1.5 Politický vývoj Severního Irsku a aktivity DUP před podepsáním Velkopáteční dohody	28
1.6 Postavení DUP ve vládě: 1998-2022	32
2 Demokratická unionistická strana po podepsání Velkopáteční dohody	35
2.1 Periodizace vývoje Demokratické unionistické strany v letech 1998-2022	35
2.1.1 DUP v prvním volebním období po GFA: 1998-2002	37
2.1.2 DUP v období přerušení autonomní vlády: 2002-2007	41
2.1.3 Nástup pragmatičtější DUP a sociální politika strany: 2007-2016	46
2.1.4 Nové vedení strany, začátek brexitu a předčasný pád vlády: 2016-2017	51
2.1.5 DUP v období přerušené autonomní vlády a v období začátku řešení dopadu brexitu: 2017-2020	56
2.1.6 Postavení DUP po znovuoobnovení autonomní vlády: 2020-2022	60
2.1.7 Současné problémy strany	65
2.2 Shrnutí	69
3. Závěr	71
Summary	74
Seznam zdrojů	79
Odborná literatura	79
Internetové zdroje	81
Novinové zdroje, články	86
Seznam grafů	92

Úvod

Cílem této práce je vysvětlit efekt, který politický systém navržený Velkopáteční dohodou měl na severoirský unionismus analýzou nejsilnějšího a za posledních dvacet let nevlivnějšího unionistického politického subjektu – Demokratické unionistické strany (DUP). V rámci této analýzy bude autor také analyzovat jak a proč k úpadku voličské podpory této strany došlo, tedy pokusit se nalézt odpověď na to, zda ke změně došlo náhle (a pro ten účel určit zlomový bod v životě strany, který negativně pozměnil trajektorii jejich preferencí), a analyzovat trend, který poté vedl k úpadku hlasů pro stranu.

Teze autora předpokládá, že pokud by Demokratická unionistická strana nepodpořila odchod Spojeného království z Evropské unie, jehož počátek byl stvrzen referendem v roce 2016, nedostavil by se straně takto markantní úpadek voličské podpory. Podpůrný postoj brexitu od DUP byl mezi hlavními politickými stranami v Severním Irsku ojedinělý.

Důležitost tohoto tématu pro oblast politologie a mezinárodních vztahů podtrhuje historická změna volebních preferencí v Severním Irsku, následkem které region v posledních dvou letech zažíval období politické krize manifestované neschopností sestavit funkční regionální vládu. Krize mimo jiné překročila svou důležitost do sousední Irské republiky a Velké Británie, což pouze podporuje důležitost této problematiky.

Zvolené téma současně umožňuje analyzovat působení Demokratické unionistické strany jakožto dlouhodobě nejsilnější strany unionistického bloku Severního Irska, a to jak v této turbulentní době, tak i v minulosti. Nacionalistický blok a konkrétně jeho nejdůležitější strana Sinn Féin je oproti zvolenému tématu mnohem častějším tématem akademického zkoumání. Význam této práce autor spatřuje i v tom, že přináší analýzu snah o nalezení funkčního a relativně harmonického systému vládnutí v regionu definovanému po dlouhá desetiletí občanskou nevraživostí, sektářským násilím a nesmiřitelností určujících populačních segmentů.

a. Přehled dosavadního zpracování tématu

Odborná literatura konkrétně se týkající problematiky ústavního nastavení systému Severního Irska a Demokratické unionistické strany není i přes zdánlivou důležitost témat příliš obsáhlá. Stěžejní a dodnes nejpodrobnější akademickou studií Demokratické unionistické strany je *The Democratic Unionist Party: From Protest to Power* (J. Tonge et

al., 2014)¹. Dílo se celistvě zabývá stranou od jejího vzniku po aktivity v klíčovém roce 2007, kdy strana přijala systémové podmínky vedoucí ke spolupráci s nacionalistickým protějškem. Dále dílo obsahuje značné množství rozhovorů s členskou základnou strany a popisuje názory strany na různé sociální a politické otázky týkající se politického klimatu Severního Irsku.

Poněkud obsáhlejší část analýz zabývajících se postavením a vývojem DUP se věnuje obdobím její geneze a lety, které vedly ke konfliktu *Troubles*. Mezi důležitá díla, která popisují tuto dobu, patří například *Fundamentalism and Political Violence: The Case of Paisley and Ulster Evangelicals*, (S. Bruce, 2001)², ve kterém autor popisuje důležitý rozdíl mezi unionistickými loajalistickými uskupeními a aktivitou budoucího lídra DUP, Iana Paisleyho. Texty o tomto období se shodují na důležitosti a významu Paisleyho před a v období *Troubles* (*Ian Paisley: Voice of Protestant Ulster*, Smyth, C., 1987³, a *The Northern Ireland Government, the Paisleyite Movement and Ulster Unionism in 1966* (M. O'Callaghan and C. O'Donnell, 2006)⁴. Tento důraz na lídra strany má poté tendenci zastiňovat existenci strany jako takové. Důraz na lídra strany v analýzách DUP je v odborné literatuře relevantní dodnes, například kvůli vnitrostranickým volbám lídra v roce 2021, ve kterých poprvé za existenci strany soupeřilo více kandidátů. Tyto volby poté vykazovaly chaotické prvky uvnitř struktury strany (Tonge, J., 2021. 'And I Hereby Declare the Runner-Up to be the Winner': *The Extraordinary 2021 DUP Leadership Election*)⁵.

Odborná literatura zabývajících se DUP vzniká v těch nejdůležitějších momentech, ve kterých například aktivity strany a její popularita přesáhnou regionální rámec Severního Irsku. Jedním z těchto nejdůležitějších novodobých impulzů je aktivita strany v období procesu vystoupení Spojeného království z Evropské unie. V této oblasti je literatura vůči jednání strany převážně kritická, vyzdvihující chaotičnost v přístupu k tomuto tématu a dlouhodobý

---

¹ TONGE, Jonathan, Máire BRANIFF, Thomas HENNESSEY, James W. MCAULEY a Sophie A. WHITING. *The Democratic Unionist Party: from protest to power*. Oxford: Oxford University Press, 2014, xiii, 247. ISBN 978-0-19-870577-2.

² BRUCE, Steve. *Fundamentalism and Political Violence: The Case of Paisley and Ulster Evangelicals*. *Religion*. 2001, **31**(4), 387-405. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1006/reli.2001.0357>.

³ SMYTH, Clifford. *Ian Paisley : voice of Protestant Ulster*. Edinburgh: Scottish academic press, 1987. ISBN 0-7073-0499-7. Dostupné z: <https://archive.org/details/ianpaisleyvoiceo0000smyt/page/n3/mode/2up>.

⁴ O'CALLAGHAN, Margaret a Catherine O'DONNELL. The Northern Ireland Government, the 'Paisleyite Movement' and Ulster Unionism in 1966. *Irish Political Studies*. 2006, **21**(2), 203-222. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/07907180600707607>.

⁵ TONGE, Jonathan. 'And I Hereby Declare the Runner-Up to be the Winner': The Extraordinary 2021 DUP Leadership Election. *The Political Quarterly*. 2021, **92**(3), 506-511. Dostupné z: <https://onlinelibrary-wiley-com.ezproxy.is.cuni.cz/doi/10.1111/1467-923X.13035>.

stranický trend přehnaného strachu z jakéhokoliv zdánlivého nebezpečí z narušení unie mezi Severním Irskem a Spojeným královstvím (Murphy, M. C., & Evershed, J. (2019). *Between the devil and the DUP: the Democratic Unionist Party and the politics of Brexit*)⁶. Právě tento kritický pohled na sebeizolaci DUP a její nerealistický pocit obklíčení, ze které vychází Murphy a další autoři citovaní ve zmíněné práci (Greer, J. 2015. *Typical Unionists? The Politicians and their People, Past and Present*⁷, či Cochrane, F. 1997. *Unionist Politics and the Politics of Unionism Since the Anglo-Irish Agreement*)⁸, je nejvíce reflektovaný autorem bakalářské práce v jeho vnímání jednání strany jak před sepsáním Velkopáteční dohody, tak po ní.

Důležitou částí zkoumané literatury jsou také monografie zabývající se nejen vývojem Demokratické unionistické strany, ale také samotného Severního Irska. V této literatuře je důležitým zkoumaným aspektem Demokratické unionistické strany a unionistického bloku jako takového vystupování navenek vůči voličům a vůči konkurenčním stranám v regionu Severního Irska. V této oblasti se literatura shoduje na obecném odmítání strany vnímat politický diskurz jak ze strany nacionalistické (McLoughlin, P., 2008. *“Humespeak”: The SDLP, Political Discourse, and the Northern Ireland Peace Process*)⁹, tak ze strany unionistické (Rankin, A., & Ganiel, G., 2008. *DUP Discourses on Violence and their Impact on the Northern Ireland Peace Process*)¹⁰. Obecná nedůvěřivost unionistického bloku a konkrétně DUP vůči mírovému procesu a vůči principům sdílení moci je taktéž jedním z témat akademické diskuze týkající se demokratických unionistů a vývoje Severního Irska na počátku konfliktů v sedmdesátých letech 20. století (Rosland, S., 2008. *Narratives of*

---

⁶ MURPHY, Mary C. a Jonathan EVERSLED. Between the devil and the DUP: the Democratic Unionist Party and the politics of Brexit. *British Politics*. 2020, **15**, 456-477. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1057/s41293-019-00126-3>

⁷ GREER, James. Typical Unionists? The Politicians and their People, Past and Present. In: BURGESS, Thomas Paul a Gareth MULVENNA, ed. *The Contested Identities of Ulster Protestants*. Palgrave Macmillan London, 2015, s. 39-54. ISBN 978-1-137-45394-5. Citace převzata z: MURPHY, Mary C. a Jonathan EVERSLED. Between the devil and the DUP: the Democratic Unionist Party and the politics of Brexit. *British Politics*. 2020, **15**, 456-477. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1057/s41293-019-00126-3>.

⁸ COCHRANE, Feargal. *Unionist Politics and the Politics of Unionism since the Anglo-Irish Agreement*. Cork University Press, 1997. ISBN 978-1859181393. Citovaná kapitola dostupná z: <https://cain.ulster.ac.uk/issues/politics/union/fcchap2.htm>.

⁹ MCLOUGHLIN, Peter J. “Humespeak”: The SDLP, Political Discourse, and the Northern Ireland Peace Process. *Peace and Conflict Studies*. 2008, **15**(1), 95-114. Dostupné z: <https://nsuworks.nova.edu/pcs/vol15/iss1/6/>.

¹⁰ RANKIN, Amber a Gladys GANIEL. DUP Discourses on Violence and their Impact on the Northern Ireland Peace Process. *Peace and Conflict Studies*. 2008, **15**(1), 115-135. Dostupné z: <https://nsuworks.nova.edu/pcs/vol15/iss1/7/>.

Legitimacy: Political discourse in the early phase of the troubles in Northern Ireland)¹¹. Příkladem české akademické literatury nabízející obecný vhled do fungování politického systému Irské republiky a Severního Irska je poté *Politický systém Irska* (2007, Ivo Šlosarčík)¹². Toto dílo bylo kvůli nedostatku další české odborné literatury jako jediné využité pro tuto práci.

Vedle odborné literatury vycházel autor ze značné části také z internetových zdrojů. Ačkoliv neexistuje větší množství monografií zabývajících se Demokratickou unionistickou stranou, existuje mnoho novinových článků a webových stránek zabývajících se dílčími částmi aktivity strany. Mezi nejvíce využívané novinové zdroje skrze internet byly využity články pocházející od britských *BBC*¹³ či *The Guardian*¹⁴. Z irských novin autor poté čerpal primárně z *The Irish Times*¹⁵ či *RTE*¹⁶.

Mezi hlavní témata práce patří otázka volebních výsledků strany od jejího vzniku do současnosti. Pro tento účel byla primárně využita data pocházející z dílčího webu severoirského „centra sociální politiky“ *Access Research Knowledge (ARK)*¹⁷. Organizace ARK spadá pod Queen’s University Belfast. Zmíněný web¹⁸ nabízí výsledky všech voleb v oblasti Severního Irska od roku 1885 (tedy ještě před samotným rozdělením Irské republiky na dva odlišné subjekty), a to od lokální až po nadnárodní úroveň. Důležité pro tuto práci jsou data ohledně výsledků voleb do národního shromáždění Severního Irska, ze kterých autor čerpal od prvních relevantních voleb, kterých se DUP zúčastnila, až do současně posledních voleb 5. května 2022.

Dalším důležitým internetovým zdrojem je *CAIN Archive*¹⁹, jehož hlavním cílem je dokumentace historie severoirských konfliktů a politiky od roku 1968 do současnosti.

---

¹¹ ROSLAND, Sissel. *Narratives of Legitimacy: Political Discourse in the Early Phase of the Troubles in Northern Ireland*. *Peace and Conflict Studies*. 2008, 15(1), 21-42. Dostupné z: <https://nsuworks.nova.edu/pcs/vol15/iss1/2/>.

¹² ŠLOSARČÍK, Ivo. *Politický systém Irska*. Praha: Slon, 2007, 270 s. ISBN 978-80-86429-61-8.

¹³ BBC NEWS. *Northern Ireland Politics | Latest news & Updates* | [online]. c2024 [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: https://www.bbc.com/news/northern_ireland/northern_ireland_politics

¹⁴ THE GUARDIAN. *Northern Ireland* [online]. c2024 [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/uk/northernireland>

¹⁵ THE IRISH TIMES. *The Irish Times – Trusted journalism since 1859* [online]. c2024 [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://www.irishtimes.com>

¹⁶ RTE. *RTE – Ireland’s national public service media* [online]. c2024 [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://www.rte.ie/>

¹⁷ ARK. *Home | ARK – Access Research Knowledge*. [online]. c2024 [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://www.ark.ac.uk/ARK/generalhome>

¹⁸ WHYTE, Nicholas. *ARK. Northern Ireland elections* [online]. c1998-2021, Last Updated on Saturday 9 April 2022 [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://www.ark.ac.uk/elections/>

¹⁹ CAIN. *Northern Ireland Conflict, Politics, and Society. Information on “the troubles.”* [online]. c1996-2024, Last modified: 04/09/2024 14:40:56 [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://cain.ulster.ac.uk/>

Projekt *CAIN* spadá mimo jiné pod ARK, společně s Queen's University Belfast a Ulster University. Mezi hlavní případy využití tohoto zdroje patří vyhledávání detailnější historie DUP či důležitých osobností uvnitř strany. Tento web také nabízí detailní popisy jednotlivých vlád, s výpisem jmen ministrů a jejich stranické příslušnosti. Nakonec byl server CAIN využitý pro přístup k volebním programům strany, se kterými se DUP prezentovala ve volbách od roku 1998 do současnosti. Jejich obsah bude mimo jiné reflektován v druhé kapitole práce.

b. Metodologie

Pro tuto práci byla zvolena metoda jednopřípadové studie, v rámci které bude autor analyzovat severoirskou Demokratickou unionistickou stranu od jejího vzniku do počátku roku 2024, se zvýšenou pozorností na události po podepsání Velkopáteční dohody v roce 1998.

V první kapitole práce autor seznámí čtenáře se základní faktografií týkající se strany, od její geneze společně s analýzou jejího zakladatele a nejvlivnějšího lídra Iana Paisleyho po volební výsledky strany od jejího vzniku do současnosti. V této kapitole bude autor také obecně popisovat historický kontext v rámci regionu od vzniku strany do podepsání Velkopáteční dohody v roce 1998. Poslední podkapitola této části popisuje vládní rezorty, které Demokratické unionistické straně připadly v průběhu její aktivity.

V druhé kapitole práce se poté autor zaměří na analýzu aktivity DUP po podepsání Velkopáteční dohody skrze periodizaci volebních období, a to od prvních voleb po podepsání dohody 25. června 1998 do v současnosti posledních voleb 5. května 2022. Autor i přes časové vymezení periodizace bude analyzovat i znovuoživení činnosti autonomní vlády, k čemuž došlo 3. února 2024. V této analýze se bude autor soustředit primárně na vystupování strany vůči ostatním politickým stranám, vůči voličům a také vůči vládě Spojeného království. Vedle vystupování strany bude důležitou součástí analýzy také stranické cíle v jednotlivých volebních obdobích a jak se jich strana snažila docílit. Ve všech volebních obdobích mimo přerušení devoluce mezi lety 2017-2020 bude také ukázáno, jakým způsobem strana využívá ústavních nastavení Velkopáteční dohody proto, aby těchto cílů docílila. Ve zmíněném období přerušené autonomní vlády mezi lety 2017-2020 nebyla DUP v pozici, ve které by využívala těchto nastavení, neboť její aktivita zavinila pád vlády, který vedl k tříletému přerušení devoluce.

Autor svou analýzou pokusí přispět do tématiky, která v české akademické sféře není

dostatečně popsána a která v současné světové sféře není dostatečně reflektována. Zmíněná doposud nejobsáhlejší studie Demokratické unionistické strany (viz Tonge et. al., 2014) v anglickém jazyce je v současnosti stará deset let. V češtině dostupný obecný přehled vývoje politického systému Irské republiky a Severního Irska (viz Šlosarčík 2007) byl publikován již před téměř dvaceti lety, a tudíž je vhodné zde uvedené údaje aktualizovat.

1. Základní přehled Demokratické unionistické strany

1.1 Historický vývoj problematiky, resp. politického systému Severního Irsku

Před popisem základních údajů týkajících se DUP je vhodné stručně popsat politický systém, ve kterém strana vznikla. Severní Irsko je od svého vzniku v roce 1921 politickým regionem, který po odštěpení od Irské republiky nabízí mimo jiné velké množství socio-politických témat k analýze a diskuzi. Jedním z nejsledovanějších problémů v této oblasti je konflikt mezi dvěma hlavními komunitními bloky, tj. nacionalistický a unionistický, které tvoří dominantní část obyvatel Severního Irsku. Tyto bloky se dají vedle náboženské příslušnosti katolíků a protestantů definovat také podle svojí příslušností k historické oblasti Ulsteru. Severnímu Irsku náleží šest z devíti ulsterských historických hrabství.¹⁵

Nacionalisté, společně s radikálnějšími republikány, preferují zrušení unie Severního Irsku s Velkou Británií a eventuální znovupřipojení regionu k Irské republice. Ačkoliv existuje terminologické rozlišení mezi těmito pojmy, ani jeden z nich není ustálený a často se i v rámci analýz zaměňují. Zatímco termín „nacionalisté“ je používán spíše pro ty, kteří těchto cílů chtějí dosáhnout primárně demokratickými a nenásilnými metodami, republikánské hnutí je ve svých snahách ochotnější používat i násilné metody.²⁰ V této práci bude autor primárně pracovat s termínem nacionalisté, neboť se obsah práce zabývájící se děním po roce 1998 natolik netýká aktivity radikálnějších republikánských uskupení. Do nacionalistického bloku většinou spadá obyvatelstvo Severního Irsku katolické víry, což posiluje náboženskou spjatost s predominantně katolickou Irskou republikou. Mezi nejdůležitější strany tohoto bloku patří strana Sinn Féin (SF), v minulosti známá svou provázaností s Irskou republikánskou armádou (*Irish Republican Army*, IRA). Druhá nejdůležitější strana nacionalistického bloku je umírněnější a dříve také v rámci nacionalistického bloku dominantní Sociálně demokratická a labouristická strana (*Social Democratic and Labour Party*, SDLP).

Druhou skupinu severoirského politického spektra poté obývají takzvaní unionisté, občas také nazývaní lojalisté nebo jednoduše protestanti. Unionistický blok v sobě zahrnuje „stoupence existence unie Severního Irsku s Velkou Británií“²¹. Tento blok se tudíž oproti bloku nacionalistickému dívá kladněji na britské hodnoty, které mu unie s Velkou Británií

---

²⁰ ŠLOSARČÍK, Ivo. *Politický systém Irsku*. Praha: Slon, 2007, s. 219. ISBN 978-80-86429-61-8.

²¹ tamtéž.

nabízí.

Označení „loajalisté“ s sebou nese podobnou radikálnost jako „republikáni“ v nacionalistickém bloku. Implikuje tedy vůli použít násilí či obecně radikálnější přístup vůči odpůrcům unie. Ani loajalistická část obyvatelstva nevyklučuje možnost odtržení Severního Irsku z unie, přičemž by tuto cestu ale zvolila pouze případně, kdyby londýnská vláda přestala dostatečně hájit zájmy loajalistů.⁶ Ze zjednodušeného názvu vyplývá, že je unionistický blok majoritně protestantský. Za nejdůležitější strany hájící názory tohoto bloku můžeme označit Demokratickou unionistickou stranu (*Democratic Unionist Party*, DUP), od ní v nedávné době odštěpený Tradiční unionistický hlas (*Traditional Unionist Voice*, TUV) a Ulsterskou unionistickou stranu (*Ulster Unionist Party*, UUP).

V Severním Irsku existovalo socio-politické pnutí mezi dvěma hlavními komunitami od jeho vzniku z důvodů protichůdného přístupu komunit k budoucnosti regionu, ale také kvůli velmi silnému náboženskému štěpení mezi katolickou a protestantskou částí obyvatelstva. Ačkoliv tato realita byla více než evidentní ve společenské rovině, v politické sféře v první polovině existence Severního Irsku příliš nevyčnívala zejména díky absolutní převaze unionistického bloku, konkrétně UUP. Ta konzistentně vyhrávala všechny regionální volby v období autonomní vlády neboli v období tzv. *Home Rule*, mimo jiné díky většinovému volebnímu systému, který zajišťoval výrazně nadproporční reprezentaci stoupenců unionismu v národním shromáždění.²²

Právě dominance jedné strany a faktická represe či potlačování práv a zájmů nacionalistického obyvatelstva praktikované unionistickou většinou vedly k nejtemnějšímu období novodobé severoirské historie, které vešlo do obecného povědomí pod označením *The Troubles*. Tento konflikt měl kořeny ve snahách nacionalistického hnutí *NICRA* (*Northern Ireland Civil Rights Association*, Severoirské sdružení pro občanská práva), jehož hlavním cílem bylo ukončení diskriminace katolické menšiny v různých oblastech, jako například v oblasti bydlení²³. Se stupňujícími reakcemi na katolické protestní pochody organizované tímto sdružením ze stran protestantských radikálů společně s ulsterskou policií se však střety obou bloků čím dál víc vyostřovaly. Na konci šedesátých let si tyto střety vyžádaly první mrtvé. Počátkem sedmdesátých let se pak autonomní vládě vymyká situace z rukou. Pouhé nátlakové akce se za krátké období mezi lety 1969-1972 změnilly na

---

²² Tamtéž, s. 222.

²³ Tamtéž, s. 225

občanskou válku mezi radikálními uskupeními dvou komunitních bloků přelévající se i na území Irské republiky a Velké Británie. *Troubles* si vyžádaly tisíce civilních obětí na obou stranách a zmrazily autonomní fungování regionu. Ten kvůli konfliktu od roku 1972 do roku 1998 politicky fungoval pod přímou správou Londýna. Na samém začátku tohoto neblahého období, konkrétně v roce 1971, mimo jiné vzniká v unionistickém bloku nová politická strana, která v následujících desetiletích výrazně promění politické kolbiště Severního Irsku. Jednalo se o Demokratickou unionistickou stranu.

Ukončení dlouholetého konfliktu přineslo podepsání tzv. Velkopáteční dohody (*Good Friday Agreement*, GFA) 10. dubna 1998. V rámci této mezinárodně zaštitěné dohody se politické strany z obou komunitních bloků, zejména v té době nejsilnější UUP a SDLP, dohodly na úpravách systému politického vládnutí v Severním Irsku, které vyústily ve vytvoření, resp. obnovení autonomní vlády v regionu. Základním ústavním elementem Velkopáteční dohody byla prohlášení, že Severní Irsko jako celek zůstává součástí Spojeného království. Nastavení Velkopáteční dohody je však legitimní zrušit po souhlasu vlády Velké Británie, Irské republiky a obyvatel Severního Irsku v případě, že by obyvatelé Severního Irsku v referendu většinou hlasovali pro ukončení unie se Spojeným královstvím.²⁴ Dále dohoda umožnila znovuobnovení činnosti severoirského parlamentu (*Northern Ireland Legislative Assembly*), který měl 108 členů (*Members of the Legislative Assembly*, MLA). Společně s parlamentem také vznikla 12členná exekutiva. Hlavním principem nového modelu politického vládnutí byl systém sdílení moci (*power-sharing*) mezi politickými stranami obou komunitních bloků, tj. unionisty a nacionalisty.

Velkopáteční dohoda také vytvořila platformy pro přeshraniční spolupráci mezi Severním Irskem, Irskou republikou a Spojeným královstvím. Mezinárodní organizace vytvořené v rámci Velkopáteční dohody podporují kooperaci v rámci vztahů severu a jihu Irského ostrova (Severo-jihní ministerská rada, *North-South Ministerial Council*, NSMC) a vztahů východu a západu, mezi Irskou republikou a Spojeným královstvím (ve formě Britsko-irské rady, *British-Irish Council*, BIC, a Britsko-irské mezivládní konference, *British–Irish Intergovernmental Conference*, BIIGC).²⁵ K postu severoirského premiéra se přidal post vicepremiéra, který disponuje stejnými pravomocemi jako premiér. Tyto dva

---

²⁴ NORTHERN IRELAND OFFICE. *The Belfast Agreement* [online]. 1998 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/publications/the-belfast-agreement>

²⁵ NORTHERN IRELAND ASSEMBLY EDUCATION SERVICE. *The Three Strands* [online]. c2022 [cit. 2024-02-11]. Dostupné z: <https://education.niassembly.gov.uk/post-16/snapshots-devolution/belfast-good-friday-agreement/three-strands>

posty byly v rámci ustanovení GFA obsazeny představiteli z obou komunitních bloků za pomoci mezikomunitního hlasování – jedna pozice pro unionistickou politickou stranu, druhá pro nacionalistickou.

Velkopáteční dohoda byla výsledkem jednání britské a irské vlády společně s osmi politickými stranami Severního Irsku. Z dnešních pěti nejsilnějších stran v regionu (*UUP, DUP, APNI, SF, SDLP*) Dohodu odmítala pouze DUP. Před jejím podepsáním strana také bojkotovala samotné jednání vedoucí k GFA kvůli faktu, že k nim byla připuštěna Sinn Féin. Tento konsociační přístup k obsazování funkce premiéra a vicepremiéra byl dále upraven v roce 2006 dohodou ze St. Andrews, podle které „náležela“ funkce premiéra a vicepremiéra kandidátům nominovaným nejsilnějšími stranami z obou bloků. Role premiéra standardně připadá představiteli nejsilnější strany v Severním Irsku. Funkce premiéra a vicepremiéra kromě symbolického rozdílu titulu obnáší stejné pravomoci – ve volbách tudíž vyhrávají ve stejné míře první dvě strany mezikomunitních bloků.

I přes zdánlivě dostačující nastavení však může zmíněný systém vytvářet problematické situace pro stabilitu autonomních vlád – v případě neobsazení kterékoli z těchto funkcí přestává být severoirská vláda funkční, tj. nemůže fungovat jako vrcholný orgán regionální výkonné moci. Systém je tudíž náchylný k blokaci autonomní vlády z pouze jedné strany v případě, že jeden blok vnímá, že se s druhým nelze dohodnout, jakkoliv systém primárně míní spolupráci dvou komunitních bloků posílit.

Vedle standardního majoritního hlasování v Severoirském shromáždění (taktéž nazývaném Stormont podle svého sídla, panství Stormont) je v případě, že o to požádá třetina shromáždění v tzv. *Petition of Concern*, praktikováno tzv. mezikomunitní hlasování. Mezikomunitní podporu lze poté získat buď v podobě tzv. *parallel consent* (při hlasování je zapotřebí získat alespoň 50procentní podporu všech hlasujících společně s poloviční podporou unionistů a nacionalistů), či tzv. *weighted majority* (při hlasování je zapotřebí získat minimálně 60procentní podporu všech hlasujících a 40procentní podporu z unionistického a nacionalistického bloku).²⁶

Cílem *Petition of Concern* je tudíž primárně znemožnit dominanci jednoho bloku nad druhým. I tento mechanismus, který je vnímán jako jeden z ochranných opatření systému Velkopáteční dohody, však může být efektivně využitý k dlouhodobému vetování

---

²⁶ NORTHERN IRELAND ASSEMBLY EDUCATION SERVICE. *Voting – Cross-Community Voting* [online]. c2022 [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://education.niassembly.gov.uk/post-16/work-assembly/representation/voting>

legislativy jedním komunitním blokem v případě, že blok legislativu vnímá jako ohrožující vůči sobě sama.

System nastavený Velkopáteční dohodou na těchto principech funguje od roku 1998 dodnes. Jakkoliv i takto koncipovaný systém narážel na období přerušování autonomní vlády, nyní měli politické strany jasně vymezený postup, jak devoluční vládu obnovit. Zároveň jsou díky systému *power-sharing* unionistické strany, které jsou historicky v regionu v převaze, nuceny spolupracovat se svými katolickými protějšky pro spoluutváření politické budoucnosti Severního Irsku.

Toto politické uspořádání silně narušilo výsledky prozatím posledních voleb do Severoirského shromáždění konaných 5. května 2022. Dlouhodobě druhá nejsilnější severoirská strana Sinn Féin v těchto volbách porazila nejsilnější unionistický subjekt DUP, jehož voličská podpora poklesla o téměř 7 procentních bodů z 28,1 na 21,3 %. Historicky poprvé v těchto volbách vyšla jako nejsilnější strana nikoli unionistická, nýbrž nacionalistická politická strana, a to jak počtem mandátů, tak procentem hlasů. Od roku 2003 neporažená Demokratická unionistická strana tak byla sesazena z pomyslného politického trůnu – představa konstantní dominance unionismu na území Severního Irsku se tak po více než sto letech historicky pozměnila.

Devoluční vládu na půdorysu výsledků voleb z května 2022 se však podařilo kompletně sestavit až 3. února 2024, tedy po téměř dvou letech od termínu voleb. Neochota DUP jmenovat kandidáta na vicepremiérský post dle principů GFA znemožňovala formální vznik exekutivy. System, který si zakládá na principu dělby či sdílení moci mezi dvěma odlišnými segmenty společnosti, byl tak více než rok po volbách držený v šachu hlavními reprezentanty jedné z těchto komunit.

1.2 Ian Paisley a vznik DUP

Před popisem vzniku samotné Demokratické unionistické strany je zapotřebí zmínit osobnost, která byla pro stranu určující po většinu doby její existence – reverend Ian Paisley, zakladatel DUP a lídr strany od jejího vzniku v roce 1971 do roku 2007.

Pro Iana Paisleyho byla otázka víry zásadní již od útlého věku, neboť jeho otec byl baptistickým duchovním, který syna vysvětil v roce 1946.²⁷ Ian Paisley pět let poté, v roce

---

²⁷ COWELL-MEYERS, Kimberly a Paul ARTHUR. BRITANNICA. *Ian Paisley - first minister of Northern Ireland* [online]. 1998, Last Updated: Apr 11, 2024 [cit. 2023-10-07]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Ian-Paisley>

1951, založil Svobodnou presbyteriánskou církev (*Free Presbyterian Church*)²⁸, která je dodnes velmi spjatá s DUP. Vznik jeho církve vyšel z rozkolu s jinou kongregací, což může posloužit i jako metafora k Paisleyho vztahu s unionisty v Severním Irsku.²⁹

Díky jeho církevnímu zázemí lze lépe popsat, jak se z Paisleyho stala jedna z nejdůležitějších politických osobností v Severním Irsku. Právě s tímto zázemím je totiž spojována charakteristická „opozičnost“ DUP. Tu dal veřejnosti poprvé pocítit, když v roce 1966 ostře vystoupil proti návrhu, podle něhož by katolický kněz promluvil ve Westminsterském opatství během týdne modliteb za jednotu křesťanů.³⁰ Paisley vyjádřil svůj nesouhlas skrz telegram poslaný samotné královně, ve kterém oznamoval, že „jakožto protestanti znovu potvrzujeme, že římský papež nemá v této oblasti žádnou jurisdikci“.³¹ Právě absolutní opozice vůči katolické víře definovala Paisleyho duchovní kariéru ještě před započítím jeho kariéry politické. Již v této době se formuje jeho radikální idea Severního Irsku coby poslední bašty protestantství v západní Evropě, kterou si dal za úkol chránit proti „d'ábelským principům papežství“.³²

Tato idea se politicky manifestovala v Paisleyho opozici vůči reformním tendencím tehdejšího premiéra Severního Irsku Terrence O'Neilla (UUP). O'Neill totiž v době unionistické hegemonie způsobené většinovým systémem hlasování tuto hegemonii narušoval navazováním kontaktů s katolickou menšinou, která v daném systému neměla prakticky žádný vliv. Navázání kontaktu O'Neilla s tehdejším irským premiérem Seánem Lemassem stačilo Paisleymu k tomu, aby severoirského premiéra označil za zrádce, který „nastavil ruku krví potřísněné ruce dalšího zrádce“³³, což byl zjevný odkaz na Lemasse jakožto bývalého člena Irské republikánské armády.³⁴

V druhé polovině šedesátých let Paisley pocítoval vzrůstající ohrožení protestantismu v Severním Irsku a vystupuje stále častěji na jeho ochranu. V tomto kontextu pak začínal

---

²⁸ TONGE, Jonathan, Máire BRANIFF, Thomas HENNESSEY, James W. MCAULEY a Sophie A. WHITING. *The Democratic Unionist Party: from protest to power*. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 10. ISBN 978-0-19-870577-2.

²⁹ BRUCE, Steve. *God Save Ulster! The Religion and Politics of Paisleyism*. Oxford: Oxford University Press, 1986, s. 24. ISBN 978-0198274872. Citace převzata z: TONGE, Jonathan, Máire BRANIFF, Thomas HENNESSEY, James W. MCAULEY a Sophie A. WHITING. *The Democratic Unionist Party: from protest to power*. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 10. ISBN 978-0-19-870577-2.

³⁰ TONGE, Jonathan, Máire BRANIFF, Thomas HENNESSEY, James W. MCAULEY a Sophie A. WHITING. *The Democratic Unionist Party: from protest to power*. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 11. ISBN 978-0-19-870577-2.

³¹ Tamtéž. (Pozn.: Volný překlad autora. Autor díla citoval z: „Belfast Telegraph, 13. Ledna 1966“.)

³² Tamtéž. (Pozn.: Volný překlad autora.)

³³ Tamtéž. (Pozn.: Volný překlad autora. Autor díla citoval z: „Belfast Telegraph, 26. Ledna 1965“.)

³⁴ Tamtéž.

navazovat spíše volné kontakty s kvaziparamilitárními uskupeními. Není však dokazatelné jeho přímé zapojení do jakýchkoliv násilností. Mezi tato uskupení patřilo mimo jiné i jím vytvořené hnutí Ulsterští protestantští dobrovolníci (*Ulster Protestant Volunteers, UPV*). Členové UPV měli být připraveni bojovat proti vnímanému zlu, ale v rámci zákona.³⁵ Zde je evidentní Paisleyho vztah k násilnostem páchaným paramilitárními organizacemi, které principiálně odmítá. Zároveň ale připouští, že existují výjimky, konkrétně při uplatňování práva na odpor proti tyranii nebo za situace, kdy by britská vláda ohrožovala ústavně zakotvenou pozici Severního Irska a jeho obyvatel v rámci Velké Británie, například zavedením římskokatolického režimu v Severním Irsku. V tomto kontextu požadoval kompletní vytlačení IRA z Ulsteru s tím, že pokud tak neučiní vláda, tak to udělají sami.³⁶ Vztah Paisleyho k paramilitárním organizacím byl v této době vnímán zvenčí poněkud rozporuplně, neboť Královská ulsterská policie (RUC) v roce 1966 popsala nelegální hnutí Ulsterské dobrovolnické síly (*Ulster Volunteer Force, UVF*) jako militantní křídlo tzv. „Paisleyovského hnutí“³⁷. Toto stanovisko bylo odmítnuto jak Paisleym, tak tehdejším vůdcem UVF Gustym Spencem.³⁸

Dalším projektem Iana Paisleyho, k jehož realizaci přistoupil už po vzniku DUP a který hraničil s paramilitární aktivitou, byla snaha vytvořit tzv. Třetí sílu (*Third Force*) na začátku osmdesátých let. Pod Třetí silou si Ian Paisley představoval vytvoření defenzivní občanské milice, která by stála vedle RUC a britské armády, které Paisley vnímal jako takzvanou první a druhou sílu.³⁹ Jeden z cílů tohoto hnutí bylo naverbování Paisleyho mužů do služeb Koruny, tudíž záštit akce hnutí oficiálně pod monarchii proto, aby „zničili škůdce z IRA“ s tím, že pokud je Koruna odmítne naverbovat, tak členové hnutí „zničí I.R.A. sami.“⁴⁰ Nejznámější pokus vytvořit takovou organizaci se odehrál 1. dubna 1981 při sérii shromáždění Třetí síly, na kterých účastníci výhrůžně ukazovali své zbrojní průkazy. Na shromáždění Třetí síly ve vesnici Gortin z téhož dne byla napadena samotná RUC, jejíž dvě

---

³⁵ Tamtéž, s. 12

³⁶ Tamtéž.

³⁷ O'CALLAGHAN, Margaret a Catherine O'DONNELL. The Northern Ireland Government, the 'Paisleyite Movement' and Ulster Unionism in 1966. *Irish Political Studies*. 2006, 21(2), s. 212. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/07907180600707607> (Pozn.: Volný překlad autora.)

³⁸ BRUCE, Steve. Fundamentalism and Political Violence: The Case of Paisley and Ulster Evangelicals. *Religion*. 2001, 31(4), s. 392. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1006/reli.2001.0357>.

³⁹ TONGE, Jonathan, Máire BRANIFF, Thomas HENNESSEY, James W. MCAULEY a Sophie A. WHITING. *The Democratic Unionist Party: from protest to power*. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 12. ISBN 978-0-19-870577-2.

⁴⁰ TIME. *Northern Ireland: Unleashing the Third Force* [online]. 1981 [cit. 2023-11-16]. Dostupné z: <https://content.time.com/time/subscriber/article/0,33009,953237-1,00.html> (Pozn.: Volný překlad autora.)

vozidla účastníci shromáždění převrátili.⁴¹

Právě tento nejasný vztah s násilnostmi vytvářel dvojí pohled na jeho osobnost – na jedné straně ho jeho oponenti viděli jako demagoga, který ve svých horlivých veřejných vystoupeních nabádá k násilí; druhá strana ho ale vnímala téměř jako proroka varujícího ulsterské obyvatelstvo proti „appeasementu“ vůči Irské republice ze strany premiéra O’Neilla či jeho nástupců, což by podle nich vedlo k obnovené kampani IRA ve snaze zničit právoplatné místo Severního Irska ve Velké Británii. Po počátku Troubles v roce 1968 popsal tuto kampaň jak politicky, tak duchovně, s tím, že „Prozatímní IRA je ve skutečnosti ozbrojeným křídlem římskokatolické církve a jejím cílem je zničit protestantismus.“^{42 a 43}

S těmito přesvědčeními zakládá Ian Paisley v září v roce 1971^{44 a 45} Demokratickou unionistickou stranu. Samotná strana má kořeny již v padesátých letech dvacátého století ve formě hnutí s názvem Ulsterská protestantská akce (*Ulster Protestant Action*, UPA). Toto hnutí mělo za cíl chránit ulsterské protestantské oblasti proti hrozbám IRA.⁴⁶ Strana se transformovala pod vedením Paisleyho do Protestantské unionistické strany (*Protestant Unionist party*, PUP), v rámci které byl do Stormontu zvolen rok před vznikem DUP⁴⁷ (Ian Paisley byl zvolen v doplňovacích volbách, které byly způsobené rezignací Terrence O’Neilla, bývalého premiéra Severního Irska)⁴⁸. První členové strany byli ti, kteří nebyli spokojeni s politikou Terrence O’Neilla a UUP jako takové vůči problematice IRA, jako například Peter Robinson, pozdější lídr strany. Další část původní členské základny strany

---

⁴¹ MELAUGH, Martin, Brendan LYNN a Fionnuala MCKENNA. CAIN. *Abstracts of Organisations - 'T.'* [online]. c1996-2023, Last modified: 04/06/2023 15:59:14 [cit. 2023-10-24]. Dostupné z: <https://cain.ulster.ac.uk/othelem/organ/torgan.htm>

⁴² BRUCE, Steve. Fundamentalism and Political Violence: The Case of Paisley and Ulster Evangelicals. *Religion*. 2001, 31(4), s. 389. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1006/rel.2001.0357>. (Pozn.: Volný překlad autora.)

⁴³ TONGE, Jonathan, Máire BRANIFF, Thomas HENNESSEY, James W. MCAULEY a Sophie A. WHITING. *The Democratic Unionist Party: from protest to power*. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 13. ISBN 978-0-19-870577-2. (Pozn.: Volný překlad autora.)

⁴⁴ MELAUGH, Martin, Brendan LYNN a Fionnuala MCKENNA. CAIN. *Abstracts on Organisations - 'D' - Democratic Unionist Party* [online]. c1996-2014, Last modified: 04/06/2023 15:59:14 [cit. 2024-04-13]. Dostupné z: <https://cain.ulster.ac.uk/othelem/organ/dorgan.htm#dup>

⁴⁵ ROSLAND, Sissel. Narratives of Legitimacy: Political Discourse in the Early Phase of the Troubles in Northern Ireland. *Peace and Conflict Studies*. 2008, 15(1), s. 24. Dostupné z: <https://nsuworks.nova.edu/pcs/vol15/iss1/2/>.

⁴⁶ SMYTH, Clifford. *Ian Paisley: voice of Protestant Ulster*. Edinburgh: Scottish academic press, 1987, s. 6. ISBN 0-7073-0499-7. Dostupné z: <https://archive.org/details/ianpaisleyvoiceo0000smyt/page/n3/mode/2up>.

⁴⁷ Tamtéž.

⁴⁸ MCKENNA, Fionnuala. CAIN. *Stormont By-elections (NI), Thursday 16 April 1970*. [online]. c1996-2023, Last modified: 04/06/2023 15:59:09 [cit. 2023-10-28]. Dostupné z: <https://cain.ulster.ac.uk/issues/politics/election/rsby1970.htm>

přicházela například z Paisleyho Svobodné presbyteriánské církve.⁴⁹

1.3 Struktura strany

Demokratická unionistická strana je organizována a reprezentuje voliče na všech úrovních v rámci Severního Irsku a unie – strana vyvíjí činnost na lokální úrovni, na regionální úrovni v národním shromáždění Severního Irsku a taktéž na úrovni parlamentu Spojeného království.

Dle současně aktuální oficiální webové stránky DUP⁵⁰ je strana hierarchicky strukturovaná do několika různých bloků, které jsou vzájemně propojené. Na nejvyšší úrovni hierarchie se nachází tzv. Výkonný výbor strany (*Party Executive*), jehož členy jsou funkcionáři strany (*Party Officers*; mezi ně mimo jiné patří lídr a zástupce lídra strany), vybraní členové strany, straničtí členové shromáždění Severního Irsku a delegáti volebních obvodů/univerzit za DUP.

Dva nejdůležitější funkcionáři strany jsou samotný lídr strany, kterým byl v době psaní této práce dlouholetý člen strany Sir Jeffrey Donaldson, a zástupce lídra, jímž byl Gavin Robinson. Donaldson z funkce lídra strany odstoupil 29. března 2024 a jeho pozici dočasně nahradil právě Robinson⁵¹, který navíc působí jako mluvčí Westminsteru pro obranu a vnitřní věci v rámci poslaneckého klubu DUP v Dolní sněmovně. V případě potřeby volby lídra a zástupce lídra strany, což se stalo pouze jednou za dobu její existence^{52,53}, jsou tito funkcionáři zvoleni stranickými členy národního shromáždění a stranickými členy Dolní sněmovny Velké Británie. Dalšími funkcionáři strany jsou poté předseda strany (Lord Morrow z Clogher Valley), místopředseda (Edwin Poots, MLA, bývalý lídr strany), generální tajemnice (Michelle McIlveen, MLA), asistentka tajemnice (Diane Forsythe, MLA) a pokladník (*treasurer*) strany (Gregory Campbell, MP).

---

⁴⁹ TONGE, Jonathan, Máire BRANIFF, Thomas HENNESSEY, James W. MCAULEY a Sophie A. WHITING. *The Democratic Unionist Party: from protest to power*. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 13-16. ISBN 978-0-19-870577-2.

⁵⁰ DEMOKRATICKÁ UNIONISTICKÁ STRANA. *About The DUP | Our Structure | Democratic Unionist Party | Northern Ireland* [online]. c2021 [cit. 2023-10-25]. Dostupné z: <https://mydup.com/about-us?tab=our-structure>

⁵¹ BAKER, Tim. SKY NEWS. *Sir Jeffrey Donaldson steps down as DUP's leader after being charged with historical sexual offences* [online]. 2024 [cit. 2024-04-22]. Dostupné z: <https://news.sky.com/story/dup-leader-sir-jeffrey-donaldson-suspended-13103753>

⁵² CARROLL, Rory. THE GUARDIAN. *Why is Arlene Foster stepping down as leader of the DUP?* [online]. 2021 [cit. 2023-10-25]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2021/apr/28/why-is-the-dup-preparing-to-dump-arlene-foster>

⁵³ TORRANCE, David. THE HOUSE OF COMMONS LIBRARY. *DUP leadership election and appointing a First Minister* [online]. 2021 [cit. 2023-10-25]. Dostupné z: <https://commonslibrary.parliament.uk/dup-leadership-election-and-appointing-a-first-minister/>

Pod hierarchickou úrovní lídra, zástupce lídra a dalších funkcionářů strany se nacházejí další dvě větve struktury strany, které odpovídají stranickým funkcionářům. Jedna z těchto větví je reprezentována tzv. Sdruženími volebních obvodů (*Constituency Associations*), jejichž cílem je integrace všech poboček DUP v daném volebním obvodu. Pod těmito sdruženími pak nacházíme samotné pobočky strany, které operují na úrovních volebních obvodů. V jednom volebním obvodu se může nacházet vícero stranických poboček.

Druhou větev reprezentuje post výkonného ředitele (*Chief Executive*). Tuto funkci od roku 2017 do současnosti (2023) zastává Timothy Johnston, který v minulosti zastával pozici Zvláštního poradce prvního ministra Severního Irsku (*Special Adviser to the First Minister of Northern Ireland*) pro Iana Paisleyho, Petera Robinsona a Arlene Foster.⁵⁴ Tato větev zodpovídá stranickým funkcionářům.

Pod výkonným ředitelem se poté nachází početnější skupina, kterou tvoří zaměstnanci strany, kteří jsou zodpovědní za její každodenní chod.

1.4 Volební výsledky DUP v regionálních volbách od vzniku strany do současnosti (1973-2022)

Strana se od jejího vzniku v roce 1971 účastnila všech regionálních voleb do národního shromáždění Severního Irsku. Cílem této kapitoly je analýza těchto volebních výsledků, a to jak do národního shromáždění, tak do dalších volených orgánů obdobné povahy (jako byl například Ústavní konvent Severního Irsku z roku 1975). První možnost strany zúčastnit se regionálních voleb nastala již v roce 1973. Data týkající se těchto voleb pocházejí primárně ze severoirského informačního centra pro sociální politiku ARK⁵⁵.

Za více než pět dekad od vzniku DUP v politickém bojišti Severního Irsku vzniklo a zaniklo značné množství stran. Některé z nich se mimo jiné staly relevantními stranami v rámci zisku jakéhokoliv množství křesel. Mezi takové strany patří například strana Vanguard, původně jedno z křídel Ulsterské unionistické strany (UUP). Tato strana vykazovala poměrně silný voličský ohlas na území Severního Irsku od roku 1972 jako samostatné politické uskupení do roku 1978, kdy se po vnitřním rozštěpení a špatných volebních výsledcích lokálních voleb z roku 1977 zbytek strany opět sloučil s UUP.

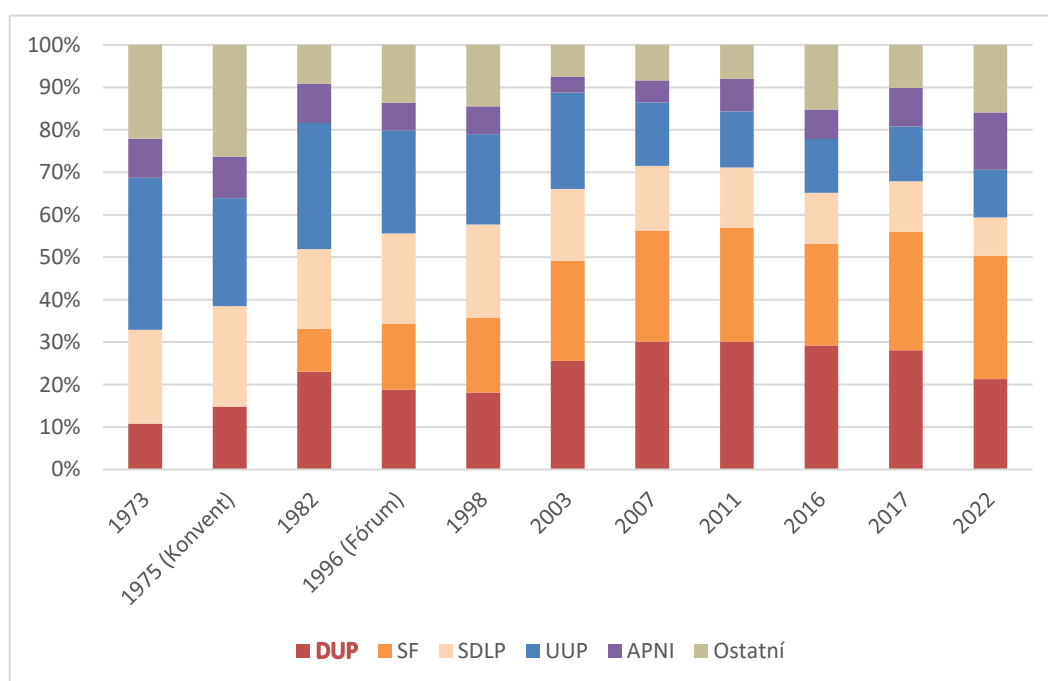
⁵⁴ DEMOKRATICKÁ UNIONISTICKÁ STRANA. *Timothy Johnston - Chief Executive* [online]. c2021 [cit. 2023-10-25]. Dostupné z: <https://mydup.com/our-team/timothy-johnston>

⁵⁵ WHYTE, Nicholas. ARK. *Northern Ireland elections* [online]. c1998-2021, Last Updated on Saturday 9 April 2022 [cit. 2023-10-14]. Dostupné z: <https://www.ark.ac.uk/elections/>; ULSTER UNIVERSITY. *ARK – Social Policy Research* [online]. c2024 [cit. 2023-10-14]. Dostupné z: <https://www.ulster.ac.uk/research/topic/social-work-and-social-policy/research-themes/ark>

V tomto kontextu a pro zjednodušení grafického znázornění volebních výsledků v čase jsou využity pouze výsledky nejsilnějších stran zastupujících tři základní ideové bloky v Severním Irsku, jež se dodnes drží v severoirské politice (viz graf 1.). Z unionistického bloku se tedy jedná o UUP a zkoumanou DUP, z nacionalistického bloku o stranu Sinn Féin (SF) a o Sociálně demokratickou a labouristickou stranu (SDLP) a poté o stranu Aliance (The Alliance Party of Northern Ireland, APNI) z tzv. mezikomunitního bloku. Souhrnné výsledky ostatních stran budou uváděny pod názvem „Ostatní“. DUP je jakožto hlavní zájem analýzy volebních výsledků speciálně označena. Zároveň jsou volební výsledky strany vyznačeny samostatně (viz graf 2.). Grafy kvůli výše zmíněné nekonzistenci počtu křesel v zastupitelském sboru na úrovni regionálního parlamentu používají jako hlavní metriku procento hlasů.

Graf 1. – Volební výsledky pěti hlavních stran v národním shromáždění Severního Irsku mezi lety 1973-2022.

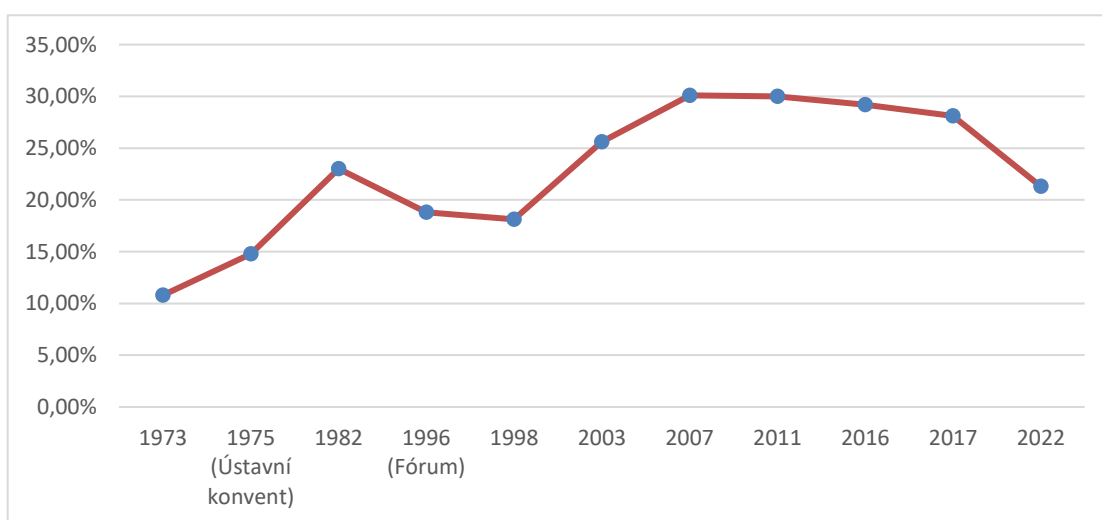

(Pozn.: V tomto grafu autor pracuje s celkovým procentem získaných hlasů oproti získaným mandátům, viz strana 23).

Zpracovatel grafu: Autor; zdroj dat: ARK. Dostupné z: <https://www.ark.ac.uk/elections>⁵⁶

⁵⁶ WHYTE, Nicholas. ARK. *Northern Ireland elections* [online]. c1998-2021, Last Updated on Saturday 9 April 2022 [cit. 2023-10-14]. Dostupné z: <https://www.ark.ac.uk/elections/>

Graf 2. – Volební výsledky Demokratické unionistické strany v národním shromáždění Severního Irsku v rozmezí 1973-2022.

(Pozn.: V tomto grafu autor pracuje s celkovým procentem získaných hlasů oproti získaným mandátům, viz strana 23).

Zpracovatel grafu: Autor; zdroj dat: ARK. Dostupné z: <https://www.ark.ac.uk/elections/>⁵⁷

Na výsledky strany od prvních voleb v roce 1973 do voleb roku 2022 se nejdříve podíváme obecně. V průběhu voleb do severoirského národního shromáždění si strana prošla spletitou volební cestou, která je příznačná pro složitou dynamiku severoirské politické scény. První nástup strany do regionálních voleb v roce 1973 naznačil silný nástup s 10,80 % hlasů. Strana postupně nabírala na síle, a to do roku 1982. Sílící trend strany následoval ve dvou dalších volbách období úpadku, ve kterém strana naopak ztrácela voličskou podporu. Po podepsání Velkopáteční dohody se trend volební dominance DUP solidifikoval na dalších pět volebních období. Strana se již v roce 2003

⁵⁷ Tamtéž.

stala nejsilnější stranou v Severním Irsku. V letech 2007 a 2011 dosáhla velikost voličské základny strany pozoruhodných výšin, když v tehdejších volbách DUP získala 30,10 % a 30,00 % hlasů voličů. Tyto roky představovaly pro výsledky DUP jakýsi zenit, který vykazoval nejsilnější politickou přítomnost a mohutnost voličské základny. K těmto výšinám se však strana do současnosti nevrátila. V následujících volebních obdobích docházelo k pomalému, ale jistému poklesu podpory, který vyvrcholil pro DUP v katastrofálních volbách v roce 2022, kdy strana získala „pouhých“ 21,30 % hlasů. Značný nárůst hlasů pro stranu kulminující v roce 2007 a jejich pomalá ztráta počínající již v roce 2011 naznačuje proměnlivé politické klima, které odráží měnící se nálady veřejnosti a reakce na vyvíjející se společensko-politické otázky.

V rámci první snahy obnovit severoirskou autonomii volbami v roce 1973 bylo místo tehdejších 52 volebních obvodů využito 12 volebních obvodů, kterými Severní Irsko disponovalo pro všeobecné volby do Dolní sněmovny Velké Británie. Voliči z každých dvanácti volebních obvodů zvolili 5–8 poslanců, dle velikosti volebního obvodu, v rámci proporčního volebního systému jednoho přenosného hlasu (STV, *Single Transferable Vote*).⁵⁸ Změna týkající se počtu volebních obvodů přišla v roce 1995, kdy bylo jejich číslo zvětšeno na 18. Dle této změny byl dále standardizovaný počet volených poslanců pro nové volební obvody. Občané každého volebního obvodu nyní volily po 5 členech parlamentu.⁵⁹ Severoirský parlament využívá volební systém STV od roku 1973 do současnosti, s výjimkou voleb do Severoirského fóra v roce 1996, kdy se volili poslanci z uzavřených stranických seznamů dle d'Hondtovy metody⁶⁰ (STV bylo mj. využito ve volbách do obdobných institucí, jako byl zmíněný Ústavní konvent z roku 1975).⁶¹ Voliči DUP a volební obvody, ve kterých DUP získává silné výsledky, byly mimo jiné popsány jako „nepravděpodobné spojení evangelických protestantů žijících na venkově a městských loajalistů z dělnické třídy.“⁶² Mezi hlavní voličské bašty strany patří volební

---

⁵⁸ LEGISLATION.GOV.UK. *Northern Ireland Assembly Act 1973* [online]. 1973 [cit. 2023-11-21]. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1973/17/enacted>

⁵⁹ LEGISLATION.GOV.UK. *The Parliamentary Constituencies (Northern Ireland) Order 1995* [online]. 1995 [cit. 2023-11-21]. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/uksi/1995/2992/body/made>

⁶⁰ WHYTE, Nicholas a Tineke VAES. ARK. *The 1996 Forum Elections and the Peace Process* [online]. 1998, last updated 7 May 2003 [cit. 2023-11-21]. Dostupné z: <https://www.ark.ac.uk/elections/ff96.htm>

⁶¹ WHYTE, Nicholas. ARK. *Northern Ireland Constitutional Convention Elections 1975* [online]. 2003, Last Updated on Wednesday, 12-Jan-2005 12:12 [cit. 2023-11-21]. Dostupné z: <https://www.ark.ac.uk/elections/fc75.htm>

⁶² RANKIN, Amber a Gladys GANIEL. DUP Discourses on Violence and their Impact on the Northern Ireland Peace Process. *Peace and Conflict Studies*. 2008, **15**(1), s. 116. Dostupné z: <https://nsuworks.nova.edu/pcs/vol15/iss1/7/>. (Pozn.: Volný překlad autora.)

obvod North Antrim, ve kterém byl mimoto volen Ian Paisley jako MLA a jakožto ministr Dolní sněmovny Velké Británie po dobu téměř čtyřiceti let, od vzniku strany do oznámení jeho rezignace na tento post v roce 2010 (na kterémž ho vystřídal jeho syn, Ian Paisley jr.).⁶³

1.5 Politický vývoj Severního Irska a aktivity DUP před podepsáním Velkopáteční dohody

Jak již bylo zmíněno, strana ve svých prvních volbách do národního shromáždění Severního Irska, vytvořeného po podepsání dohody ze Sunningdale 9. prosince 1973⁶⁴, získala 10,8 % hlasů⁶⁵. Národní shromáždění mělo dle dohody fungovat na tzv. *power-sharing* principech (neboli na principech konsociační demokracie), tedy takovým způsobem, který by umožnil „zapojení všech významných společensko-politických skupin do rozhodovacího procesu bez ohledu na jejich poměrnou velikost a voličský potenciál.“⁶⁶ Vedle principů konsociační demokracie měla dohoda také zahrnovat spolupráci Irské republiky v rámci vlády Severního Irska pod tzv. Radou Irska⁶⁷ (*Council of Ireland*), která by mimo jiné měla reprezentační funkci pro severoirské nacionalisty. Tento způsob vlády by mohl přinést férovější zastoupení obou bloků společnosti Severního Irska a jejich kooperaci k vyhledávání konsenzu přesahující etno-náboženské hranice. Bohužel byl tento systém relativně brzy po počátku *Troubles* odmítán jak ze strany protestantů, tak ze strany katolíků – oba bloky totiž tehdy nadále vycházely z přesvědčení, že mohou severoirskou otázku vyřešit bez přítomnosti druhého bloku.⁶⁸

Dohodu z tohoto důvodu podporovala pouze SDLP, APNI a část UUP. DUP se charakteristicky postavila proti možnosti sdílení pravomocí s katolickými stranami. Právě tento tvrdý odpor proti konsenzu s katolickou stranou bude definovat jednání DUP ve všech volebních obdobích až do roku 2007. Národní shromáždění vytvořené dohodou ze

---

⁶³ BBC NEWS. *Ian Paisley jnr picked to fight father's seat* [online]. 2010, Page last updated at 08:51 GMT, Tuesday, 9 March 2010 [cit. 2023-11-16]. Dostupné z:

http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/northern_ireland/8557018.stm

⁶⁴ BBC NEWS. *On This Day: 1950-2005: 9th December 1973: Sunningdale Agreement signed* [online]. c2008 [cit. 2023-10-17]. Dostupné z:

http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/december/9/newsid_2536000/2536767.stm

⁶⁵ WHYTE, Nicholas. ARK. *Northern Ireland Assembly Elections 1973* [online]. 2003, Last Updated on Tuesday, November 08, 2005 22:35:15 [cit. 2023-10-17]. Dostupné z:

<https://www.ark.ac.uk/elections/fa73.htm>

⁶⁶ ŠLOSARČÍK, Ivo. *Politický systém Irska*. Praha: Slon, 2007, s 233. ISBN 978-80-86429-61-8.

⁶⁷ MELAUGH, Martin. CAIN. *The Sunningdale Agreement – Chronology of Main Events* [online]. c1996-2023, Last modified: 04/06/2023 15:58:25 [cit. 2023-10-17]. Dostupné z:

<https://cain.ulster.ac.uk/events/sunningdale/chron.htm> (Pozn.: Volný překlad autora.)

⁶⁸ ŠLOSARČÍK, Ivo. *Politický systém Irska*. Praha: Slon, 2007, s 234. ISBN 978-80-86429-61-8.

Sunningdale bylo aktivní pouze do května 1974, kdy jeho činnost byla zastavena v reakci na vlnu stávek, které byly organizované odbory pod společným názvem Ulsterská odborná rada⁶⁹ (*Ulster Workers' Council*, UWC), která měla převážně protestanské členství.

Demokratická unionistická strana se dále účastnila voleb do tzv. Ústavního konventu Severního Irsku (*Northern Ireland Constitutional Convention*, NICC) v roce 1975, pouhý rok po nezdařené dohodě ze Sunningdale. Ústavní konvent měl za cíl řešení ústavních otázek týkajících se statusu Severního Irsku a snahu najít konsenzuální politické řešení severoirského konfliktu⁷⁰. DUP se účastnila ve volbách do tohoto tělesa v rámci koalice unionistických stran pod názvem Sjedená ulsterská unionistická rada (*United Ulster Unionist Council*, UUUC), jejíž strany se opět stavěly proti mechanismu *power-sharingu*, který byl původně nastaven v dohodě ze Sunningdale⁷¹. Strana v těchto volbách získala 14,8 % hlasů, tedy o čtyři procentní body více oproti minulým volbám. Výše zmíněná unionistická koalice získala absolutní většinu (59 %)⁷², což oslabilo efektivitu tělesa a jeho snahu vyřešit stávající konflikt s ohledem na oba bloky. Po neshodách UUUC s SDLP jakožto jedinou relevantní nacionalistickou stranou, která se konventu účastnila, se NICC rozpustil na začátku března 1976 po jeho neúspěšném opětovném svolání.⁷³

Svého zatím největšího volebního zisku dosáhla DUP ve volbách do národního shromáždění v roce 1982, ve kterých obdržela 23 % hlasů⁷⁴. Většinu nových hlasů získala od původních voličů konkurenčních unionistických stran, konkrétně od elektorátu strany Vanguard získala osm křesel a od Unionistické strany Severního Irsku (*Unionist Party of Northern Ireland*, UPNI) jedno. Národní shromáždění vytvořené v roce 1982 sloužilo jako pokračování NICC a opět bylo vytvořené za cílem vyřešit v tuto dobu přes dekádu trvající politický pat. Ze strany unionistů a konkrétně ze strany DUP opět charakteristicky

---

⁶⁹ MELAUGH, Martin. CAIN. *The Sunningdale Agreement – Chronology of Main Events* [online]. c1996-2023, Last modified: 04/06/2023 15:58:25 [cit. 2023-10-17]. Dostupné z:

<https://cain.ulster.ac.uk/events/sunningdale/chron.htm> (Pozn.: Volný překlad autora.)

⁷⁰ MELAUGH, Martin. CAIN. *Northern Ireland Constitutional Convention – A Chronology of Main Events* [online]. c1996-2023, Last modified: 04/06/2023 15:58:24 [cit. 2023-10-17]. Dostupné z:

<https://cain.ulster.ac.uk/events/convention/chron.htm>

⁷¹ MELAUGH, Martin, Brendan LYNN a Fionnuala MCKENNA. CAIN. *Abstracts on Organisations - 'U'* [online]. c1996-2023, Last modified: 04/06/2023 15:59:14 [cit. 2023-10-17]. Dostupné z:

<https://cain.ulster.ac.uk/othelem/organ/uorgan.htm>

⁷² WHYTE, Nicholas. ARK. *Northern Ireland Constitutional Convention Elections 1975* [online]. 2003, Last Updated on Wednesday, 12 – Jan-2005 12:12 [cit. 2023-10-17]. Dostupné z:

<https://www.ark.ac.uk/elections/fc75.htm>

⁷³ MELAUGH, Martin. CAIN. *Northern Ireland Constitutional Convention – A Chronology of Main Events* [online]. c1996-2023, Last modified: 04/06/2023 15:58:24 [cit. 2023-10-17]. Dostupné z:

<https://cain.ulster.ac.uk/events/convention/chron.htm>

⁷⁴ WHYTE, Nicholas. ARK. *Northern Ireland Assembly Elections 1982* [online]. 2003, Last Updated on Wednesday, 12-Jan-2005 12:12 [cit. 2023-10-17]. Dostupné z: <https://www.ark.ac.uk/elections/fa82.htm>

vycházelo odmítání jak principů *power-sharingu*, tak tzv. Irské dimenze v rámci národního shromáždění, která byla originálně představena dohodou ze Sunningdale (Ian Paisley ve stranickém manifestu tohoto roku tyto dva principy označuje za „dvojitě zlo“⁷⁵)⁷⁶.

Kvůli této neochotě z protějščího bloku se nacionalistické strany, mezi nejsilnějšími z nich SDLP a Sinn Féin, rozhodly jít cestou politiky neúčasti, ačkoliv se obě strany voleb jako takových zúčastnily (Sinn Féin takto učinila v rámci národního shromáždění Severního Irsku poprvé od roku 1921). Ačkoliv národní shromáždění oficiálně existovalo do roku 1986, z důvodu trvalé absence hlavních reprezentantů nacionalistického bloku při jeho jednání a nevelké aktivní účasti unionistických reprezentantů na jeho činnosti nesplnilo národní shromáždění svůj cíl znovunastolení devoluce.

Politika neúčasti praktikovaná nejsilnějšími nacionalistickými stranami společně s neochotou unionistického bloku ustoupit ohledně otázek *power-sharingu* přinesla podepsání Anglo-irské dohody (*Anglo-Irish Agreement*, AIA) v roce 1985. Tato dohoda vytvořila tzv. Mezivládní konferenci (*Inter-Governmental Conference*, IGC), která poprvé poskytla irské vládě přímý vstup do vnitřních záležitostí Severního Irsku.⁷⁷ Proti tomuto silně vystupovalo DUP a další unionisté mimoto pomocí stávek, či hromadným odstupem unionistických poslanců z britské Dolní sněmovny. Mimo jiné dohoda degradovala roli tohoto národního shromáždění v posledním roce jeho fungování na pouhé fórum, ve kterém unionisté pouze kritizovali politiku vlády.⁷⁸

Ian Paisley a DUP se v rámci kritiky AIA konkrétně stavěli proti tzv. Společné deklaraci britské a irské vlády z roku 1993, která zdůrazňovala právo lidu Severního Irsku na sebeurčení v problematice sjednoceného irského ostrova, čemuž DUP se zbytkem unionistického bloku silně oponovaly. Mezitím co reakce UUP na tuto deklaraci byla rozvášná, DUP kritizovala jednání tehdejšího britského premiéra Johna Majora, který deklaraci podepsal společně s irským premiérem Albertem Reynoldsem jako „zaprodání Ulsteru“.⁷⁹ Rozdíly v jednání UUP a DUP se v budoucích volbách pouze zvyšovaly, což

---

⁷⁵ TONGE, Jonathan, Máire BRANIFF, Thomas HENNESSEY, James W. MCAULEY a Sophie A. WHITING. *The Democratic Unionist Party: from protest to power*. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 17. ISBN 978-0-19-870577-2. (Pozn.: Volný překlad autora. Autor díla citoval z: “Democratic Unionist Party (1982) *Assembly Election Manifesto*, Belfast: DUP. “.)

⁷⁶ Tamtéž.

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ WHYTE, Nicholas. ARK. *Northern Ireland Assembly Elections 1982* [online]. 2003, Last Updated on Wednesday, 12 – Jan-2005 12:12 [cit. 2023-10-17]. Dostupné z: <https://www.ark.ac.uk/elections/fa82.htm>

⁷⁹ TONGE, Jonathan, Máire BRANIFF, Thomas HENNESSEY, James W. MCAULEY a Sophie A. WHITING. *The Democratic Unionist Party: from protest to power*. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 17-18. ISBN 978-0-19-870577-2. (Pozn.: Volný překlad autora.)

odpovídá pozdějším volebním výsledkům obou stran.

Ačkoliv DUP často kritizovala své politické oponenty (konkrétně Sinn Féin) a kroky britské vlády v hledání cesty mírovým procesem, oběma blokům bylo již dávno jasné, že jiná cesta, než společná snaha o usmíření z konfliktu nevede. Cestu konsenzu nejsilněji propagovala z jedné strany SDLP pod vedením Johna Humea, který neustále zdůrazňoval důležitost zmíněné Irské dimenze v rámci Severního Irska a společného konsenzu (což bylo unionistickými oponenty často posměšně popisováno jako tzv. „Humespeak“⁸⁰). Na straně druhé pak podporoval James Molyneux (UUP) mírový proces ukončení konfliktu mimo jiné tím, že již rok před podepsáním společné deklarace z roku 1993 vedl delegaci UUP na jednání do Dublinu.⁸¹ V roce 1995, rok po oznámení složení zbraní Irské republikánské armády (IRA), které bylo silně napojené na vedení Sinn Féin, bylo oznámeno tzv. společné komuniké britského a irského premiéra, které v konečném důsledku vedlo k dialogům mezi všemi severoirskými stranami. V rámci těchto dialogů vzniká i již zmíněné Severoirské fórum.

Ve volbách do Severoirského fóra získala DUP 18,8 % hlasů. Volby do tohoto tělesa byly obecně méně úspěšné pro unionistické strany – obě nejsilnější nacionalistické strany měly vyšší procento hlasů oproti minulým volbám, konkrétně Sinn Féin měla víc jak pětiprocentní zisk, ačkoliv se nadále dialogů neúčastnila, neboť v únoru 1996 bylo složení zbraní Irské republikánské armády zrušeno bombovým útokem, kvůli kterému byla strana z dialogů vyloučena.

Měsíc po nástupu Tonyho Blaira na post britského premiéra (a nominování Mo Mowlam na post nové ministryně pro Severní Irsko) IRA opět oznámila složení zbraní, po čemž následovaly dialogy zástupců IRA s Velkou Británií. Na návrat IRA do dialogů reagovala DUP a další unionistické strany bojkotem.⁸² Těsně před tímto návratem se Paisley společně s Davidem Trimblem, tehdejším lídrem UUP, dohodli na dvou základních zásadách pro vedení dialogů s republikány – konsenzus (právo obyvatel Severního Irska určit svou vlastní budoucnost) a vyřazení zbraní teroristů z provozu a jejich předání příslušným úřadům, tzv. decomissioning. Se začleněním zástupců IRA do těchto dialogů DUP

---

⁸⁰ M CLOUGHLIN, Peter J. “Humespeak”: The SDLP, Political Discourse, and the Northern Ireland Peace Process. *Peace and Conflict Studies*. 2008, **15**(1), s. 96. Dostupné z:

<https://nsuworks.nova.edu/pcs/vol15/iss1/6/>.

⁸¹ HEALY, Alison. THE IRISH TIMES. *The Path to Peace: A timeline of the peace process in the 1990s* [online]. 2021 [cit. 2023-10-18]. Dostupné z: <https://www.irishtimes.com/news/politics/the-path-to-peace-a-timeline-of-the-peace-process-in-the-1990s-1.4760928>

⁸² Tamtéž.

z procesu na protest odešla. UUP nadále v procesu politických jednání zůstala. Přestože tento vývoj znamenal pro Paisleyho rozčarování, otevřela se mu tím legitimní možnost nejenom ke kritice hlavního nepřítele opozičního bloku (jehož členy Paisley nadále označoval za teroristy), ale také ke kritice UUP, hlavního soupeře DUP v protestanském bloku. Tu Paisley nyní označoval jako nekompetentní stranu, která s republikánským protějškem neumí vyjednávat, k velké škodě unionistům.⁸³ I přes tuto kritiku mírových politických jednání z nich však nakonec vzešlo společné, mezikomunitní řešení problematiky *Troubles* a obnovení autonomní vlády skrze Velkopáteční dohodu, podepsanou 10. dubna 1998.

1.6 Postavení DUP ve vládě: 1998-2022

V kontextu volebních výsledků DUP je nutné popsat postavení strany v rámci severoirské exekutivy, které je strana opakovaně součástí od obnovení devoluce v roce 1998 do současnosti – kolektivně byla tudíž strana ve všech šesti exekutivách od znovuoobnovení devoluce Velkopáteční dohodou do roku 2022 (sedmá exekutiva, která měla být formovaná po současně posledních volbách, bude stručně popsána v druhé kapitole práce, neboť vznikla mimo popisované období). Jediná další možnost, kde by strana měla šanci na účast v severoirské exekutivě v době její existence, byla exekutiva z roku 1974. Jak již bylo zmíněno, tato exekutiva ale fungovala pouze v rámci tří koaličních stran (SDLP, APNI, UUP) a byla aktivní pouhých 5 měsíců.⁸⁴

Od 9. května 2016 je severoirská vláda tvořena devíti devolučními ministerstvy. Nejdůležitějším z těchto ministerstev je tzv. Vládní kancelář (v minulosti bylo toto ministerstvo známé pod jménem Úřad premiéra a vicepremiéra), která je tvořena premiérem a vicepremiérem. Zároveň mají obě pozice k dispozici „juniorského ministra“, který má primárně asistenční roli. Dále je vláda tvořena Ministerstvem zemědělství, životního prostředí a venkova (před úpravou v roce 2016 známo pod stejným titulem bez zmínění „životního prostředí“), Ministerstvem pro komunity (v minulosti fungovalo ministerstvo pod titulem Ministerstvo pro sociální rozvoj), Ministerstvem školství, Ministerstvem hospodářství (dříve známé jakožto ministerstvo pro podnikání, obchodu a

---

⁸³ RANKIN, Amber a Gladys GANIEL. DUP Discourses on Violence and their Impact on the Northern Ireland Peace Process. *Peace and Conflict Studies*. 2008, 15(1), s. 116. Dostupné z: <https://nsuworks.nova.edu/pcs/vol15/iss1/7/>.

⁸⁴ WHYTE, Nicholas. ARK. *Northern Ireland Assembly Elections 1973* [online]. 2003, Last Updated on Tuesday, November 08, 2005 22:35:15 [cit. 2023-11-07]. Dostupné z: <https://www.ark.ac.uk/elections/fa73.htm>

investice), Ministerstvem financí (v minulosti Ministerstvo financí a personálu), Ministerstvem zdravotnictví (před rokem 2016 název ministerstva zahrnoval také sociální služby a veřejnou bezpečnost), Ministerstvem infrastruktury (v minulosti známé jako Ministerstvo pro regionální rozvoj) a Ministerstvem spravedlnosti.⁸⁵ Zákon z roku 2016, dle kterého se změnil názvy většiny ministerstev, dále rozpustil tři tehdejší ministerstva – Ministerstvo kultury, umění a volného času, Ministerstvo životního prostředí a Ministerstvo pro zaměstnanost a vzdělávání. První čtyři exekutivy (tři, pokud nepočítáme období přímé vlády mezi lety 2003 a 2007), tedy obsahovaly 12 ministerských pozic.⁸⁶ Ministry jmenují hlavní parlamentní strany za pomoci d'Hondtovy metody⁸⁷, s výjimkou ministra spravedlnosti, který musí být zvolen mezikomunitním hlasováním.⁸⁸ V první autonomní vládě Severního Irska po podepsání Velkopáteční dohody získala DUP rovnou dvě ministerstva, konkrétně ministerstvo pro regionální rozvoj a ministerstvo pro sociální rozvoj. Ministerstvu pro regionální rozvoj v období první exekutivy zasedal Peter Robinson, pozdější lídr strany, a Gregory Campbell, pozdější ministr kultury, umění a volného času. Ministrem pro sociální rozvoj byl poté Nigel Dodds, nynější lídr strany v Sněmovně lordů Velké Británie, a Maurice Morrow, předseda DUP od roku 2000. Po funkční dobu každé z vlád je minimálně pro DUP typická obměna ministrů, kteří většinou drží svůj post 1 až 2 roky z celého funkčního období.

V rámci následující exekutivy měla se silným vzrůstem hlasů DUP mnohem větší zastoupení oproti exekutivě minulé. Ačkoliv ministerstva pro sociální rozvoj a pro regionální rozvoj padla republikánským stranám (ministerstvo pro sociální rozvoj pro SDLP, ministerstvo pro regionální rozvoj pro SF), DUP obsadila všechny ekonomicky orientovaná ministerstva – ministerstvo financí a personálu (Peter Robinson) a ministerstvo pro podnikání, obchod a investice (Nigel Dodds). Dále DUP získala ministerstvo životního prostředí (Arlene Foster) a Ministerstvo kultury, umění a volného času (Edwin Poots).⁸⁹

---

⁸⁵ LEGISLATION.GOV.UK. *Departments Act (Northern Ireland) 2016* [online]. 2016 [cit. 2023-11-07]. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/niu/2016/5> (Pozn.: Volný překlad autora.)

⁸⁶ Tamtéž. (Pozn.: Volný překlad autora.)

⁸⁷ NIDIRECT. *The Northern Ireland Executive* [online]. [2015] [cit. 2023-12-07]. Dostupné z: <https://www.nidirect.gov.uk/articles/northern-ireland-executive>

⁸⁸ LEGISLATION.GOV.UK. *Northern Ireland Act 1998*: Section 21A [online]. 1998 [cit. 2023-11-07]. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1998/47/section/21A>

⁸⁹ SEVEROIRSKÁ EXEKUTIVA. *2007 Devolved Government – Ministers and their departments* [online]. 2007 [cit. 2023-11-08]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20070822230925/http://www.northernireland.gov.uk/index/your-government/devolved-government.htm>. (Pozn.: K přístupu do archivu byl využitý web Wayback Machine, dostupný z: <https://web.archive.org/>)

Nejdůležitější výhrou ale bylo získání premiérské pozice, kterou strana od těchto voleb držela do roku 2022. Naplnění pozic se postupně měnilo, například po rezignaci Iana Paisleyho na post premiéra a lídra strany převzal obě pozice Peter Robinson. Na jeho pozici ministra financí a personálu nastoupil Nigel Dodds a tuto pozici poté zastoupila Arlene Fosterová – místo ní poté nastoupil Sammy Wilson.⁹⁰

Třetí exekutiva (nepočítaje exekutivu, která měla vládnout v období přerušení devoluce v letech 2003–2007) Severního Irska byla nejúspěšnější pro DUP, co se týče počtu získaných ministerstev. Ačkoliv na začátku funkčního období této vlády ovládala strana opět čtyři ministerstva – ministerstvo pro podnikání, obchod a investice (Arlene Foster), ministerstvo financí a personálu (Sammy Wilson), ministerstvo pro sociální rozvoj (Nelson McCausland) a poprvé také ministerstvo zdravotnictví, sociálních služeb a veřejné bezpečnosti (Edwin Poots).

Postavení DUP v tomto období posílila rezignace ministra pro regionální rozvoj Dannyho Kennedyho (UUP) v roce 2015. Jeho rezignace vycházela ze stranického rozhodnutí opustit exekutivu v kontextu tehdejšího politického sporu týkajícího se vraždy bývalého člena Prozatímní irské republikánské armády téhož roku, která dle policie vycházela z „úpadku v republikánských kruzích“ po vraždě bývalého generála IRA.⁹¹ UUP tak mimo jiné ztratila své jediné křeslo v severoirské exekutivě. Právě ministerské křeslo po Kennedym bylo převzato DUP.

Čtvrtá exekutiva fungovala již se sníženým počtem ministrů. I zde si DUP udržela čtyři ministerské posty vedle premiérského postu, tentokrát pod vedením Arlene Foster. Strana získala ministerstvo pro komunity (Paul Givan), ministerstvo školství (Peter Weir), ministerstvo hospodářství (Simon Hamilton) a poprvé také ministerstvo zemědělství, životního prostředí a venkova (Michelle McIlveen). Tato exekutiva byla specifická tím, že se v době jejího fungování poprvé vytvořila oficiální opozice stranami UUP a SDLP (APNI v rámci této exekutivy nezískala ministerské křeslo). Oficiální opozici mají právo vytvořit ty strany, které se vzdají svých ministerských křesel.⁹² DUP byla tak jednou z pouhých dvou stran ve vládě – proti ní stála pouze druhá nejsilnější strana, SF. Tato

---

⁹⁰ BBC NEWS. *New environment boss 'sceptical'* [online]. 2008, Page last updated at 15:16 GMT, Tuesday, 10 June 2008 16:16 UK [cit. 2023-11-08]. Dostupné z:

http://news.bbc.co.uk/1/hi/northern_ireland/7446829.stm

⁹¹ BBC NEWS. *Ulster Unionist Party intends to leave NI Executive* [online]. 2015 [cit. 2023-11-08]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-34063087> (Pozn.: Volný překlad autora.)

⁹² NORTHERN IRELAND ASSEMBLY EDUCATION SERVICE. *The Assembly & Executive* [online]. c2022 [cit. 2023-11-08]. Dostupné z: <https://education.niassembly.gov.uk/post-16/assembly-executive>

exekutiva zkolabovala po rezignaci vicepremiéra McGuinnesse kvůli zmíněnému RHI skandálu.

Poslední zaplněnou vládu v tomto období dokázaly politické strany Severního Irsku zformovat v roce 2020, po potvrzení Arlene Foster a Michelle O’Neill jako premiérky a vicepremiérky. DUP tentokrát udržela „pouhé“ tři ministerské pozice v oblastech zemědělství (Edwin Poots), hospodářství (Diane Dodds) a školství. Oficiální opozice nebyla zformována, neboť jak UUP, tak SDLP akceptovala jmenování ministrů.⁹³

2 Demokratická unionistická strana po podepsání Velkopáteční dohody

2.1 Periodizace vývoje Demokratické unionistické strany v letech 1998-2022

Cílem této části textu bude analýza změny aktivity DUP a způsobu, jakým se strana měnila. Analytická část textu se věnuje postavení strany obdobím od podepsání Velkopáteční dohody v roce 1998 do prozatím posledních voleb do Stormontu, které proběhly 5. května 2022 a DUP v nich znamenala výraznou ztrátu podpory voličů. Volební výsledky a následná neschopnost hlavních pěti politických stran severoirské politiky (DUP – *Democratic Unionist Party*, UUP – *Ulster Unionist Party*, SF – *Sinn Féin*, SDLP – *Social Democratic and Labour Party*, APNI – *Alliance Party of Northern Ireland*) nalézt kompromis ohledně sestavení vlády vyústily v politickou a ústavní krizi, která se projevila neschopností sestavit funkční exekutivu a vedla k faktické paralýze severoirského parlamentu. Kvůli délce analyzovaného období je ho dle autora zapotřebí rozdělit na menší části, které poté budou analyzované samostatně. Jako základní časový úsek následující periodizace autor zvolil jednotlivá volební období národního shromáždění, které následovaly po podepsání Velkopáteční dohody.

Jak již v práci bylo zmíněno, devoluční vláda společně s národním shromážděním nebyla aktivní ve všech volebních obdobích po podepsání Velkopáteční dohody. I ta období, ve

---

⁹³ NORTHERN IRELAND ASSEMBLY EDUCATION SERVICE. *Official Opposition* [online]. c2022 [cit. 2023-11-08]. Dostupné z: <https://education.niassembly.gov.uk/post-16/work-assembly/scrutinising-executive-committee/official-opposition#:~:text=The%20Assembly's%20experience%20of%20Official,and%20collapse%20of%20the%20Executve>

kterých byla autonomní vláda přerušena, jsou však velmi důležitými pro autorovu analýzu. Autor se tudíž pokusí popsat činnost strany i v těchto obdobích nefunkční devoluční vlády. Bereme-li tedy v úvahu i období, ve kterých vládnutí v Severním Irsku přešlo na britskou vládu (v rámci čehož určuje hlavní politiku regionu skrze primární legislativu tzv. Úřad pro Severní Irsko, *Northern Ireland Office*, NGO, který spadá pod britskou vládu), můžeme tuto část rozdělit na sedm období: období prvního národního shromáždění po sepsání GFA, voleného v roce 1998 a trvajícího do roku 2002. Následující období je poté od října 2002 do května 2007, které bylo signifikantním prvním delším přerušением autonomní vlády. Ačkoliv byla aktivita národního shromáždění přerušena i v prvním volebním období, tyto přerušения trvaly kratší dobu, v řadách dnů či měsíců.⁹⁴ Třetím obdobím periodizace je období od roku 2007 do konce volebního období v roce 2011. Toto volební období bylo historicky první, ve kterém zůstaly devoluční instituce Severního Irska funkčními od začátku tohoto období do jeho konce.⁹⁵ Stejně tomu tak bylo i v následujícím volebním období, které trvalo od roku 2011 do roku 2015. Kvůli nepřerušenému fungování autonomní vlády budou tato období analyzována společně v jedné podkapitole. Následující období zahrnuje léta 2016 a 2017, které bylo ukončeno v souvislosti se skandálem RHI. Období od voleb 2. března 2017 do 11. ledna 2020 je druhým časovým úsekem, ve kterém byla pozastavena činnost Stormontu. Poslední dvě období periodizace, od roku 2020 do roku 2022 a poté současné období vymezené volbami v roce 2022, budou primárně reflektovat téma stranického bojkotu vůči řešení odchodu Velké Británie z Evropské unie ze strany britské vlády. Autor v rámci analýzy posledního volebního období bude do jisté míry také reflektovat znovuoobnovení autonomní vlády, ke kterému došlo 3. února 2024. Podkapitoly jednotlivých období budou většinou následovat analýzu postavení DUP a poté její aktivitu, kterou se snažila dosáhnout jejich cílů.

Mezi hlavní využitě zdroje informací o nabízených tématech stranou voličům a postojích strany v jednotlivých obdobích patří, například vedle dobových novinových článků, také volební programy strany.

V rámci analýzy období po Velkopáteční dohodě bude autor také reflektovat počet mandátů DUP v daných volebních obdobích (viz graf 3.) a jak tento počet ovlivnil možnosti strany

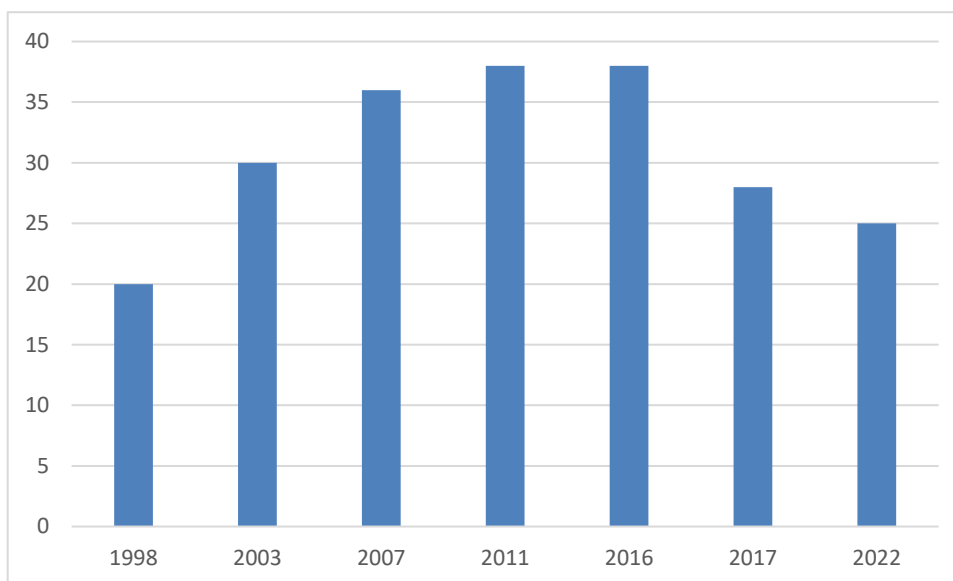
---

⁹⁴ BBC NEWS. *Reid set to suspend assembly* [online]. 2002 [cit. 2023-12-09]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/northern_ireland/2324583.stm

⁹⁵ SIMPSON, Mark. BBC NEWS. *Ian Paisley retires as NI Assembly completes historical first full term* [online]. 2011 [cit. 2023-12-09]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/av/uk-12865791>

pracovat s ústavním systémem Velkopáteční dohody. Ačkoliv graf na první pohled naznačuje ostrý pokles podpory po předčasných volbách v roce 2017, hlavním důvodem této ztráty bylo snížení celkového počtu poslanců v národním shromáždění ze 108 na 90.

Graf 3 – Počet mandátů DUP v národním shromáždění Severního Irska po Velkopáteční dohodě.

Zpracovatel grafu: Autor; zdroj dat: ARK. Dostupné z: <https://www.ark.ac.uk/elections/>⁹⁶

2.1.1 DUP v prvním volebním období po GFA: 1998-2002

Podkapitoly tohoto období poskytují pohled do ideologického základu a politické strategie DUP v prvních letech po podpisu Velkopáteční dohody a ukončení konfliktu *Troubles*. V první podkapitole se autor zaměří na ideovou orientaci DUP čerstvě po její prohře proti stranám podporující ratifikaci Velkopáteční dohody, zkoumajíc její antinacionalistický postoj a principiální odmítnutí spolupráce se Sinn Féin a dalšími aktéry. Následující podkapitola se poté věnuje politické strategii DUP v exekutivě. Podkapitoly analyzují, jak DUP navigovala svým politickým kursem v kontextu poválečného uspořádání Severního Irska, s důrazem na její opatření proti irskému nacionalismu, terorismu a snahy o upevnění své pozice jako klíčového ochránce unionistických a britských zájmů v regionu.

⁹⁶ WHYTE, Nicholas. ARK. *Northern Ireland elections* [online]. c1998-2021, Last Updated on Saturday 9 April 2022 [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://www.ark.ac.uk/elections/>

a. Postavení DUP

V prvním volebním období po podpisu Velkopáteční dohody si DUP nadále udržela svůj silný antinacionalistický charakter, na kterém si strana stavěla již od svého vzniku. Strana nadále udržovala linii zásadní opozice vůči jakékoliv spolupráci se Sinn Féin, jejíž název se objevuje ve volebním programu strany pouze v případě, kdy je spjato s Irskou republikánskou armádou. Ačkoliv je klíčová hlavně stranická averze vůči spolupráci s „teroristy“, neboli Sinn Féin na vládní úrovni, tento charakteristický odpor se přelévá i dovnitř unionistického bloku, konkrétně právě na UUP, kterou DUP kritizuje například za jimi vnímanou horlivost spolupracovat se Sinn Féin ještě předtím, než dojde k odzbrojení nacionalistických teroristů, kteří jsou se stranou spjati.

Další faktor kritiky demokratických unionistů vycházel z výsledků referenda o přijetí Velkopáteční dohody, jež UUP podporovala, zatímco DUP byla tvrdě proti. Většinově pozitivní výsledek referenda (71,1 % voličů hlasovalo pro podporu implementace Velkopáteční dohody⁹⁷) byl DUP využitý nejen vůči UUP, ale také vůči vládě Tonyho Blaira a jemu samotnému. Blair společně s tehdejším irským premiérem Bertiem Ahernem a zvláštním vyslancem Spojených států George J. Mitchellem⁹⁸ umožnil a prosazoval mírový dialog mezi oběma komunitními bloky v Severním Irsku. Ten poté vedl k sepsání Velkopáteční dohody a k jejímu uzavření.

Obavy z potenciálního oslabení unie Severního Irska a Velké Británie vycházející z Blairovy podpory Velkopáteční dohody tudíž vedly (vedle kritiky pocházející od Iana Paisleyho vůči Davidu Trimbelovi⁹⁹) k nátlaku na Tonyho Blaira ze strany DUP. Mimo jiné kvůli tomuto nátlaku Blair přislíbil kromě jiného to, že nenastane „žádná změna statusu Severního Irska bez výslovného souhlasu lidu Severního Irska“¹⁰⁰, že terorističtí „vězni jsou drženi ve vězení, dokud se nadobro nevzdají násilí“¹⁰¹ a také, že „osoby, které používají násilí nebo vyhrožují násilím, jsou vyloučeny z vlády Severního Irska“¹⁰². Demokratičtí unionisté tak

⁹⁷ WHYTE, Nicholas. ARK. *The 1998 Referendums* [online]. 2001, modified 17 February 2002 [cit. 2023-12-09]. Dostupné z: <https://www.ark.ac.uk/elections/fref98.htm>

⁹⁸ KELLY, Ben. THE INDEPENDENT. *What is the Good Friday Agreement?* [online]. 2023 [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/what-is-good-friday-agreement-b2317092.html>

⁹⁹ MELAUGH, Martin. CAIN. *The Irish Peace Process – Chronology of Key Events (April 1998 - December 1999)* [online]. c1996-2023, Last modified: 04/06/2023 15:58:24 [cit. 2023-12-09]. Dostupné z: <https://cain.ulster.ac.uk/events/peace/pp9899.htm>

¹⁰⁰ MELAUGH, Martin a Fionnuala MCKENNA. CAIN. *Tony Blair's pledge to the people of Northern Ireland on 20 May 1998* [online]. c1996-2023, Last modified: 04/06/2023 15:58:25 [cit. 2023-12-09]. Dostupné z: <https://cain.ulster.ac.uk/events/peace/docs/tb20598.htm> (Pozn.: Volný překlad autora.)

¹⁰¹ Tamtéž. (Pozn.: Volný překlad autora.)

¹⁰² Tamtéž. (Pozn.: Volný překlad autora.)

mohli jednat a vystupovat jako i obránci těchto slibů a eventuálně kritizovat britskou vládu v případě jejich nesplnění.

DUP se tedy ucházela o podporu zejména těch voličů, kteří buď volili „Ne“ v referendu o Dohodě, nebo těch, kteří si svým hlasem ohledně podpory referenda nebyli jistí. Pozice odmítání Velkopáteční dohody se tak manifestovala i v odmítání kooperace Severního Irsku a Irské republiky na úrovni exekutivních orgánů na území Irské republiky, které by ovlivňovali vnitřní politiku Severního Irsku. Právě tyto orgány, jako například NSMC (*North/South Ministerial Council*) dle DUP ohrožovaly postavení unionistů v Severním Irsku. Dále strana apelovala na ty voliče, kterým nebyla blízká představa Sinn Féin ve vládě Severního Irsku a přímá podpora UUP či Tonyho Blaira strany nadále spjaté s IRA. Témata skutečně ověřitelného odzbrojení teroristů IRA, zachování silné pozice Královské ulsterské policie (RUC, *Royal Ulster Constabulary*) a vystupování proti snahám jejího svěření do rukou paramilitárních jednotek byla v tomto období pro DUP klíčová. Vedle politických a bezpečnostních témat se strana také zavázala řešit různé sociálně-ekonomické problémy, včetně zdravotnictví, školství, zaměstnanosti, zemědělství, služeb pro seniory, ochrany životního prostředí a bydlení. V jádru všeho se DUP v tomto období snažila držet pozici „nejlepší záruky“ pro budoucnost regionu, zdůrazňujíc neochvějný závazek k bezpečnosti, britské identitě a zajištění blaha občanů.¹⁰³

Ačkoliv byla strana proti spolupráci se Sinn Féin, neznamenalo to, že byla proti severoirské devoluci jako takové. Toto mimo jiné dokazují stranické dokumenty týkající se jejího programového zacílení v tomto období. Vedle jejího volebního programu z roku 1998 patří k dokumentům DUP podporující devoluci jejích takzvaných „sedm zásad“, sepsaných u příležitosti parlamentních voleb ve Spojeném království v roce 2001. Mezi tyto zásady patřilo označení DUP za „devoluční stranu“, která „věří v demokratickou, férovou a zodpovědnou vládu“¹⁰⁴. Zároveň se i zde vymezuje vůči spolupráci s „teroristy“ a opět vyžaduje odevzdání jejich nelegálně držených zbraní předtím, než jim může být otevřen vstup do severoirské exekutivy. Strana se však dle uvedených zásad nebrání dialogu s demokratickými stranami. Současně požaduje, aby veškeré vztahy s Irskou republikou

---

¹⁰³ MELAUGH, Martin. CAIN. *Elections: A Selection of Political Party Manifestos: DUP 1998 Northern Ireland Assembly Election Manifesto – Your Best Guarantee for the Future of Northern Ireland* [online]. c1996-2023, updated: 12 May 2023 [cit. 2023-12-09]. Dostupné z:

<https://cain.ulster.ac.uk/issues/politics/election/manifestos.htm> (Pozn.: Volný překlad autora.)

¹⁰⁴ TONGE, Jonathan, Máire BRANIFF, Thomas HENNESSEY, James W. MCAULEY a Sophie A. WHITING. *The Democratic Unionist Party: from protest to power*. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 26. ISBN 978-0-19-870577-2. (Pozn.: Volný překlad autora. Autor díla citoval z: “Democratic unionist party (2001). *Leadership to put things right: General Election Manifesto*, Belfast: DUP. “.)

byly plně podřízeny národnímu shromáždění, což představuje kritiku principů Velkopáteční dohody. Nakonec se DUP přislíbujíc k práci na obnově morálky a efektivitu policejních sil a zajištění skutečné rovnosti pro všechny, včetně rovnosti ve financování, týkající se různých oblastí, jako například vzdělávání.¹⁰⁵

b. Politická strategie DUP – bojkot Velkopáteční dohody

Kvůli tomuto ideovému nastavení byla reálná aktivita demokratických unionistů v první exekutivě Severního Irsku po podepsání GFA relativně mizivá. Ačkoliv strana z voleb získala dvě ministerská křesla z celkových deseti (konkrétně pro ministerstvo pro sociální rozvoj a pro ministerstvo pro regionální rozvoj), strana se rozhodla tato křesla nevyužít v rámci bojkotu Velkopáteční dohody a odmítání spolupráce se Sinn Féin. I přes to tito ministři ale vykonávali „jiné ministerské funkce“¹⁰⁶. Vedle toho se přes neaktivitu ministrů na zasedání exekutivy strana dohodla na pravidelném obměňování svých ministrů. Ministerské posty připadali členům DUP, kteří jsou zároveň členy národního shromáždění (MLA, *Members of the Legislative Assembly*).¹⁰⁷

V prvním volebním období po Velkopáteční dohodě tak Demokratická unionistická strana apelovala na voliče svým silným antinacionalistickým postojem a principiální opozicí vůči jakékoliv spolupráci se Sinn Féin, kterou spojovala s Irskou republikánskou armádou při každém jejím zmínění. Strana zároveň kritizovala i UUP za její předčasnou spolupráci a přijetí Sinn Féin jakožto legitimní politické síly předtím, než došlo k vyřazení nelegálních zbraní IRA. K této kritice také vystupovala proti politice Tonyho Blaira a jeho podpoře Velkopáteční dohody. DUP se zaměřovala na voliče, kteří byli proti dohodě, a odmítala jakoukoli spolupráci mezi Severním Irskem a Irskou republikou, která by mohla dle strany udělat z unionistů permanentní minoritu uvnitř regionu. Kritika strany tudíž směřovala všemi směry – vůči politickým stranám z obou bloků uvnitř Severního Irsku, společně s kritikou vztahů severu a jihu (vztahy Severního Irsku s Irskou republikou) a východu a západu (vztahy Severního Irsku se Spojeným královstvím). Přestože byla strana proti spolupráci se Sinn Féin, neoponovala severoirské devoluci jako takové a ve svých „sedmi zásadách“ z roku 2001 deklarovala podporu demokratické a zodpovědné vládě, ale s

---

¹⁰⁵ Tamtéž.

¹⁰⁶ MELAUGH, Martin a Brendan LYNN. CAIN. *Executive Committee List of Ministers in the Executive: List of Ministers in the Executive 1998-2002* [online]. c1996-2023, Last modified: 04/06/2023 15:59:09 [cit. 2023-12-10]. Dostupné z: https://cain.ulster.ac.uk/issues/politics/executive/1998-2002_ministers.html (Pozn.: Volný překlad autora.)

¹⁰⁷ Tamtéž.

výhradou proti „teroristům“. Ve vnitřní politice se DUP soustředila na sociálně-ekonomické otázky a snažila se nabídnout „nejlepší záruky“ pro budoucnost regionu. V první exekutivě Severního Irsku byla aktivita DUP omezená kvůli jejímu odmítání dohody a spolupráce se Sinn Féin, což vedlo k tomu, že její ministři se neúčastnili zasedání exekutivy, ale vykonávali jiné ministerské funkce.

2.1.2 DUP v období přerušování autonomní vlády: 2002-2007

Tato kapitola se zabývá obdobím, které bylo pro nadále neusazený systém Velkopáteční dohody zvláště turbulentním kvůli přerušování autonomní vlády po více než čtyři roky. Kapitola analyzuje role a postupy Demokratické unionistické strany v kontextu tohoto přerušování a rozebírá, jak DUP reagovala na politické a bezpečnostní výzvy tohoto období. Kapitola dále popisuje politické strategie, které DUP uplatnila s cílem získat větší podporu a vliv, a její úsilí o přeformulování podmínek devoluce, které kulminovalo dohodou ze St. Andrews a obnovením autonomní vlády v roce 2007.

a. Postoj strany k přerušování devoluce

Ke konci prvního volebního období v rámci obnoveného autonomního národního shromáždění Severního Irsku byla jeho aktivita přerušena před jeho řádným ukončením 14. října 2002. K přerušování činnosti Národního shromáždění nedošlo poprvé. Tento případ byl však významný kvůli délce období přímé vlády londýnského kabinetu vycházející z přerušování autonomní vlády. Přímá vláda trvala až do roku 2007, kdy se podařilo aktivitu národního shromáždění obnovit. Toto přerušování jeho činnosti vyšlo z odmítnutí unionistických stran účastnit se severoirské exekutivy po policejní prohlídce kanceláří Sinn Féin ve Stormontu. Při této prohlídce bylo prověřováno podezření ze shromažďování zpravodajských informací ve prospěch Irské republikánské armády členy podpůrného personálu SF. Reakce na tuto prohlídku byly silné od obou hlavních unionistických stran. Zatímco lídr UUP odmítal nadále sdílet moc ve vládě se Sinn Féin, dva ministři za DUP na výsledky prohlídky zareagovali razantněji, a to okamžitou rezignací ze svých postů.¹⁰⁸ Z výsledné neochoty politických uskupení spolupracovat na exekutivní úrovni, mimo jiné vytvořené i zmíněnou rezignací ministrů za DUP, nastalo přerušování devoluce. Ačkoliv se již 26. listopadu 2003 konaly volby, nevyšla z nich po zbytek tohoto období funkční autonomní

---

¹⁰⁸ BBC NEWS. *Reid set to suspend assembly* [online]. 2002 [cit. 2023-12-09]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/northern_ireland/2324583.stm

vláda.¹⁰⁹

V tomto volebním období i přes přerušení devoluce DUP zintenzivnila postoj a ideály, se kterými přicházela do národního shromáždění před čtyřmi lety a které udržovala ještě před implementací Velkopáteční dohody. Oproti minulému volebnímu období měla však strana větší možnosti vycházející z navýšené voličské podpory po volbách v roce 2003.

Její kritické postavení vůči Velkopáteční dohodě dala strana opět znát již ve svém volebním programu pro regionální volby, v němž nabízela „spravedlivou dohodu“ pro občany Severního Irsku. DUP ve svém volebním programu s názvem *Fair Deal manifesto 2003* identifikuje klíčové nedostatky Velkopáteční dohody, které v minulém funkčním období národního shromáždění taktéž kritizovala. Tvrdí, že dohoda umožnila „teroristům“ dostat se do vlády bez odpovídajících vylučovacích mechanismů. Dále program kritizuje nezodpovědnost exekutivních rozhodnutí jak vůči národnímu shromáždění, tak vůči občanům, a zejména vyjadřuje obavy z neomezeného jednání ministrů Sinn Féin. Strana ve volebním programu také tvrdí, že navržený systém nedokázal dosáhnout efektivního rozhodování. Kromě toho zdůrazňuje problémy s neodpovědnými celoirskými prováděcími orgány, neodpovědností Rady ministrů severu a jihu (NSMC) vůči národnímu shromáždění a obavy z volné spolupráce severu a jihu bez odpovědnosti vůči autonomní legislativě Severního Irsku. Nakonec ve volebním programu DUP popisuje vztahy mezi Severním Irskem a Irskou republikou jakožto nadřazené vůči vztahům Severního Irsku a Spojeného království. Toto tvrzení strana opírá o to, že se „uskutečnil vyšší počet schůzek mezivládních orgánů Severního Irsku a Irské republiky oproti počtu schůzek mezi orgány Severního Irsku a Spojeného království.“¹¹⁰

V tomto programu strana dále nabízela několik principů pro přijatelnou alternativu k Velkopáteční dohodě, které se podobaly sedmi zásadám prvně využitým ve volbách v roce 2001. Cílem nastíněných zásad bylo vytvoření trvalé a inkluzivní dohody pro Severní Irsko, která vyžaduje podporu jak nacionalistů, tak unionistů. Mezi klíčové prvky patří závazek k demokratickému a odpovědnému vládnutí, odmítnutí představitelů ozbrojeného boje v ministerských funkcích, transparentnost ve vztazích s Irskou republikou a důraz na rovnost všech obyvatel. Zásady rovněž kladou důraz na efektivní správu a stabilitu v rámci

---

¹⁰⁹ LEGISLATION.GOV.UK. *The Northern Ireland (Date of Next Assembly Poll) Order 2003, Article 2* [online]. 2003 [cit. 2023-12-10]. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/uksi/2003/2697/article/2/made>

¹¹⁰ MELAUGH, Martin. CAIN. *Elections: A Selection of Political Party Manifestos: DUP 2003 Northern Ireland Assembly Election Manifesto - 'Fair Deal Manifesto 2003'* [online]. c1996-2023, updated: 12 May 2023, s. 17 [cit. 2023-12-10]. Dostupné z: <https://cain.ulster.ac.uk/issues/politics/election/manifestos.htm> (Pozn.: Volný překlad autora.)

Spojeného království, přičemž se vyhýbají otázce sjednocení Irska tak, aby bylo zajištěno uspořádání, které zajistí dlouhodobou správu bez opakovaných výpadků.

V rámci tohoto volebního programu strana tak již napřímo odmítala Velkopáteční dohodu jako takovou. V rámci jejího potenciálního zisku postavení nejsilnější unionistické strany v Severním Irsku nenabízela voličům snahu o navrácení devoluce v podobě, kterou obyvatelé regionu zažili v prvním volebním období, ale zavázala se k nastartování diskuzí vedoucím ke zrušení či přinejmenším zásadní změně Velkopáteční dohody tak, aby byla dostačující nejen pro republikánskou část obyvatelstva, ale také pro tu unionistickou.¹¹¹

Strana byla tedy kvůli potenciálnímu riziku vítězství Sinn Féin v nacionalistickém bloku a s tím spojené možnosti sjednocení Irského ostrova více než ochotná pozastavit ideál a fungování devolučního Severního Irska pro jeho silnější postavení v rámci Unie. Tato strana sama přiznává – devoluční vláda pro DUP dle programu byla „lepší než přímá vláda, ale horší než devoluce za každou cenu“¹¹². Ve stranickém programu dále popisuje, že by se devoluce neměla dotýkat všech oblastí, a záležitosti jako justice či otázka policie by měly být ponechány Westminsteru.¹¹³

DUP byla v této pozici favorizována většinou unionistických voličů, která stranu ve volbách 26. listopadu 2003 vyzdvihla ke statutu nejsilnější strany v Severním Irsku. S tím, že by měl vicepremiér dle Velkopáteční dohody pocházet z nejsilnější strany nacionalistického bloku, kterou byla Sinn Féin, mohla strana poprvé naplno využít své moci a paralyzovat jakýkoliv včasný návrat k devoluci po volbách skrze odmítání spolupráce se SF na exekutivní úrovni.

b. DUP jako nejsilnější unionistická strana v regionu a cesta k St. Andrews

Pozice vůči přijatelné dohodě pro návrat DUP ke sdílení moci s nacionalistickým blokem se s časem upřesňovala. V roce 2004 například strana vydala dokument *Devolution Now: The DUP's Concept for Devolution*¹¹⁴, který nabízel změny jak pro národní shromáždění (například snížení počtu členů ze 108 na 72 či rozdělení hlasování poslanců na „normální hlasování“, vyžadující většinu přítomných poslanců ke schválení a „klíčové hlasování“, které by buď vyžadovalo více než sedmdesát procent přítomných a hlasujících poslanců, nebo by hlasování vyžadovalo většinu poslanců, která by zahrnovala také většinu určených

---

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² Tamtéž, s. 17. (Pozn.: Volný překlad autora.)

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ MELAUGH, Martin. CAIN, (DEMOKRATICKÁ UNIONISTICKÁ STRANA). 'Devolution Now: The DUP's Concept for Devolution', by Democratic Unionist Party (DUP), 5 February 2004 [online]. 2004 [cit. 2023-12-12]. Dostupné z: <https://cain.ulster.ac.uk/issues/politics/docs/dup/dup050204text.htm>

unionistů a většinu určených nacionalistů), tak pro exekutivu (ve které by se dle změn navrhnutými DUP například měl snížit maximální počet ministerstev na 8 a její moc by převzalo národní shromáždění v případě neschopnosti složení vlády). Tyto radikálnější změny nebyly nikdy implementovány.

Dále by dle tohoto dokumentu strana chtěla nastavit exekutivu dle tzv. dobrovolného či povinného koaličních modelu, které by jim okamžitě mohly umožnit spolupráci s demokratickými stranami. Pokud by ani jeden z těchto modelů nefungoval, národní shromáždění by fungovalo jako korporátní těleso odpovědné za rozhodování dohodnutým způsobem. Klíčové charakteristiky devoluce nastolené novou dohodou měly být „stabilita, odpovědnost, efektivita a účinnost“¹¹⁵.

Tuto pozici podpořily další výstupy strany, jako například dokument *Moving On* v roce 2005, který vyzýval SDLP k přijetí modelu „dobrovolné koalice“ mezi demokratickými subjekty, oproti „inkluzivní, povinné“ koalici se Sinn Féin.¹¹⁶ Dalším dokumentem strany ohledně změny Velkopáteční dohody byl dokument *Facing Reality*¹¹⁷ vydaný roce 2006, ve kterém DUP obhajovala postupné obnovení severoirských institucí, ale pouze v případě, že jmenování vlády bude odloženo, dokud strana nebude přesvědčena o tom, že veškerá ilegální činnost IRA skončila.¹¹⁸

Tato pozice strany tvrdě pozastavující návrat k devoluci vyústila ke konci roku 2006 k podepsání dohody ze St. Andrews. V jejím rámci se britská vláda, irská vláda a představitelé nejsilnějších stran Severního Irska dohodly na znovuoobnovení devoluční vlády od května 2007. Vedle technických změn institucí Stormontu týkajících se rolí premiéra a vicepremiéra bylo zapotřebí odsouhlasit dva důležité body dohody oběma komunitami. Prvním bylo přijetí a podpora policejní služby Severního Irska (PSNI, *Police Service of Northern Ireland*), nástupce RUC. Toto bylo problematické pro Sinn Féin neboť byla RUC v minulosti vnímaná jakožto příznivec unionistů. Ruku v ruce s tímto bodem šla podpora

---

¹¹⁵ Tamtéž, s. 2. (Pozn.: Volný překlad autora.)

¹¹⁶ MELAUGH, Martin. CAIN. *Elections: A Selection of Political Party Manifestos: DUP 2005 Westminster and Local Government Elections Manifesto – Leadership That's Working* [online]. c1996-2023, updated: 12 May 2023, s. 7 [cit. 2024-04-02]. Dostupné z: <https://cain.ulster.ac.uk/issues/politics/election/manifestos.htm> (Pozn.: Volný překlad autora.)

¹¹⁷ MELAUGH, Martin, Brendan LYNN a Fionnuala MCKENNA. CAIN. *Irish Peace Process – List of Source Documents: Democratic Unionist Party (DUP). (2006). 'Facing Reality ... A Truthful Assessment: The Policy Context: The Best Way Forward', (31 January 2006). Belfast: Democratic Unionist Party (DUP).* [online]. c1996-2023, last update: 16 January 2020 [cit. 2023-12-12]. Dostupné z: <https://cain.ulster.ac.uk/events/peace/soc.htm#2006>

¹¹⁸ THE IRISH TIMES. *The DUP and facing reality* [online]. 2006 [cit. 2023-12-12]. Dostupné z: <https://www.irishtimes.com/opinion/the-dup-and-facing-reality-1.1011768>

sdílení moci všemi stranami, což bylo naopak problematické pro DUP.¹¹⁹ Dále dohoda počítala s přenesením pravomocí v oblasti policie a spravedlnosti na severoirskou exekutivu do května 2008. Podpora SF policejních služeb byla schválena na stranické konferenci 28. ledna 2007.¹²⁰ Přijetí PSNI a tím pádem i vlády práva nacionalistickou opozicí bylo pro demokratické unionisty dostačující pro přijetí navrženého modelu sdílení moci a znovuoobnovení devoluční vlády. Dohoda ze St. Andrews byla tudíž všemi stranami podepsána 13. října 2006.

V tomto období DUP získala dostatečnou voličskou podporu na to, aby mohla efektivněji prosazovat to, co hlásala v minulém volebním období. Znovuoobnovení autonomie a jakési „uklidnění“ úhlavního nepřítele tím, že budou podporovat policejní složky, jejichž existenci strana v posledním desetiletí zoufale prosazovala, byla pro stranu velkou výhrou. A to i přes fakt, že se straně nepodařilo prosadit všechny požadované změny. Strana v tomto období využila svoji pozici nejsilnější strany pro udržení pozice hlavního ochránce unie mezi Spojeným Královstvím a Severním Irskem a potvrdila si, že její obstrukční přístup k politice přináší vytoužené změny.

Během přerušování devoluce v Severním Irsku se DUP zaměřila na intenzivnější odpor vůči Velkopáteční dohodě a na prosazení změn, které by lépe reflektovaly unionistické zájmy. Silný vzestup strany, který ji umožnil blokovat návrat k devoluci, vznikl mimo jiné díky intenzivnější voličské podpoře vyplývající z kritiky UUP a jejich zjevných chyb při snaze dodržet sliby týkající se například dokončení vyřazení z provozu zbraní teroristů, společně se skandálními výsledky policejní prohlídky spjaté se spoluprací SF a IRA. Tento postoj se projevil v opětovném odmítání spolupráce se Sinn Féin a v návrzích na revidování struktur a procesů severoirského shromáždění a vlády. Výsledkem jejích snah bylo podepsání dohody ze St. Andrews v roce 2006, která vedla k obnově devoluční vlády v roce 2007 s novými podmínkami. DUP v tomto období tak potvrdila svou roli dominantní unionistické síly v Severním Irsku, přičemž si upevnila postavení obránce unie mezi Spojeným královstvím a Severním Irskem, ačkoliv ne všechny její požadavky před podepsáním Dohody ze St. Andrews byly plně realizovány.

---

¹¹⁹ OWEN, Paul. THE GUARDIAN. *What is the St Andrews agreement?* [online]. 2006 [cit. 2023-12-13]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2006/oct/17/northernireland.devolution1>

¹²⁰ SINN FÉIN. *Policing Motion passed at the Special Ard 28th January 2007* [online]. [cit. 2024-01-28]. Dostupné z: <https://www.sinnfein.ie/contents/16461>

2.1.3 Nástup pragmatičtější DUP a sociální politika strany: 2007-2016

Následující kapitola se zabývá obdobím nepřerušené devoluce, které nastalo ve dvou po sobě jdoucích volebních obdobích od roku 2007 do roku 2016. V kapitole autor analyzuje, jak DUP navigovala výzvami sdílené vlády se Sinn Féin, změnu svého postoje vůči nacionalistům, a přechod k pragmatičtějšímu politickému stylu. Také zkoumá klíčové sociální a ekonomické otázky, které strana řešila, včetně kontroverzních postojů k manželství osob stejného pohlaví a potratům, a jak tyto otázky stranu ovlivnily. Podkapitoly týkající se politické strategie DUP byly kvůli delšímu zkoumanému období a pro přehlednost rozděleny dle analýzy sociální a ekonomické politiky strany.

a. Období zklidnění mezikomunitního napětí a změna postoje DUP vůči nacionalistům

Velmi důležitý krok Demokratické unionistické strany v podobě přijetí sdílení moci se stranou, jejíž samotnou existenci, natož účast ve vládě, odmítala, bylo pro část voličů a členů strany poněkud šokující. Fakt, že strana doposud zakládala svůj étos na odmítání spolupráce se Sinn Féin a na obecném odmítání strany jako takové, společně s odporem k přijetí statu quo Velkopáteční dohody, jehož byla nyní součástí v rámci dohody ze St. Andrews znamenalo, že se postavení strany v rámci devoluční vlády společně se SF bude muset alespoň zčásti pozměnit.

Tato postupná změna byla viditelná již na začátku prvního volebního období po dohodě ze St. Andrews. DUP již neměla tolik možností apelovat na svá anti establishmentová stanoviska, které udržovala v minulých dvou volebních obdobích. Nyní musela podporovat vydobyté upravené nastavení vládnutí Severního Irska, v jehož rámci je nutné vládnout společně se svým dlouhodobým politickým oponentem.

Změn si můžeme například všimnout již ve volebním programu pro regionální volby. V minulých letech byly tyto texty většinou o kritice Sinn Féin a Ulsterské unionistické strany, ve kterých viděli demokratičtí unionisté původ většiny problémů jimi vnímané nefunkčnosti systému. V tomto programu jsou již ale zmínky o stranických oponentech, zejména v případě UUP, mnohem mírnější. V případě Sinn Féin a republikánských stran DUP slibuje, že na ně bude vyvíjet neustálý tlak. Zde ale silnější kritika republikánské opozice končí. Demokratičtí unionisté v tomto období mimo jiné nadále kladou důraz na to, že jsou jedinou stranou, která je schopná udržet unionistickou většinu jak ve vládě, tak proti

Sinn Féin a republikánům jako takovým, čímž odrazuje od voleb nezávislých unionistů. Spolu s mírnější kritikou republikánské opozice, vycházející z úspěchu dohody ze St. Andrews, se strana snažila profilovat na sociálně ekonomických tématech, neboť cítila, že právě na tato témata je třeba klást mnohem větší důraz než v minulosti. Mezi důležité body pro DUP v tomto volebním období patřily mimo jiné řešení vzdělávacích a ekonomických problémů či podpora iniciativ v oblasti venkova a životního prostředí. Strana vyzdvihuje také svůj závazek vůči seniorům, potřebu zlepšení zdravotní péče, řešení kriminality a podporu unionistické kultury a náboženské svobody, vedle standardní ochrany unionistických hodnot. Po obnově devoluce strana také slibovala dodržení její síly a stability, což by bylo podporováno finančními balíčky a politikami podporujícími hospodářský růst.¹²¹

Strana se tedy musela vypořádat s jakousi normalizací politického bojiště, což ovlivňovalo i její postavení, které se, jak bylo zmíněno, poněkud umírnilo po přihlášení se SF k „vládě práva“.

b. Nástup pragmatičtějších DUP – změny po roce 2008

Změna k pragmatičtějšímu stylu politiky strany byla také posilněna rezignací Iana Paisleyho na post lídra strany v roce 2008. S výměnou lídra strany se také změnil premiér Severního Irsku. Tato obměna uvnitř strany se uskutečnila poprvé za 37 let její existence. Lídrem DUP se stal Peter Robinson, dlouholetý člen strany a ministr pro regionální rozvoj v první devoluční vládě po roce 1998.

Právě snahy nově zvoleného lídra v tomto a následujícím volebním období proměnily DUP na mnohem pragmatičtější stranu, která se snažila upevnit volební úspěchy, kterých dosáhla díky rozčarování voličů z UUP za poslední dvě volební období (například v rámci kritiky UUP za její neschopnost dokončení vyřazení zbraní IRA¹²²). I přes relativní stabilitu Stormontu v tomto volebním období se strana nevyhnula politickým a osobním krizím a skandálům.¹²³

---

¹²¹ MELAUGH, Martin. CAIN. *Elections: A Selection of Political Party Manifestos: DUP 2007 Northern Ireland Assembly Election Manifesto - 'Getting it Right'* [online]. c1996-2023, updated: 12 May 2023 [cit. 2023-12-16]. Dostupné z: <https://cain.ulster.ac.uk/issues/politics/election/manifestos.htm>

¹²² RANKIN, Amber a Gladys GANIEL. DUP Discourses on Violence and their Impact on the Northern Ireland Peace Process. *Peace and Conflict Studies*. 2008, 15(1), s. 116. Dostupné z: <https://nsuworks.nova.edu/pcs/vol15/iss1/7/>.

¹²³ MANLEY, John. THE IRISH NEWS. *DUP turns 50 but its future is far from certain* [online]. 2021 [cit. 2023-12-16]. Dostupné z: <https://www.irishnews.com/news/northernirelandnews/2021/09/30/news/dup-turns-50-but-its-future-is-far-from-certain-2463462/>

Jeden z těchto skandálů, který byl spjatý jak s lídrem strany, tak se stranou samotnou, byla takzvaná aféra „Irisgate“. V rámci tohoto skandálu došlo k odhalení, že Iris Robinsonová, tehdejší členka národního shromáždění a manželka Petera Robinsona, měla v roce 2008 mimomanželský poměr a svému milenci zajistila půjčky ve výši 50 000 liber na založení restaurace. Její podíl na získání těchto prostředků nebyl zveřejněn, přestože byla členkou rady, která mu nemovitost pronajala.¹²⁴ V reakci na tento skandál Robinson na dobu šesti týdnů odstoupil z funkce premiéra, přičemž ho ve funkci zastoupila Arlene Fosterová.¹²⁵

I přes skandály jako byl Irisgate se však straně podařilo učinit pragmatické kroky směrem ke zlepšení modelu sdílení moci s republikánským protějškem. Patrně nejdůležitějším krokem tohoto rázu bylo dokončení devoluce role ministra spravedlnosti, kterého v rámci povinného mezikomunitního hlasování¹²⁶ zvolily DUP se SF v roce 2010.¹²⁷ I přes značné zpoždění vůči původně plánovanému termínu dokončení tohoto procesu byl tento krok klíčový pro udržení stabilní devoluce, což se DUP v tomto období nakonec podařilo.

V tomto období tedy DUP zahájila postupný proces přizpůsobování se směrem k nově fungujícímu systému a posun ze silných anti establishmentových tendencí na pragmatictější politickou sílu. Přes různé výzvy a skandály se strana snažila udržet svou dominantní pozici v unionistickém táboře a přizpůsobit se novým podmínkám v rámci sdílené vlády s republikány. Klíčovým úspěchem bylo dokončení devoluce role ministra spravedlnosti v roce 2010, což byl důležitý krok pro udržení stabilní devoluce a potvrzení schopnosti DUP najít a splnit cíl společně s republikány, jakkoliv tento proces nedodržel termíny původně stanovené k jeho splnění.

c. Čtvrté volební období a sociální politiky DUP

Pozice DUP a její snaha nabízet pragmatictější přístup k politice se ve čtvrtém volebním období v rámci devolučního národního shromáždění Severního Irska posilovala oproti minulému volebnímu období. Ve stranickém volebním programu, který již v předešlém

---

¹²⁴ MCDONALD, Henry. THE GUARDIAN. *Peter and Iris Robinson face questions after BBC documentary* [online]. 2010 [cit. 2023-12-16]. Dostupné z:

<https://www.theguardian.com/politics/2010/jan/07/peter-iris-robinson-bbc-investigation>

¹²⁵ BBC NEWS. *Peter Robinson steps aside as NI first minister* [online]. 2010, Page last updated at 22:09 GMT, Monday, 11 January 2010 [cit. 2023-12-16]. Dostupné z:

http://news.bbc.co.uk/1/hi/northern_ireland/8450854.stm

¹²⁶ LEGISLATION.GOV.UK. *Northern Ireland Act 1998: Section 21A* [online]. 1998 [cit. 2023-12-16].

Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1998/47/section/21A/2009-03-12>

¹²⁷ BBC NEWS. *David Ford secures justice job* [online]. 2010, Page last updated at 15:49 GMT, Monday, 12 April 2010 16:49 UK [cit. 2023-12-16]. Dostupné z:

http://news.bbc.co.uk/1/hi/northern_ireland/8615741.stm

období poněkud „ztratil zuby“ vůči republikánským a unionistickým oponentům, byla v tomto období kritika opozice nadále minimalizovaná. Volební program strany z roku 2011 tak představuje podrobný a ambiciózní plán rozvoje Severního Irsku, který se zaměřuje na hospodářský růst, vzdělávání, zdravotní péči, sociální rozvoj, udržitelnost životního prostředí, podporu kultury a efektivní správu věcí veřejných.¹²⁸ Strana v rámci podpory tohoto přístupu přijala pozici, ve které se snažila o normalizaci severoirské politiky.

Přestože se strana již potřetí stala největší unionistickou stranou v Severním Irsku a největší stranou v regionu, usilovalo se nadále o rozšíření působivosti unionismu, s cílem dále zachovávat pevnou unii se Spojeným královstvím. Těmto snahám ale opět bránily stranické skandály, které měly tentokrát vazbu na její méně progresivní programové a politické aspekty.¹²⁹

Mezi tyto méně progresivní stránky strany patří například silná opozice vůči potratům nebo manželství osob stejného pohlaví. Ačkoliv byla strana již od svých počátků konkrétně proti stejnopohlavním manželstvím (již v sedmdesátých letech například odmítala snahy o dekriminální homosexualitu v Severním Irsku¹³⁰), udržovat tuto pozici ve výrazně se proměňujícím sociálním prostředí Severního Irsku bylo pro voliče pomalu, ale jistě čím dál víc odpuzivé. Například ze studie z roku 2014 týkající se názorů členů strany na tyto tématické vyplývalo, že nadpoloviční většina strany (53,6 %) souhlasí s tím, že homosexualita je špatná – ještě silnější reakci získala otázka týkající se možnosti legalizace potratů, na což odpovědělo 59,3 % stranických respondentů rozhodným nesouhlasem.¹³¹ Severní Irsko mimo jiné v tomto období zůstalo posledním regionem ve Spojeném království, které odmítalo legalizaci stejnopohlavních párů.¹³²

Pokud jde o situaci v Severním Irsku, v opětovných hlasováních týkajících se tématiky

---

¹²⁸ MELAUGH, Martin. CAIN. *Elections: A Selection of Political Party Manifestos: DUP 2011 Northern Ireland Assembly and Local Government Elections, and Referendum, Manifesto - 'Moving Forward'* [online]. c1996-2023, updated: 12 May 2023 [cit. 2023-12-16]. Dostupné z:

<https://cain.ulster.ac.uk/issues/politics/election/manifestos.htm>

¹²⁹ MANLEY, John. THE IRISH NEWS. *DUP turns 50 but its future is far from certain* [online]. 2021 [cit. 2023-12-16]. Dostupné z: <https://www.irishnews.com/news/northernirelandnews/2021/09/30/news/dup-turns-50-but-its-future-is-far-from-certain-2463462/>

¹³⁰ SCHRECKINGER, Ben. THE WORLD. *LGBT rights a late casualty of Northern Ireland's Troubles* [online]. 2016 [cit. 2023-12-16]. Dostupné z: <https://theworld.org/stories/2013-12-04/lgbt-rights-late-casualty-northern-ireland-s-troubles>

¹³¹ TONGE, Jonathan, Máire BRANIFF, Thomas HENNESSEY, James W. MCAULEY a Sophie A. WHITING. *The Democratic Unionist Party: from protest to power*. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 155. ISBN 978-0-19-870577-2.

¹³² SCHRECKINGER, Ben. THE WORLD. *LGBT rights a late casualty of Northern Ireland's Troubles* [online]. 2016 [cit. 2023-12-16]. Dostupné z: <https://theworld.org/stories/2013-12-04/lgbt-rights-late-casualty-northern-ireland-s-troubles>

legalizace stejnopohlavních manželství, která se v tomto období odehrála od začátku roku 2013 do roku 2015¹³³ a ¹³⁴, využívala DUP možnosti uplatnit veto v rámci tzv. *Petition of concern*, což „je mechanismus, v jehož rámci může 30 poslanců předložit petici, která požaduje, aby byla záležitost schválena mezikomunitním hlasováním, a nikoli prostou většinou.“¹³⁵ Tímto mechanismem, který se uplatňuje na základě Velkopáteční dohody (a potvrdila ji i dohoda ze St. Andrews) tak strana mohla díky vysokému počtu zástupců ve Stormontu celkem snadno blokovat legislativu, se kterou nesouhlasila. Konkrétně tomu tak bylo například v rámci hlasování ohledně legalizace stejnopohlavních manželství, která by při hlasování v listopadu 2015 většinově prošla, ale byla následně zablokována vetem DUP.

d. *Fresh Start – ekonomické otázky a úpravy devolučního modelu*

Vedle sociálních otázek se strana soustředila ke konci tohoto volebního období také na implementaci tzv. *Fresh Start* dohody. Na té se podílela severoirská exekutiva společně s vládami Spojeného království a Irské republiky. Mezi klíčové body dohody patří navýšení rozpočtu pro Severní Irsko o dalších 500 milionů liber od vlády Spojeného království, devoluce pravomocí v oblasti daně z příjmů právnických osob, jejímž cílem bylo snížit daňové sazby na 12,5 % do dubna 2018, či reformy devoluce Severního Irska jako takové s cílem vylepšit fungování národního shromáždění a exekutivy. Mezi tyto úpravy devoluce patřilo budoucí zmenšení počtu volených poslanců do národního shromáždění pro každý obvod z šesti na pět. Dále změny dovolily stranám formovat oficiální vládní opozici.¹³⁶

Strana tak v tomto období dokazovala svou vůli praktikovat pragmatický styl politiky pro unionistické voliče. Tato snaha byla ale poněkud podkopávána zmíněnými méně progresivními sociálními postoji strany, které od vize unionismu odpuzovaly mladší voliče. Ti pak kvůli stanoviskům strany na tato témata museli hledat jinou pro sebe volitelnější stranu. Ačkoliv tato tematika nebyla v tomto volebním období určující, teprve později se ukázalo, že bude pro stranu v budoucích obdobích mnohem problematičtější.

V obdobích následující podepsání dohody ze St. Andrews se demokratičtí unionisté museli

---

¹³³ BUCKLER, Chris. BBC NEWS. *Stormont gay marriage debate position 'unacceptable'* [online]. 2013 [cit. 2023-12-16]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-24744874>

¹³⁴ BBC NEWS. *Same-sex marriage: Proposal wins assembly majority but fails over DUP block* [online]. 2015 [cit. 2023-12-16]. Dostupné z: <https://www.bbc.co.uk/news/uk-northern-ireland-politics-34692546>

¹³⁵ NORTHERN IRELAND OFFICE. *The Fourth Report on the Use of the Petition of Concern Mechanism in the Northern Ireland Assembly* [online]. 2022 [cit. 2023-12-16]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/publications/the-fourth-report-on-the-use-of-the-petition-of-concern-mechanism-in-the-northern-ireland-assembly> (Pozn.: Volný překlad autora.)

¹³⁶ VILLIERS, Theresa & NORTHERN IRELAND OFFICE. *A fresh start for Northern Ireland* [online]. 2015 [cit. 2023-12-17]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/news/a-fresh-start-for-northern-ireland>

vyrovnat s výzvami sdílené vlády se Sinn Féin, což byl pro ně a její voliče zásadní odklon od jejich dřívějšího postavení. Přijetí Petera Robinsona jakožto nového lídra po 37 vedení strany Ianem Paisleym mimo jiné pomohlo straně přejít k pragmatičtějšímu způsobu politiky. DUP se snažila udržet svou dominanci v unionistickém táboře. Strana se více soustředila na sociálně-ekonomická témata a mírnější kritiku nacionalistické opozice. Právě toto odklonění od tématu samotného přežití devoluce uvnitř systému nastaveném Velkopáteční dohodou ale umožnilo voličům lépe porozumět postojům strany, zejména v oblasti sociálních otázek. V této oblasti negativně rezonovala rozhodnutí strany využívat systém Dohody pro vetování progresivní legislativy díky mechanismu *Petition of Concern*. S těmito výzvami vycházely na povrch také skandály spojené s vysokými reprezentanty strany, které společně se silně konzervativní sociální politikou strany odpuzovaly mladší voliče. Toto období pro DUP představovalo klíčový moment v její transformaci z tvrdě antirepublikánské a anti-establishmentové síly na pragmatičtější politickou stranu, schopnou adaptace a spolupráce v rámci nových politických realit Severního Irsku.

2.1.4 Nové vedení strany, začátek brexitu a předčasný pád vlády: 2016-2017

V následující části práce se autor zaměří na kritické období pro DUP mezi lety 2016-2017, které se vyznačovalo výměnou vedení, problematikou brexitu a skandálem, který zavinil předčasný pád autonomní vlády Severního Irsku. Zaměřuje se na přechod k Arlene Fosterové jakožto první lídryni strany a premiérce, jejíž vedení bylo záhy zkoušeno politickými turbulencemi. Tyto události nejen zpochybnily politickou strategii a reputaci strany, ale také měly dalekosáhlé dopady na celkovou politickou scénu Severního Irsku, včetně zmíněného přerušování fungování devoluční vlády. Kvůli hlubší analýze postavení strany nejen pro volební období jako takové ale i postavení strany vůči odchodu Spojeného království byly kapitoly o postavení DUP rozděleny.

a. Změna lídra strany: první žena v čele DUP

Následující volební období se za pouhý rok, ve kterém byla funkční autonomní vláda Severního Irsku, ukázalo jako směrodatné pro budoucnost strany prakticky až do současnosti. Volební program strany pro toto období představuje komplexní soubor politik nově pod vedením Arlene Fosterové, která se ujala role první lídryně DUP v prosinci roku

2015¹³⁷ a role první premiérky Severního Irsku na začátku roku 2016.¹³⁸ Program klade důraz na hospodářský růst a jako jeden z cílů stanovuje vytvoření 50 000 nových pracovních míst, snížení daně z příjmu právnických osob (cíl již započatý v minulém volebním období) a zavedení plánu podpory malých podniků. Vedle ekonomické linky se program dále opět soustředí na oblasti vzdělávání, zdravotnictví, infrastruktury či podporu rodin pro obyvatele Severního Irsku. Program strany také počítal s celkovým zviditelněním Severního Irsku v mezinárodním měřítku pořádáním mezinárodních akcí a oslavou stého výročí jeho vzniku v roce 2021 prostřednictvím různých iniciativ, jako například podporou veřejně uměleckých a ekologických projektů.¹³⁹

DUP tak na začátku tohoto volebního období nabízela potenciální změnu pro své voliče. Nástup Arlene Fosterové do premiéřského křesla a do funkce lídryně demokratických unionistů vyvolal vlnu naděje a optimismu vzhledem k jejímu relativně nízkému věku ve srovnání s Peterem Robinsonem, k jejím liberálnějším postojům a k faktu, že nebyla členkou Svobodné presbyteriánské církve jako předešní lídři. Fosterová jakožto členka Irské církve tudíž potenciálně představovala rozchod s fundamentalistickou minulostí její strany.^{140 a 141} Tento optimismus byl však rychle narušen jednáním Fosterové a strany jako takové jak uvnitř Severního Irsku, tak i v rámci celého Spojeného království. Mezi dvě hlavní směrodatné události, které ovlivnily postavení strany v tomto volebním období a které ho ovlivní i v obdobích budoucích, patří stranická podpora odchodu Spojeného království z Evropské unie a zapojení Fosterové v tzv. Renewable Heat Incentive skandálu. O uskutečnění brexitu se v rámci referenda rozhodovalo ani ne dva měsíce poté, co se DUP opět stala největší stranou v Severním Irsku.

---

¹³⁷ AGENDANI. *Foster to lead the DUP* [online]. 2015 [cit. 2023-12-17]. Dostupné z:

<https://www.agendani.com/foster-lead-dup/>

¹³⁸ NORTHERN IRELAND ASSEMBLY. *Woman parliamentarians of Northern Ireland: First female leaders* [online]. c2024 [cit. 2023-12-17]. Dostupné z: <http://www.niassembly.gov.uk/visit-and-learning/women-in-parliament/first-female-leaders/#:~:text=Arlene%20Foster%20was%20appointed%20First,before%20resigning%20in%20June%202021.>

¹³⁹ MELAUGH, Martin. CAIN. *Elections: A Selection of Political Party Manifestos: DUP 2016 Northern Ireland Assembly Election Manifesto - 'Our Plan for Northern Ireland'* [online]. c1996-2023, updated: 12 May 2023 [cit. 2023-12-17]. Dostupné z: <https://cain.ulster.ac.uk/issues/politics/election/manifestos.htm>

¹⁴⁰ MANLEY, John. THE IRISH NEWS. *DUP turns 50 but its future is far from certain* [online]. 2021 [cit. 2023-12-17]. Dostupné z: <https://www.irishnews.com/news/northernirelandnews/2021/09/30/news/dup-turns-50-but-its-future-is-far-from-certain-2463462/>

¹⁴¹ MANLEY, John. THE IRISH NEWS. *Arlene Foster: where did it all go wrong?* [online]. 2017 [cit. 2023-12-17]. Dostupné z: <https://www.irishnews.com/news/2017/04/05/news/arlene-foster-from-hubris-to-uncertainty-987720/>

b. *Referendum o brexitu a postavení DUP vůči odchodu UK z Evropské unie*

Rozhodnutí strany ohledně jejího postavení na téma brexitu bylo dohodnuto prakticky okamžitě po únorovém vyhlášení referenda o odchodu Spojeného království z Evropské unie tehdejším premiérem Spojeného království Davidem Cameronem. Volba DUP podpořit v referendu o brexitu kampaň za odchod z EU byla ovlivněna kombinací stranického vedení, politické účelnosti, volebního oportunismu a finančních důvodů. Navzdory převládajícímu přesvědčení, že kampaň za odchod z EU nezvítězí, DUP po vyhlášení referenda rychle a jednomyslně podpořila hlasování o odchodu. Toto postavení dle představitelů DUP odráželo většinový názor širší voličské základny¹⁴² (ačkoliv se strana touto pozicí dostala do rozporu s částí podnikatelské a zemědělské komunity, které tradičně tvoří část jejich voličů¹⁴³).

Strana tímto krokem získala politické a volební body za účast na symbolických projevech „britskosti“ a argumentů o suverenitě, které toto referendum definovaly. Podpora brexitu byla pro DUP navíc finančně lukrativní, což dokazovala stranou sponzorovaná reklama podporující odchod z EU v celostátních novinách těsně před referendem.¹⁴⁴

Ohledně rychlého rozhodnutí strany zaujmout nesouhlasnou pozici vůči setrvání v Evropské unii je potřeba zmínit, že jak pro DUP, tak pro její voliče „na evropských otázkách téměř nezáleží“¹⁴⁵ – tradičně je tudíž tato otázka odsouvána na úkor etnicko-národní politické agendy, zabývající se především ochranou ústavního statusu Severního Irska. Důležitý pohled, který může vysvětlit odůvodnění podpory odchodu z EU ze strany demokratických unionistů, je opětovná opozice vůči nacionalistické politice. Nacionalistické strany totiž silně podporovaly setrvání v Evropské unii – SDLP je známá jako strana, která projekt Evropské unie historicky podporovala nejvíce ze všech politických stran v Severním Irsku a Sinn Féin zaujala názor silné podpory setrvání týkající se referenda o brexitu již v roce 2015. Strana v rámci svého rychlého rozhodnutí tak snadno zanalyzovala nacionalistickou pozici

---

¹⁴² MURPHY, Mary C. a Jonathan EVERSLED. Between the devil and the DUP: the Democratic Unionist Party and the politics of Brexit. *British Politics*. 2020, **15**, s. 462. Dostupné z:

<https://link.springer.com/article/10.1057/s41293-019-00126-3>

¹⁴³ MURPHY, Mary C. *Europe and Northern Ireland's Future: Negotiating Brexit's Unique Case*. Agenda Publishing, 2018. s. 45-48. ISBN 9781788210294. Dostupné z:

<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=e00xww&AN=2143928&lang=cs&site=ehost-live>.

¹⁴⁴ MURPHY, Mary C. a Jonathan EVERSLED. Between the devil and the DUP: the Democratic Unionist Party and the politics of Brexit. *British Politics*. 2020, **15**, s. 462-463. Dostupné z:

<https://link.springer.com/article/10.1057/s41293-019-00126-3>

¹⁴⁵ GANIEL, Gladys. 'Battling in Brussels': The DUP and the European Union. *Irish Political Studies*.

2009, **24**(4), s. 576. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/07907180903274867>. (Pozn.: Volný překlad autora.)

a vyhlásila opačný přístup.¹⁴⁶

Rozhodnutí podpořit odchod z EU také navazovalo na historické dědictví strany, které zdůrazňovalo tradici pocitů poraženectví, nejistoty a vnímání sebe sama jako oběti, které jsou všechny charakteristické pro unionistickou politickou kulturu. Tím, že se DUP stavěla jak proti britské a irské vládě, tak i proti progresivním trendům, které byly vnímány jako prosazované britským establishmentem, dokázala i zde DUP ztělesnit určitou formu anti establishmentových nálad a z nich i těžit.¹⁴⁷ Anti establishmentovou linii uvažování dále podporoval fakt, že DUP byla z hlavní pětičky politických stran Severního Irska jediná, která voličům doporučovala hlasovat pro odchod z Evropské unie. Tato linie rezonovala nejen uvnitř Severního Irska, neboť DUP byla taktéž jedinou regionální stranou uvnitř Spojeného Království (kromě TUV), která tuto pozici podporovala.¹⁴⁸

V kontextu těchto myšlenkových procesů bylo pro DUP paradoxně více než překvapivé, když výsledky referenda opravdu potvrdily většinovou podporu opuštění Evropské unie. Strana natolik očekávala opačný výsledek referenda, že začala s vytvářením politiky pro odchod z EU až po oznámení referenda – před tímto momentem její plány týkající se budoucnosti Spojeného království, a tudíž i Severního Irska uvnitř Evropské unie, prakticky neexistovaly.^{149 a 150} O měsíc později sepsali Arlene Fosterová a Martin McGuinness otevřený dopis nové britské premiérce Therese Mayové, v němž hlavní představitelé DUP a SF popisovali jejich nejdůležitější obavy týkající se otázek hranic, energetiky a fondů EU, které dle nich měly speciální význam v této debatě.¹⁵¹ Pragmatický postup DUP ovšem zhatil začátek vyšetřování stranického skandálu, který vyšel najevo v listopadu téhož roku, pouze několik měsíců po výsledcích brexitového referenda.

---

¹⁴⁶ MURPHY, Mary C. a Jonathan EVERSHERD. Between the devil and the DUP: the Democratic Unionist Party and the politics of Brexit. *British Politics*. 2020, **15**, s. 460. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1057/s41293-019-00126-3>

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 463.

¹⁴⁸ MURPHY, Mary C. a Jonathan EVERSHERD. The DUP and the European Union: from contestation to conformance and back again ... *Irish Political Studies*. 2020, **35**(3), s. 390. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/07907184.2020.1816376>.

¹⁴⁹ EMERSON, Newton. THE IRISH TIMES. *DUP faces heavy responsibility for Brexit position taken lightly*. [online]. 2018 [cit. 2023-12-19]. Dostupné z: <https://www.irishtimes.com/opinion/dup-faces-heavy-responsibility-for-brexit-position-taken-lightly-1.3489256>

¹⁵⁰ MURPHY, Mary C. a Jonathan EVERSHERD. Between the devil and the DUP: the Democratic Unionist Party and the politics of Brexit. *British Politics*. 2020, **15**, s. 464. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1057/s41293-019-00126-3>

¹⁵¹ MANAGHAN, John. THE IRISH NEWS. *Foster and McGuinness write to Theresa May laying out their Brexit priorities*. [online]. 2016 [cit. 2023-12-19]. Dostupné z: <https://www.irishnews.com/news/politicalnews/2016/08/10/news/first-minister-defends-joint-letter-to-pm-over-brexit-concerns-1106369/>

c. Začátky řešení skandálu o Renewable Heat Incentive a pád vlády

Skandál ohledně pobídek na obnovitelné zdroje tepla se týkal vládního programu se jménem *Renewable Heat Incentive* (RHI), jehož cílem bylo podpořit využívání obnovitelných zdrojů energie pro vytápění. Tento systém však vykazoval nedostatky a umožňoval účastníkům získat podstatně vyšší zisk, než kolik do systémů vytápění z obnovitelných zdrojů investovali, což vedlo k rozsáhlému zneužívání a finančnímu vykořisťování. RHI bylo nastaveno již v roce 2012 stormontským ministerstvem pro podnikání, obchod a investice, které v té době vedla Arlene Foster.¹⁵² Špatné řízení tohoto programu mělo stát veřejné rozpočty téměř 500 milionů liber.¹⁵³

V reakci na tento skandál opustil Martin McGuinness na počátku roku 2017 své vicepremiérské křeslo, přičemž ve svém rezignačním dopise kritizoval DUP nejen za události posledních několika měsíců, ale také za její postoj vůči minoritám a konkrétně vůči LGBT osobám, irské identitě a kultuře (zakotvený primárně v odmítání Irského jazykového zákona, který by poskytnul oficiální uznání statusu irského jazyka v Severním Irsku) a za její „nepřijetí rovnosti, vzájemného respektu a celoírského přístupu zakotveného ve Velkopáteční dohodě.“¹⁵⁴ S rezignací vicepremiéra McGuinnessa tak přestala být funkční devoluční vláda a národní shromáždění Severního Irsku. Jednání DUP v tomto volebním období tudíž de facto ukončilo deset let nepřerušené severoirské devoluce.

V průběhu tohoto klíčového roku se tak DUP ocitla ve víru politických turbulencí, které měly významný dopad na její reputaci a postavení. Události tohoto zkráceného volebního období představovaly začátek procesu politického úpadku strany, který měl dlouhodobé důsledky jako pro unionisty, tak i pro severoirskou politiku jako celek. Demokratičtí unionisté za jeden rok v rámci vlády dokázali poštvat značnou část regionu proti sobě kombinací osobních politických selhání, v podobě RHI skandálu, a podporou odstoupení z Evropské unie v rámci brexitu, na čemž obyvatelé Severního Irsku neměli většinový konsenzus. Ačkoliv RHI skandál s postupem času postupně vymizel z politické diskuze, otázka brexitu a jeho řešení do budoucna se se stranou bude táhnout do následujících volebních období.

---

¹⁵² BBC NEWS. *Timeline: Renewable Heat Incentive scandal* [online]. 2019 [cit. 2023-10-18]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-38301428>

¹⁵³ MACAULEY, Conor. BBC NEWS. *RHI scandal: PSNI considering fraud investigation* [online]. 2017 [cit. 2023-10-18]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-38656523>

¹⁵⁴ BELFAST TELEGRAPH. *Martin McGuinness' resignation letter in full* [online]. 2017 [cit. 2023-12-19]. Dostupné z: <https://www.belfasttelegraph.co.uk/news/politics/martin-mcguinness-resignation-letter-in-full/35353349.html> (Pozn.: Volný překlad autora.)

2.1.5 DUP v období přerušené autonomní vlády a v období začátku řešení dopadu brexitu: 2017-2020

Po dvou volebních obdobích nezmařených přerušením devoluce se Severní Irsko opět vrátilo do období přerušené autonomní vlády. V tomto poněkud neaktivním období, co se týče regionální politiky pro DUP autor analyzuje její oslabení po RHI skandálu, předčasných volbách a snížení celkového počtu poslanců v národním shromáždění. Dále autor analyzuje snahy britské vlády posunout otázku odstupu z Evropské unie, co se týče vztahu mezi Severním Irskem a Irskou republikou jakožto členem EU, se kterým region sdílí hranice. Autor analyzuje reakci strany na návrhy řešení této problematiky ze strany britské vlády. Také se věnuje vlivu DUP v britské politice prostřednictvím dohody s Konzervativní stranou a implikacím této dohody na sociální politiku Velké Británie a na severoirský mírový proces.

a. Postavení strany po výsledcích referenda o brexitu

Události předchozího volebního období vyústily v tříleté pozastavení devolučního vládnutí v Severním Irsku. Specifické na tomto pozastavení je skutečnost, že v jeho důsledku nebyla nikdy zavedena přímá vláda a Severní Irsko se namísto toho pohybovalo v jakémsi limbu mezi samosprávou a přímou správou. Jednání, která měla vést k sestavení vlády se neustále zpožďovala¹⁵⁵ a ¹⁵⁶, aniž by centrální vláda jmenovala ministry pro přímou vládu. Roli ministrů v Severním Irsku v tuto dobu tudíž přebrali úředníci (*civil servants*).

Ustavení exekutivy nepomohl ani Westminsterský zákon, v jehož rámci by proběhla legalizace stejnopohlavních sňatků a dekriminlizace potratů v Severním Irsku v případě, že by se do 21. října 2019 exekutiva nezformovala. Protože k sestavení vlády v daném termínu nedošlo, tento zákon pro Severní Irsko nabyl účinnosti.¹⁵⁷ DUP v rámci neschopnosti nalézt konsensus s nacionalistickým protějškem tak selhala při obhajobě dvou svých hlavních společensko-politických postojů.

Absence decentralizované vlády v Severním Irsku vedla k pozastavení zhruba 67 politických témat z důvodu neakceschopnosti ministrů, kteří by řešili naléhavé situace nebo prováděli

---

¹⁵⁵ ITV NEWS. *Fresh round of talks to restore power-sharing: Stormont deadline passes without agreement* [online]. 2017, Last updated Mon 3 Apr 2017 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.itv.com/news/utv/update/2017-03-27/stormont-deadline-passes-without-agreement/>

¹⁵⁶ ITV NEWS. *Stormont talks to restore power-sharing: Power-sharing talks 'to be suspended over summer'* [online]. 2017, Last updated Tue 4 Jul 2017 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.itv.com/news/utv/update/2017-07-04/power-sharing-talks-to-be-suspended-over-summer/>

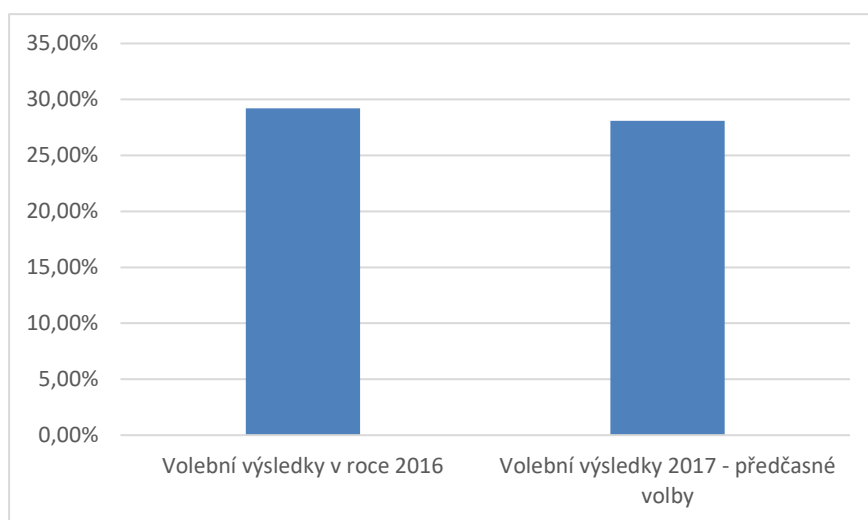
¹⁵⁷ MCCORMACK, Jayne. BBC NEWS. *Northern Ireland bill – what happens next?* [online]. 2019 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-48981703>

strategická rozhodnutí. To ovlivnilo přidělování finančních prostředků ze státní pokladny a rozhodování ve finančních záležitostech, jako jsou poplatky a regionální daně. Největší dopad měla daná situace na zdravotnictví a školství, kde chyběli ministři, kteří by rozhodovali o reformách těchto oblastí nebo plánování pracovních sil.¹⁵⁸

Na začátku této krizové situace se přes nezvolení exekutivy konaly předčasné volby. Ačkoliv z těchto voleb DUP vyšla opětovně jako nejsilnější strana, ztratila v těchto volbách deset křesel ze třiceti osmi, které držela v minulém volebním období (viz graf 3). Hlavním důvodem této ztráty, vedle RHI skandálu jakožto hlavního tématu těchto voleb, bylo zmíněné zavedení sníženého počtu poslanců v severoirském národním shromáždění ze 108 na 90. Ačkoliv téma RHI skandálu zjevně ovládala veřejný diskurz před volbami¹⁵⁹, procento hlasů pro stranu to markantně neovlivnilo (viz graf 4.). I takto malý pokles pro stranu však znamenal největší pokles v procentech získaných hlasů od roku 1982.

Graf 4 – Srovnání procenta hlasů strany v předčasných volbách v roce 2017 a řádných volbách v roce 2016

Zpracovatel grafu: Autor; zdroj dat: ARK. Dostupné z: <https://www.ark.ac.uk/elections/>¹⁶⁰

¹⁵⁸ HEENAN, Deidre a Derek BIRRELL. Exploring Responses to the Collapse of Devolution in Northern Ireland 2017–2020 through the Lens of Multi-Level Governance. *Parliamentary Affairs*. 2022, 75(3), s. 598. Dostupné z: <https://academic.oup.com/pa/article/75/3/596/6178530>.

¹⁵⁹ GEOGHEGAN, Peter. DW NEWS. *Northern Ireland's troubles* [online]. 2017 [cit. 2023-10-18]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/northern-ireland-torn-between-past-and-future/a-37757279>

¹⁶⁰ WHYTE, Nicholas. ARK. *Northern Ireland elections* [online]. c1998-2021, Last Updated on Saturday 9 April 2022 [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://www.ark.ac.uk/elections/>

Ztráta mandátů v těchto volbách oslabila stranu natolik, že nyní nedisponovala blokační většinou třiceti křesel nutnou pro vyvolání legislativního veta ve formě zmíněné *Petition of Concern*, díky které v minulosti mimo jiné vetovala legislativu týkající se stejnopohlavních sňatků. Tyto volby tudíž výrazně oslabily potenciální moc a fungování strany v rámci pravidel nastavených Velkopáteční dohodou.

Strana se v tomto období silně stavěla vůči řešením britské vlády ohledně otázek brexitu relevantních pro Severní Irsko. Evidentně nejproblematictější aspekt pro Severní Irsko vycházel se sdílených hranic s Irskou republikou, jakožto členem Evropské unie. První z plánů britské vlády na řešení této problematiky byl pokus o implementaci takzvané *Irish backstop*. Skrze tento systém by se Severní Irsko přizpůsobovalo těm pravidlům jednotného trhu EU, která jsou nezbytná pro zachování otevřených hranic na irském ostrově, a celé Spojené království by zůstalo v dočasném jednotném celním území s EU. *Irish backstop* předpokládal, že by takto navržený systém fungoval do té doby, než by se Spojené království s Evropskou unií dohodly, že již není potřeba.¹⁶¹ Odpor DUP vůči takovému nastavení vyústil v úpravu *Irish backstop* na takzvaný Severoirský protokol v roce 2019.

Severoirský protokol vyňal z dohody o odstoupení z Evropské unie jakoukoliv zmínku týkající se *Irish backstop*. Dle protokolu byly však zavedeny nové kontroly zboží, které bylo dováženo z Velké Británie do Irské republiky. Tyto kontroly se dle protokolu měly konat v severoirských přístavech před vstupem na irské území. Unionisté, včetně DUP, s tímto protokolem opět vehementně nesouhlasili proto, že dle nich efektivně vytvářel hranici mezi Severním Irskem a Velkou Británií.¹⁶² Díky této strategii odporu tak jednání ohledně dokončení odstupu z Evropské unie pokračovala v následujících volebních obdobích.

b. Zvýšení vlivu DUP v rámci UK: dohoda Konzervativní strany s DUP a její následky

Ačkoliv postavení strany v regionálním aspektu poněkud oslabilo, v rámci voleb do dolní komory parlamentu Spojeného království téhož roku strana naopak posílila. DUP v těchto volbách získala deset křesel, čímž se stala čtvrtou největší stranou uvnitř dolní sněmovny. Strana tak dostala možnost vykonávat moc skrze dohodu s Konzervativní stranou, která by

---

¹⁶¹ MURPHY, Mary C. a Jonathan EVERSHERD. Between the devil and the DUP: the Democratic Unionist Party and the politics of Brexit. *British Politics*. 2020, 15, s. 457. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1057/s41293-019-00126-3>

¹⁶² EDGINGTON, Tom a Tamara KOVACEVIC. BBC NEWS. *Brexit: What is the new Northern Ireland trade deal?* [online]. 2023, 2 February 2024 [cit. 2023-12-28]. Dostupné z: <https://www.bbc.co.uk/news/explainers-53724381>

bez podpory DUP neměla většinu v parlamentu. DUP v této dohodě slibovala podpořit vládu při klíčových hlasováních, jako jsou například návrhy na vyslovení důvěry a hlasování o rozpočtu. Zároveň měla strana souhlasit s „podporou vlády v legislativě týkající se vystoupení Spojeného království z EU.“¹⁶³ Za tuto podporu Konzervativní strana přislíbila 1 miliardu liber, která bude dodatečně přidělena Severnímu Irsku, či například zachování záruky zvyšování státních důchodů o nejméně 2,5 % ročně.¹⁶⁴ Dále Konzervativní strana v dohodě zdůraznila podporu unie mezi Severním Irskem a Spojeným královstvím, což byl důležitý symbolický krok pro DUP.

Toto nastavení bylo kritizováno opozičními a regionálními politiky za potenciální vliv DUP na sociální politiku britské vlády.¹⁶⁵ a ¹⁶⁶ Dohoda byla také kritizována ve spojení se severoirským mírovým procesem, neboť dle kritiků nemohlo Spojené království zůstat neustranným a poctivým zprostředkovatelem dialogu mezi Severním Irskem a Irskou republikou, pokud takto úzce spolupracuje s jednou ze severoirských stran na domácí politice.¹⁶⁷

Ačkoliv strana podporovala vládu v hlasování o brexitu¹⁶⁸, nepodpořila dohodu o vystoupení z EU vyjednanou touto vládou¹⁶⁹ (kvůli problematice *Irish backstop*) ale ani dohodu navrhnoutou následující vládou Borise Johnsona v roce 2019 (kvůli neshodám ohledně Severoirského protokolu).¹⁷⁰

Strana i přes regionální ztráty křesel a důležitých blokačních pravomocí zůstávala velmi

---

¹⁶³ CABINET OFFICE. *Confidence and Supply Agreement between the Conservative and Unionist Party and the Democratic Unionist Party* [online]. 2017 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z:

<https://www.gov.uk/government/publications/conservative-and-dup-agreement-and-uk-government-financial-support-for-northern-ireland> (Pozn.: Volný překlad autora.)

¹⁶⁴ HUNT, Alex. BBC NEWS. *Theresa May and the DUP deal: What you need to know* [online]. 2017 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/election-2017-40245514>

¹⁶⁵ THE IRISH TIMES. *'Chilling' DUP deal raises prospect of change to UK abortion law* [online]. 2017 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.irishtimes.com/news/world/uk/chilling-dup-deal-raises-prospect-of-change-to-uk-abortion-law-1.3115505>

¹⁶⁶ THE GUARDIAN. *Tory-DUP deal: Ruth Davidson 'receives assurances' from PM over gay rights* [online]. 2017 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2017/jun/10/tory-dup-deal-ruth-davidson-receives-assurances-from-pm-over-gay-rights>

¹⁶⁷ BELFAST TELEGRAPH. *Alastair Campbell slams Theresa May's 'sordid, dangerous, distasteful deal' with DUP which 'threatens Northern Ireland peace process'* [online]. 2017 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.belfasttelegraph.co.uk/news/general-election-2017/alastair-campbell-slams-theresa-mays-sordid-dangerous-distasteful-deal-with-dup-which-threatens-northern-ireland-peace-process/35811243.html>

¹⁶⁸ MCCORMACK, Jayne. BBC NEWS. *Q&A: A guide to the DUP-Tory deal one year on* [online]. 2018 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-politics-44397110>

¹⁶⁹ YOUNG, David. BELFAST TELEGRAPH. *Arlene Foster calls on PM to stand up to EU over backstop as member states veto change* [online]. 2018 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.belfasttelegraph.co.uk/news/brexit/arlene-foster-calls-on-pm-to-stand-up-to-eu-over-backstop-as-member-states-veto-change/37628119.html>

¹⁷⁰ BBC NEWS. *Brexit: EU and UK reach deal but DUP refuses support* [online]. 2019 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-50079385>

relevantní politickou silou v problematice brexitu v rámci politiky celého Spojeného království. I zde ovšem ukázala odmítavý přístup k nabídkám centrální vlády. Zatímco byl Severoirský protokol podporováno uvnitř unionistického bloku UUP, hlavní nacionalistické strany taktéž podporovaly přijetí nového návrhu vládou Borise Johnsona argumentací, že pro obyvatele Severního Irsku, kteří si brexit nezvolili, nemohlo z brexitu vzejít nic dobrého¹⁷¹, čímž opakovaně poukazovali na nesouhlas DUP s něčím, co strana pomohla uskutečnit.

V letech 2017 až 2020 zažila Demokratická unionistická strana významné politické změny. Reakce voličů na jednání strany v minulém volební období, společně s úpravami celkového počtu poslanců uvnitř národního shromáždění oslabilo její pozici na regionální úrovni. Obzvláště se oslabení týkalo ztráty blokační většiny třiceti poslanců, což DUP znemožnilo využívat legislativní veto (*Petition of Concern*). I přes regionální oslabení DUP posílila na národní úrovni v britském parlamentu, kde získala klíčový vliv díky dohodě s Konzervativní stranou. Spolupráce stran však vyvolala kritiku ohledně vlivu DUP na britskou sociální politiku a roli Konzervativní strany v severoirském mírovém procesu. Navíc se DUP postavila proti dohodám vycházející z brexitu, což zdůraznilo její odmítavý postoj k návrhům britské vlády, přestože brexit podporovala. Období přerušování autonomní vlády mezi lety 2017 až 2020 pro DUP představovalo jak významné regionální výzvy, tak nové národní příležitosti, které ovlivnily její postavení a strategii v politickém kontextu Spojeného království. Pozice přehnané defenzivy strany se ale opět také začala ukazovat v rámci odmítání návrhů britské vlády ohledně výstupových smluv z EU. Strana si tak z domnělého antagonismu tvořila antagonismus reálný, jak vůči Irské republice, tak důležitěji i vůči zbytku Spojeného království.

2.1.6 Postavení DUP po znovuoobnovení autonomní vlády: 2020-2022

Po třech letech „zaseknutého“ systému, ve kterém DUP nebyla schopna nalézt kompromis se SF, kvůli čemuž se nemohly strany vrátit k autonomnímu vládnutí, došlo v roce 2020 ke zvratu politické situace. Období bylo charakterizováno obnovením autonomní vlády díky dohodě New Decade, New Approach, přičemž DUP musela čelit omezení své schopnosti využívat legislativní veto. V následujících dvou letech se Demokratická unionistická strana

---

¹⁷¹ BBC NEWS. *Brexit: Nigel Dodds says Boris Johnson is 'too eager to get deal'* [online]. 2019 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.bbc.co.uk/news/uk-northern-ireland-50079317>

potýkala s řadou výzev, včetně vnitrostranických změn, politické nestability a kontroverze kolem Severoirského protokolu. Kromě toho se strana snažila bojkotovat jeho implementaci což vyústilo až v rezignaci premiéra za DUP, vše v kontextu pokračujícího napětí v důsledku brexitu, o jehož ratifikaci strana bojovala od jeho samého začátku.

a. Obnovení autonomní vlády a dohoda New Decade, New Approach

Severoirské devoluční vládnutí obnovila dohoda *New Decade, New Approach*, kterou zprostředkovaly britská a irská vláda s podporou všech hlavních politických stran v Severním Irsku.¹⁷² V rámci této dohody byl kladen značný důraz na transformaci sociálních služeb, konkrétně například zdravotnictví, ale také justice či vzdělávání. Britská a irská vláda v rámci dohody také zmínily určité závazky pro budoucí investice a společenskou spravedlnost. Dohoda dále zajišťuje zřízení úřadů na ochranu a rozvoj kulturního a jazykového dědictví a obsahuje závazky k zakotvení legislativní ochrany pro irský a ulster-skotský jazyk.¹⁷³ Přijetím legislativy týkající se irského jazyka tak demokratičtí unionisté, resp. unionisté jako komunita prohráli další bitvu na sociopolitickém bojišti Severního Irska.

Obsahově zásadní částí této dohody byla pro DUP ta její část, která se věnuje doporučením týkajícím se efektivnějšího procesu ustavování severoirské vlády. Mezi navržené úpravy patří změny výše zmíněné *Petition of Concern*. Podle dohody *New Decade, New Approach* má být tento mechanismus v budoucnu využíván jen v nejkritičtějších situacích. I nadále musí získat podporu třiceti poslanců, ale minimálně ze dvou politických stran. Platná aplikace tohoto mechanismu také vyvolá čtrnáctidenní lhůtu pro posouzení (není specifikováno kým). Poté, pokud všech třicet poslanců potvrdí svou podporu projednávanému stanovisku, rozhodne národní shromáždění o dané záležitosti v souladu s procedurou souhlasu napříč komunitami.¹⁷⁴

V dané situaci již ale DUP neměla dostatečný počet poslanců k tomu, aby vyvolala *Petition of Concern* samostatně. V důsledku těchto změn strana nyní nemohla využívat mechanismus

---

¹⁷² HAYWARD, Katy. UK IN A CHANGING EUROPE. *What does the 'New Decade, New Approach' (NDNA) agreement mean for Northern Ireland's Brexit?* [online]. 2020 [cit. 2023-12-28]. Dostupné z: <https://ukandeu.ac.uk/what-does-the-new-decade-new-approach-ndna-agreement-mean-for-northern-irelands-brexit/>

¹⁷³ BELFAST CITY COUNCIL. *Appendix 2: SUMMARY PAPER The New Decade, New Approach Deal (UK Government and Irish Government)* [online]. 2020 [cit. 2023-12-28]. Dostupné z: <https://minutes.belfastcity.gov.uk/documents/s84212/Appendix%20%20-%20The%20New%20Decade%20New%20Approach%20-%20summary%20of%20document%2010.01.20.pdf>

¹⁷⁴ Tamtéž.

k tomu, aby sama kontinuálně vetovala otázky pouze kvůli vlastní většině uvnitř národního shromáždění, jak tomu bylo například ve volebním období 2011-2016.

b. Vnitrostranické volby nového lídra 14. 5. 2021

Bojkot vůči Severoirskému protokolu od DUP probíhal stabilně po celé toto období, a to i při hektických změnách lídrů demokratických unionistů. S tímto byly spojené i změny v obsazení premiérského postu. První z těchto změn vzešla z vnitrostranického puče proti Arlene Fosterové, při kterém „více než 20 členů národního shromáždění z DUP a čtyři poslanci z Dolní Sněmovny za DUP podepsali dopis vyjadřující nedůvěru v její vedení strany“¹⁷⁵. Po rezignaci Fosterové se odehrály vůbec první vnitrostranické volby lídra DUP (v minulosti neměl nikdy kandidát na lídra strany protikandidáta). V těchto historických volbách obstál 14. května 2021 Edwin Poots oproti Jeffreyemu Donaldsonovi.

Rozdíly mezi oběma kandidáty se týkaly především jejich přístupu k vnitrostranickým reformám a jejich voličské podpory. Poots podporoval vnitrostranické reformy, včetně odstranění zvláštních poradců bez mandátu a nabídky MLAs podílet se na výběru prvního ministra, což se líbilo ambiciózním uchazečům o tento post. Donaldson naopak podobné reformy nenabízel a v případě vítězství by obsadil jak post předsedy strany, tak prvního ministra.

Poots získal větší podporu poslanců DUP vzhledem k tomu, že dlouhá léta byl jedním z nich, ale také proto, že lépe splňoval jejich představu o přenesení stranické moci z Westminsteru do Belfastu. Toto byl problém pro Donaldsona, který něco podobného jako dlouholetý člen Dolní sněmovny britského parlamentu nabídnout nemohl. Pokud jde o politické rozdíly, oba kandidáti se stavěli proti Severoirskému protokolu. Z hlediska obsáhlosti se však zdálo, že mezi Donaldsonem a Pootsem není příliš velký rozdíl. Oba byli společensky konzervativní, přičemž Poots byl kreacionista a člen fundamentalistické Svobodné presbyteriánské církve, zatímco Donaldson byl z „mainstreamové“ presbyteriánské církve. Oba kandidáti byli proti potratům a sňatkům osob stejného pohlaví, přičemž Poots získal podporu většiny, ale ne všech volených zástupců Svobodné presbyteriánské církve.¹⁷⁶

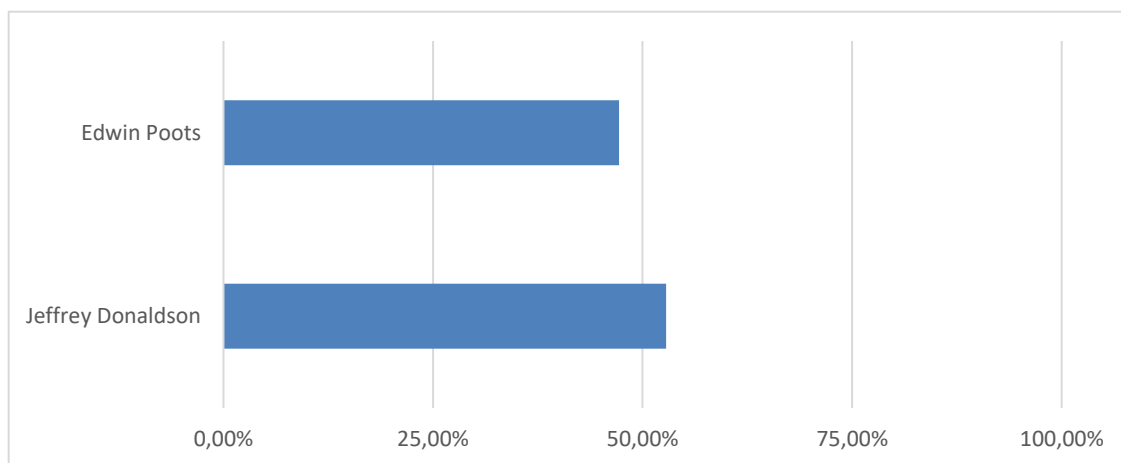
---

¹⁷⁵ BBC NEWS. *Arlene Foster announces resignation as DUP leader and NI first minister* [online]. 2021 [cit. 2023-12-28]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-56910045> (Pozn.: Volný překlad autora.)

¹⁷⁶ TONGE, Jonathan. ‘And I Hereby Declare the Runner-Up to be the Winner’: The Extraordinary 2021 DUP Leadership Election. *The Political Quarterly*. 2021, **92**(3), s. 508. Dostupné z: <https://onlinelibrary-wiley-com.ezproxy.is.cuni.cz/doi/10.1111/1467-923X.13035>.

Tyto rozdíly v přístupu, volební podpoře a politických postojích přispěly k dynamice souboje o vedení a vítězství Edwina Pootse. Aby se kandidát stal lídrem či zástupcem lídra, je dle pravidel DUP zapotřebí získat nadpoloviční většinu hlasů stranických členů národního shromáždění a dolní sněmovny Spojeného království. V tomto případě bylo zapotřebí získat minimálně 18 hlasů (z celkových 36: 28 členů národního shromáždění a 8 členů dolní sněmovny. Straniční členové horní komory se těchto voleb účastnit nemohou.).¹⁷⁷ Podporu Pootse potvrdilo 19 členů „sboru volitelů“ (52,8 %), zatím co Donaldsona podpořilo zbylých 17 členů sboru (47,2 %, viz graf 5.).¹⁷⁸

Graf 5 – Výsledky v současnosti prvních a posledních voleb lídra Demokratické unionistické strany z 14. května 2021.

Zpracovatel grafu: Autor; zdroj dat: RTE.ie. Dostupné z:

<https://www.rte.ie/news/2021/0514/1221492-dup-leadership-latest/>¹⁷⁹

V roli lídra strany ovšem zůstal Edwin Poots pouhých jednadvacet dní. Jeho rozhodnutí rezignovat vycházelo primárně z nespokojenosti voličů týkající se jeho zvolení,

¹⁷⁷ TORRANCE, David. THE HOUSE OF COMMONS LIBRARY. *DUP leadership election and appointing a First Minister* [online]. 2021 [cit. 2024-2-18]. Dostupné z: <https://commonslibrary.parliament.uk/dup-leadership-election-and-appointing-a-first-minister/>

¹⁷⁸ HOGAN, Laura. RTÉ. *Edwin Poots to succeed Foster as new DUP leader* [online]. 2021, Updated / Friday, 14 May 2021 22:41 [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: <https://www.rte.ie/news/2021/0514/1221492-dup-leadership-latest/>

¹⁷⁹ HOGAN, Laura. RTÉ. *Edwin Poots to succeed Foster as new DUP leader* [online]. 2021, Updated / Friday, 14 May 2021 22:41 [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: <https://www.rte.ie/news/2021/0514/1221492-dup-leadership-latest/>

kombinované s nominováním Paula Givana jakožto nového premiéra 8. června 2021¹⁸⁰, aniž by o tomto rozhodnutí informoval širší vedení strany. Jeffrey Donaldson byl později, tentokrát již bez opozičního kandidáta, nominován a zvolen na post lídra DUP.¹⁸¹ Strana tak zažila v rozmezí tří měsíců dva vnitrostranické puče proti svým lídrům.

Samotný Paul Givan v premiérské pozici vydržel přibližně půl roku. Svou rezignaci ohlásil 3. února 2022. Důvodem byla snaha strany bojkotovat implementaci Severoirského protokolu.¹⁸² S rezignací premiéra ztratila post vicepremiérky i Michelle O’Neill za Sinn Féin.

Demokratičtí unionisté se v tomto hektickém období plném vnitrostranických tenzí a problémů s politikou Dolní sněmovny rozhodli zajít do extrémů. S omezeným počtem poslanců v národním shromáždění, který jim nedovoľoval vznášet veta v rámci *Petition of Concern*, která sama procházela úpravami, aby tyto veta byly využívány co nejméně, se strana rozhodla využít rigidnost systému nastolenou Velkopáteční dohodou. Ačkoliv se tento systém snaží co nejvíce předat moc vyváženě mezi dva přítomné populační bloky, tak je v tomto případě evidentní, že stačí nedostatek vůle jedné z nejsilnějších stran k tomu, aby celý systém Velkopáteční dohody tato strana mohla držet jako rukojmí.

Demokratická unionistická strana tak v tomto období začala postup reálného bojkotu vůči nepříznivé politice Spojeného království týkající se otázky Severoirského protokolu, což vedlo k politické nestabilitě a rezignaci Paula Givana jakožto premiéra. To poté, dle ústavního systému nastaveným Velkopáteční dohodou, opět vedlo ke kolapsu vlády. DUP tímto tahem efektivně držela systém ve svých vlastních rukou místo toho, aby se v rámci kompromisů dohodla jak s nacionalistickým blokem, tak se Spojeným královstvím na situaci, v rámci které by autonomní vláda bez potřeb jejího přerušeni nadále zůstala realistickou možností pro obě strany. DUP v tomto období zažívala napětí i vně strany kvůli vnitrostranickému puči tehdejší lídryně Arlene Fosterové, na který poté navázal turbulentní proces jmenování jejího nástupce.

---

¹⁸⁰ CARROLL, Rory. THE GUARDIAN. *DUP’s Paul Givan named as Northern Ireland first minister* [online]. 2021 [cit. 2024-01-28]. Dostupné z:

<https://www.theguardian.com/politics/2021/jun/08/dup-paul-givan-named-as-northern-ireland-first-minister>

¹⁸¹ TONGE, Jonathan. ‘And I Hereby Declare the Runner-Up to be the Winner’: The Extraordinary 2021 DUP Leadership Election. *The Political Quarterly*. 2021, 92(3), s. 510. Dostupné z: <https://onlinelibrary-wiley-com.ezproxy.is.cuni.cz/doi/10.1111/1467-923X.13035>.

¹⁸² EDGAR, Damien a Eimear FLANAGAN. BBC NEWS. *DUP: NI First Minister Paul Givan announces resignation* [online]. 2022 [cit. 2023-12-29]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-60241608>

2.1.7 Současné problémy strany

Poslední volební období, tj. období od 5. května 2022 do současnosti, poskytuje pohled do dvou let opětovného přerušení autonomní vlády, v rámci kterých došlo také k historické prohře Demokratické unionistické strany a unionismu jako takového. V téhle části jednotlivé podkapitoly obsahují jak postavení, tak politickou strategii DUP. V první podkapitole autor analyzuje období popisující počátek přerušení autonomní vlády až po ukončení jejího přerušení. Druhá podkapitola poté popisuje kroky vedoucí k obnově autonomní vlády, k čemuž došlo 3. února 2024.

a. Vyvrcholení bojkotu Severoirského protokolu

Klíčové volby vycházející z Givanovy rezignace v únoru 2022 se konaly v květnu téhož roku. V těchto volbách voliči nejvíce podpořili Sinn Féin, která se tudíž poprvé stala nejsilnější stranou v národním shromáždění. Zároveň tomu bylo poprvé od roku 1998, kdy nacionalistická strana vzešla první v rámci preferenčních hlasů v regionálních volbách.¹⁸³ Poněkud devastující výsledek v těchto volbách zažila právě DUP (viz graf 6.), která propadla o 6,7 % poté, co ve dvou volebních obdobích za sebou způsobila pád a přerušení autonomní vlády. Přes tento výsledek však nadále zůstala nejsilnější unionistickou politickou silou. I za této situace se strana rozhodla v rámci povolební situace zablokovat vznik vlády, a to opět s odkazem na nevhodnou implementaci Severoirského protokolu. Strana se odmítla zúčastnit volby předsedy parlamentu¹⁸⁴, jehož volba je založena na mezikomunitním hlasování.¹⁸⁵ Vláda se bez spolupráce DUP nemohla zformovat a tento stav trval i na začátku roku 2024.

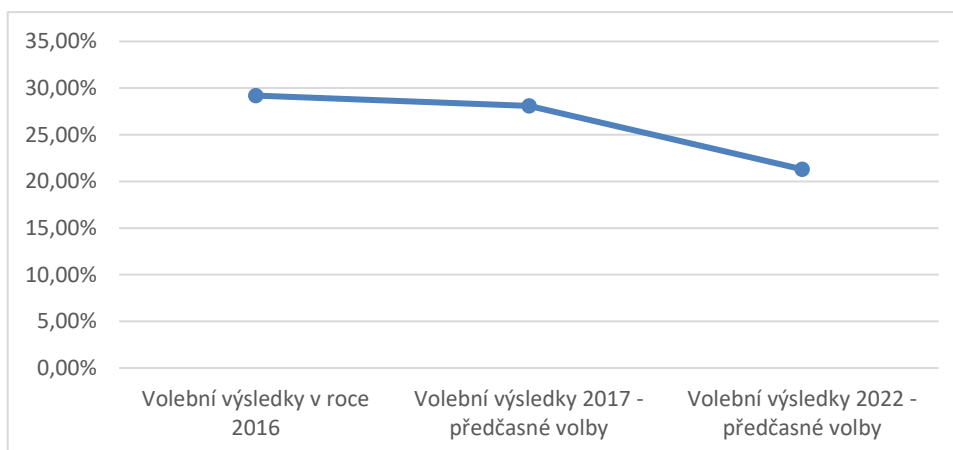
Graf 6 – Výsledky DUP v posledních třech regionálních volbách v Severním Irsku.

---

¹⁸³ MELAUGH, Martin a Fionnuala MCKENNA. CAIN. *Assembly Election (NI) Thursday 25 June 1998* [online]. c1996-2023, Last modified: 04/06/2023 15:59:09 [cit. 2023-12-30]. Dostupné z: <https://cain.ulster.ac.uk/issues/politics/election/ra1998.htm>

¹⁸⁴ PHILLIPS, Alexa. SKY NEWS. *Northern Ireland Assembly fails to elect Speaker after DUP blocks formation of government* [online]. 2022 [cit. 2023-12-30]. Dostupné z: <https://news.sky.com/story/northern-ireland-assembly-fails-to-elect-new-speaker-after-dup-leader-blocks-formation-of-government-12612271>

¹⁸⁵ NORTHERN IRELAND ASSEMBLY. *Role of the Speaker* [online]. c2024 [cit. 2023-12-30]. Dostupné z: <http://www.niassembly.gov.uk/assembly-business/office-of-the-speaker/role-of-the-speaker/>

(Pozn.: Ačkoliv strana zaznamenala v roce 2016 ztrátu necelého procenta hlasů, markantnější ztráty strana registrovala až v následujících dvou předčasných volbách.)

Zpracovatel grafu: Autor; zdroj dat: ARK. Dostupné z: <https://www.ark.ac.uk/elections/>¹⁸⁶

I přes úpravy systému v rámci dohody *New Decade, New Approach*, která umožňovala ministrům alespoň správcovskou roli v době, kdy není zformovaná regulérní vláda, byl systém využíván DUP tak, aby ho nadále mohla de facto držet rukojmí. Například prodloužení lhůty pro formaci vlády ze dvou na dvacet čtyři týdnů, potvrzené v rámci zmíněné dohody, strana využívala nikoli k tomu, aby vedla s ostatními stranami konstruktivní politický dialog, ale pouze proto, aby nadále „protahovala patovou situaci“¹⁸⁷. I přes toto prodloužení lhůty, které mělo vyvolat předčasné volby již na konci října roku 2022 pokud nedojde k obnově devoluční vlády, k volbám nedošlo.¹⁸⁸ Podobně jako v období 2017-2020 následovalo několikrát prodloužení této lhůty^{189,190}, aby tak vzrostla šance na racionální dohodu s DUP na zformování vlády. Tato prodloužení však k úspěchu nevedla. Nejnověji stanoveným termínem konání předčasných voleb v případě krachu jednání o

¹⁸⁶ WHYTE, Nicholas. ARK. *Northern Ireland elections* [online]. c1998-2021, Last Updated on Saturday 9 April 2022 [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://www.ark.ac.uk/elections/>

¹⁸⁷ POGATCHNIK, Shawn. POLITICO. *UK warns of snap Northern Ireland election if DUP won't share power* [online]. 2022 [cit. 2023-12-30]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/uk-warns-northern-ireland-snap-election-dup-wont-share-power/> (Pozn.: Volný překlad autora.)

¹⁸⁸ BBC NEWS. *NI election looms as Stormont deadline passes* [online]. 2022 [cit. 2023-12-30]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-63420931>

¹⁸⁹ MCCORMACK, Jayne a Matt FOX. BBC NEWS. *Stormont stalemate: Heaton-Harris pushes back NI election deadline* [online]. 2022 [cit. 2023-12-30]. Dostupné z: <https://www.bbc.co.uk/news/uk-northern-ireland-63562122>

¹⁹⁰ BBC NEWS. *Stormont election: Further delay suggested as NI Protocol talks continue* [online]. 2023 [cit. 2023-12-30]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-64325052>

vzniku severoirské vlády je leden 2024.¹⁹¹

Potenciální změna přišla v první polovině roku 2023 poté, co Dolní sněmovna britského parlamentu upravila Severoirský protokol v rámci tzv. *Windsor Framework*, který značně snižuje počet kontrol dováženého zboží a rozlišuje ho podle místa určení – pokud cestuje do Severního Irsku, nepodléhá žádným kontrolám, zatímco pokud cestuje do Irské republiky, kontroly budou probíhat.^{192,193} Ani tato změna ovšem nevedla DUP k ukončení bojkotu, a strana nadále většinově odmítá i tuto modifikaci Severoirského protokolu.¹⁹⁴

Strana v tomto období tak naplno využívala rigidnost systému Velkopáteční dohody, díky které byla schopna více než půl roku po volbách systémem sdílení moci fakticky paralyzovat. Strategie, která se osvědčila v minulých obdobích a byla využívána pro pádnější důvody, je tak využívána pro stěžování si na problém, který strana podporou brexitu v roce 2016 pomohla stvořit.

V posledním období této periodizace DUP nadále pokračuje v projevování svého silného odporu k Severoirskému protokolu a využívání svého vlivu jakožto nadále nejsilnější unionistická strana v Severním Irsku (ačkoliv již ne stranou nejsilnější) k paralyzaci politického procesu v Severním Irsku. I přes zavedení Windsor Frameworku, který měl zmírnit obavy spojené s protokolem a odpovídá na kritiku Severoirského protokolu, DUP setrvala ve svém odmítavém postoji bojkotu. Toto období bylo poznamenáno historickým volebním neúspěchem DUP a následným blokováním vzniku vlády, což vedlo k politickému patu v regionu, který zůstal nevyřešeným do 3. února 2024. Strategie, kterou DUP využívala v minulosti k prosazování svých zájmů, se tak stala nástrojem pro udržení politického statusu quo, čímž efektivně způsobila politickou stagnaci v Severním Irsku.

b. Ukončení bojkotu, obnovení autonomní vlády a historický moment pro irský nacionalismus

Patová situace byla po dvou letech vyřešena díky obnoveným jednáním mezi vedením

---

¹⁹¹ POGATCHNIK, Shawn. POLITICO. *UK concedes reality of Northern Ireland deadlock, shifts election 'deadline' to 2024* [online]. 2023 [cit. 2023-12-30]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/uk-concedes-reality-of-stormont-deadlock-shifts-election-deadline-to-2024-northern-ireland/>

¹⁹² EDGINGTON, Tom a Tamara KOVACEVIC. BBC NEWS. *Brexit: What is the new Northern Ireland trade deal?* [online]. 2023, 2 February 2024 [cit. 2023-12-28]. Dostupné z: <https://www.bbc.co.uk/news/explainers-53724381>

¹⁹³ SUNAK, Rishi & PRIME MINISTER'S OFFICE, 10 DOWNING STREET. *The Windsor Framework: A New Way Forward*. [online]. 2023, Last updated 30 January 2024 [cit. 2023-12-30]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/publications/the-windsor-framework>

¹⁹⁴ MCCORMACK, Jayne a Rebekah WILSON. BBC NEWS. *DUP: No dissent within the party over Stormont boycott, says leader* [online]. 2023 [cit. 2023-12-30]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-67022972>

Demokratické unionistické strany a vládou Spojeného království. Výsledky těchto jednání mimo jiné přinesly 31. ledna 2024 76stránkový oficiální dokument s názvem *Safeguarding the Union*, ve kterém vláda Spojeného království detailně popisuje úpravy dosavadního systému nastoleném Windsor Frameworkem. Hlavním cílem dokumentu, vedle opětovné široké podpory místa Severního Irska uvnitř unie se Spojeným královstvím¹⁹⁵, je nadále snížit počet hraničních kontrol pro zboží přicházející do Severního Irska ze Spojeného království. To mimo jiné znamená, že již nebudou prováděny „rutinní“ kontroly na tento typ zboží. Díky tomuto dokumentu bude Severní Irsko schopno využívat výhody dohod o volném obchodu Spojeného království. Dva legislativní předpisy, které se vztahují na výsledky těchto jednání, poté umožní Severnímu Irsku za všech okolností prodávat zboží ve Velké Británii a posilní jeho umístění uvnitř unie.¹⁹⁶

Se souhlasem s obsahem tohoto dokumentu z obou jednajících stran se DUP rozhodla přerušit svůj bojkot nominací své vicepremiérky pro novou severoirskou exekutivu. K obnově této exekutivy došlo ke 3. únoru 2024, tedy přesně dva roky od dne, kdy bojkot demokratických unionistů začal. Premiérkou se tak mohla oficiálně stát, jakkoliv se zpožděním, Michelle O’Neillová, která se tak stala první zvolenou nacionalistickou premiérkou za 103letou historii Severního Irska. Již bylo zmíněno, že funkce premiéra a vicepremiéra mají fakticky stejné funkce. I přes to je tato nominace brána jakožto přelomový okamžik pro irský nacionalismus. Demokratická unionistická strana na post vicepremiérky nominovala Emmu Little-Pengellyovou, doposud neznámou osobnost, co se týče širšího politického dění uvnitř unionismu, která však v minulých letech byla mimo jiné členkou národního shromáždění za volební obvod Lagan Valley. Unionistický tábor tak poprvé od implementace ústavního systému Velkopáteční dohody obsadili vicepremiérský post v exekutivě.¹⁹⁷

Vedle této změny uvnitř špičky vlády zaznamenalo změny i postavení jeho zbytku. Počet stran uvnitř vlády se zmenšil z pěti na čtyři. SDLP se rozhodla po osmi letech znovu vrátit do oficiální opozice poté, co její výsledky ve volbách nebyly dostačující pro získání ministerského postu. DUP získala „pouhé“ dvě ministerstva – ministerstvo vzdělání (Paul

---

¹⁹⁵ HEATON-HARRIS, Chris & NORTHERN IRELAND OFFICE. *Safeguarding the Union* [online]. 2024 [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/publications/safeguarding-the-union>

¹⁹⁶ CAMPBELL, John. BBC NEWS. *DUP deal: What exactly is in the Safeguarding the Union paper?* [online]. 2024 [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-68157167>

¹⁹⁷ HUGHES, Brendan a Matt FOX. BBC NEWS. *Stormont: Michelle O'Neill makes history as nationalist first minister* [online]. 2024 [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-politics-68180505>

Givan) a ministerstvo pro komunity (Gordon Lyons). Důležitým poznatkem v této části je ale fakt, že strana získala post předsedy národního shromáždění, který se volí mezikomuntním hlasováním oproti standardní d'Hondtově metodě, což roli přidává na legitimitě tím, že byla zvolena jak unionistickým, tak nacionalistickým blokem. Zvoleným předsedou národního shromáždění se stal Edwin Poots,¹⁹⁸

Obnovení devoluce s sebou přináší jak pozitivní pocity, tak i ty negativní. Nyní, pouhých pár dní po jeho obnovení, panuje ve Stormontu konsenzus na udržení autonomní vlády a na snaze odvrátit se od možnosti podobného bojkotu, který se konal poslední dva roky. To, jestli tyto sliby, které mimo jiné vycházejí z úst nynějšího předsedy národního shromáždění, DUP dodrží, je otázkou vzdálenější budoucnosti. Kdo totiž může vědět, jak DUP zareaguje, pokud se jí bude něco nelíbit obdobně, jako tomu bylo v případě Severoirského protokolu? Právě tento případ totiž mimo jiné straně dokázal, že i tato metoda využívání ústavních principů Velkopáteční dohody umožňuje docílit politických cílů, jakkoliv to stranu nakonec oslabilo.

Tématika udržení autonomní vlády se objevovala prakticky od počátku ústavního systému Velkopáteční dohody. I v minulosti tato volání, konkrétně za posledních osm let, ve kterých si Severní Irsko prošlo dvěma obdobími přerušování devoluce, mohla znít poněkud naivně, ne-li až cynicky. Se zkušeností z posledních dvou let tak bude muset Demokratická unionistická strana voličům dokázat, že je ochotna hrát férově a společně s nacionalistickým komunitním blokem, pokud si chce zajistit lepší výsledky do budoucích voleb. A to nejen pro potenciální prospekt znovuzískání premiéřského postu pro unionistický blok, ale i pro zdraví samotné demokratické kultury uvnitř Severního Irsku.

2.2 Shrnutí

Více než dvacet let po podepsání a implementaci Velkopáteční dohody je v některých oblastech Demokratická unionistická strana jinou stranou, než kterou bývala na konci 20. století. Strana se po první dekádě od podepsání Velkopáteční dohody proměnila z velmi kritické, anti-establishmentové strany nepodporující povinnou spolupráci s nejsilnějším nacionalistickým subjektem Sinn Féin na méně radikální, pragmatičtější subjekt, který podporuje spolupráci mezi dvěma komunitními bloky. Tato změna postojů by však ze strany Demokratických unionistů nejspíš nepřišla bez signifikantních změn k systému Velkopáteční dohody navrženým dohodou ze St. Andrews v roce 2006, před kterou DUP tři

---

¹⁹⁸ Tamtéž.

roky odmítala návrat k autonomnímu vládnutí společně se SF.

Toto politické „vakuum“, které zbylo po vyřešení otázky dlouhodobého obnovení autonomní vlády umožnilo voličům vnímat politiku strany hlouběji než na bázi odmítání spolupráce se Sinn Féin. Skrze toto začalo být ve veřejné diskusi více viditelná sociální politika DUP a její úspěšné snahy vetovat legislativu v otázkách potratů či manželství pro všechny. Konkrétně postoj strany k otázce manželství pro všechny se ukázal jako specificky neměnný. Legislativu týkající se této problematiky strana nepodpořila celkem pětkrát během volebních období 2007 až 2016. Při posledním hlasování v tomto období, konkrétně v roce 2015, dokonce využila mechanismus *Petition of Concern* k úspěšnému vetování legislativy, která by jinak byla majoritně schválena v národním shromáždění. Tento krok naznačil voličům, že i přes ochotu změnit postoj vůči dlouhodobému oponentovi strany nebude DUP tak ochotná měnit své názory v oblasti sociální politiky. A to ani v případě, pokud by v národním shromáždění šlo o jinak většinový názor.

Podobnou ochotu DUP hlasovat proti (primárně nacionalistické většině) ukázalo i referendum o odchodu Spojeného království z Evropské unie. Jedním z motorů pohánějící stranickou podporu brexitu byl jednoduchý fakt toho, že nacionalisté volili opačně. DUP však zůstala jako jediná z hlavních pěti stran Stormontu, která volila pro odchod z EU. Tímto si strana de facto přivlastnila roli řešitele problémů Severního Irsku spojených s brexitem poté, co brexit referendum prošlo i přes to, že jeho obyvatelé většinově volili pro setrvání v Evropské unii. Tuto nepřijemnou realitu pro stranu zhoršilo i opětovné přerušení autonomní vlády poté, co vyšel na povrch skandál ohledně vládního programu *Renewable Heat Incentive*, týkající se tehdejší premiérky a lídryně DUP, Arlene Fosterové. V následujících letech DUP odmítala jakékoliv řešení týkající se otázek brexitu, mimo jiné například týkající se obchodu mezi Velkou Británií a Severním Irskem, jakožto regionem, který sdílí hranice se členským státem Evropské unie. Tento neměnný postoj, kterého se strana držela více než šest let, vyústil v kompletní politický bojkot rezignací tehdejšího premiéra za DUP, Paula Givana 3. února 2022. V následujících historických volbách strana neobhájila post nejsilnější strany Severního Irsku. I přes tuto porážku a apel na znovuoobnovení vlády však DUP nadále držela severoirský vládní systém ve své hrsti. Vyřešení situace přišlo přesně dva roky po počátku bojkotu, 3. února 2024. V tento den byla obnovena autonomní vláda Severního Irsku poté, co DUP došla ke konsenzu v dokumentu *Safeguarding the Union* ohledně zmíněných problematik s britskou vládou. Strana si tak opět potvrdila, že podobně jako v letech 2003-2007 je odmítání spolupráce na vládě validní

taktika pro dosažení svých cílů. Tentokrát to stranu, a celý unionistický blok, však stálo premiérský post, který poprvé od počátku existence Severního Irsku drží nacionalistická strana, Sinn Féin.

3. Závěr

Cílem této práce bylo analýza dopadů, které Velkopáteční dohoda a implementace jejího ústavního systému měla na severoirský unionismus skrze jeho klíčového reprezentanta, Demokratickou unionistickou stranu (DUP). Zároveň se autor v práci pokusil zjistit proč v současnosti severoirský unionismus a konkrétně DUP prohrává vůči nacionalistickému bloku a analyzovat, jestli k této změně došlo náhle nebo zda se jedná o trend vedoucí k postupnému úpadku DUP coby do posledních voleb nejsilnější politické strany v Severním Irsku.

Vývoj unionismu v této práci autor stavěl na analýze DUP jakožto nejsilnější a nejreprezentativnější unionistické strany prakticky po celé období od podpisu Velkopáteční dohody. Časově byla analýza vymezena na období od vzniku strany na počátku *Troubles* v roce 1971 až do současných událostí kulminujících na počátku února roku 2024.

V první kapitole práce se autor soustředil na zakladatele DUP Iana Paisleyho a genezi strany, na její vnitřní strukturu, volební výsledky společně s jejím postavením ve vládě a také na detailnější popis její aktivity od roku 1971 do podepsání Velkopáteční dohody.

V druhé kapitole poté autor hlouběji analyzoval vývoj DUP po podepsání Velkopáteční dohody skrze periodizaci volebních období mezi lety 1998 až 2022. V těchto obdobích poté autor zkoumal vývoj strany a způsoby, jakými pracovala se ústavním systémem založeným Velkopáteční dohodou. Autor se také stručně zabýval i zcela aktuálním vyústěním patové situace vzniklé z doposud posledních regionálních voleb 5. května 2022, ve kterých poprvé od vzniku Severního Irsku coby skutečně samosprávného regionu zvítězila nacionalistická politická strana, Sinn Féin. Patová situace byla ukončena až zformováním nové regionální vlády dne 3. února 2024, k čemuž došlo díky ukončení bojkotové aktivity DUP.

Autor v rámci druhé kapitoly bakalářské práce zaznamenal značnou a setrvalou snahu strany změnit systém navržený Velkopáteční dohodou, což se jí v roce 2006 v rámci podepsání dohody ze St. Andrews nakonec částečně podařilo. V období před podepsáním dohody ze St. Andrews je také viditelná značně zvýšená nevraživost mezi hlavními představiteli komunitních bloků, DUP a SF, vycházející z tehdy ještě čerstvé vzpomínky na *Troubles*.

Období po roce 2006 je pro severoirský unionismus důležité pro relativní uklidnění vztahů mezi dvěma politickými subjekty, které od roku 2007 do roku 2016 pracovaly společně bez jediného přerušení existence autonomní vlády. Toto období lze charakterizovat, kromě posilování pragmatických tendencí v době po jmenování nového lídra DUP, zejména výrazným využíváním „bezpečnostních brzd“ systému GFA umožňujících vetování legislativy, kterou strana odmítala. Mezi tyto brzdy patří například *Petition of Concern*. Díky tomuto mechanismu mohlo 30 poslanců změnit standardní hlasovací proceduru na mezikomunitní hlasování. Tímto způsobem DUP, která disponovala více než třemi desítkami poslanců, mohla samostatně tento mechanismus aktivovat a skrze mezikomunitní hlasování vetovat například snahy nacionalistů o legislativní uchopení témat jako je manželství pro všechny nebo umělé přerušení těhotenství. Politický vývoj regionu se následkem (nad)užívání tohoto mechanismu v klíčových a polarizujících sociálních otázkách podařilo DUP efektivně znehybnit na několik let. Následkem této neblahé praxe došlo posléze k úpravě parametrů hlasovacích mechanismů tak, aby hlasování s využitím kvalifikované mezikomunitní většiny nemohla jednostranně vyvolat pouze jedna politická strana.

Mezi hlavními efekty Velkopáteční dohody na severoirský unionismus lze poukázat na zvýšenou schopnost DUP přijímat některá pragmatická řešení. GFA dala vzniknout ústavnímu systému, se kterým souhlasily oba doposud znesvářené tábory, a který, je-li realizován s dobrou vůlí, umožňuje překonat nánosy nenávisti z období *Troubles*. Při absenci dostatečně silné vůle k dohodě a skutečného smíření ovšem ten samý systém umožnil DUP díky jejím silným volebním výsledkům po dlouhá léta ovládat a případně paralyzovat severoirský politický (parlamentní) život disproportionálním využíváním práva veta nebo hrozbami rezignace vedoucích aktérů regionálních institucí. To si strana v praxi vyzkoušela jak mezi lety 2003 až 2007, kdy se stala nejsilnější unionistickou stranou, tak později v období mezi lety 2022 až do začátku února 2024.

Teze autora považuje stranickou podporu brexitu a následující vypořádávání strany s odchodem Spojeného království z Evropské unie za hlavní faktor přispívající k jejímu nynějšímu úpadku voličské podpory.

Tento úpadek započal nicméně započal již po předčasných volbách v roce 2017, vyvolaný aférou okolo tzv. *Renewable Heat Incentive* (RHI), zmařeného projektu podpory obnovitelných zdrojů energie pod taktovkou tehdejší ministryně hospodářství Arlene Fosterové s negativním dopadem do regionálního rozpočtu v odhadované výši až 500

milionů liber. I přes zdánlivou důležitost tohoto skandálu se však úpadek voličské podpory ukázal na výsledcích DUP v předčasných volbách pouze minimálně. Dokonce nevedl k odstoupení Fosterové, tehdejší lídryně DUP a hlavního aktéra RHI skandálu.

Právě odchod Spojeného království z Evropské unie, postoj DUP k brexitovému referendu a události vyvolané výsledky referenda byly dle autorovy analýzy naopak klíčovým momentem pro úpadek strany, který se do volebních výsledků negativně promítl až s několikaletým časovým posunem. DUP se přitom jako jediná z hlavních stran v Severním Irsku paradoxně hlásila k odchodu z Evropské unie. Strategie strany ohledně tohoto postoje však primárně stála na představě, že je třeba hlasovat opačně než nacionalisté, a reálnému odchodu Spojeného království z Evropské unie ve skutečnosti příliš nevěřila a nejspíš s ním ani nepočítala. Ve chvíli, kdy občané Spojeného království v referendu většinově rozhodli o odchodu z EU, spadla odpovědnost za praktické řešení takto vzniklé situace v Severním Irsku primárně na Demokratickou unionistickou stranu.

Ta v následujících letech vehementně odmítala prakticky všechny návrhy britské vlády na řešení praktických dopadů odchodu z EU. Proti návrhům britské vlády strana stála již v tříletém období přerušování autonomní vlády po volbách v roce 2017. Na konci tohoto období neměli voliči možnost vyjádřit se k novým tématům vycházejícím z řešení problematiky brexitu. Právě tyto roky, společně s dvěma lety po znovuoobnovení devoluce, ale mimo jiné umožnili voličům přesunout pozornost na schopnost DUP se s následky brexitu vyrovnat. Odchod z EU byl a stále zůstává pro Severní Irsko problematičtější především kvůli sdíleným hranicím s Irskou republikou, která je součástí Evropské unie a která zároveň v rámci systému Velkopáteční dohody hraje důležitou roli v chodu Severního Irsku v rámci sdílených mezinárodních institucí. Společná hranice zároveň komplikovala pro Spojené království otázky obchodu (volného pohybu zboží a služeb) se Severním Irskem. DUP bojkotovala návrh tzv. *Northern Ireland Protocol*, který v očích londýnské vlády představoval pragmatické řešení této situace, ovšem podle DUP oslaboval a podkopával unii mezi Severním Irskem a Spojeným královstvím, když Severní Irsko odděloval od Spojeného království obchodní hranicí.

Tento bojkot vyústil ve zlomový bod – rezignaci premiéra Paula Givana za DUP 3. února 2022, následkem čehož došlo k paralýze autonomní vlády Severního Irsku, neboť podle Velkopáteční dohody musí vicepremiér rezignovat poté, co ze svého úřadu odstoupí premiér. K rezignaci došlo pouhé dva roky poté, co se Arlene Foster za DUP a Michelle O'Neill za SF vrátili do postů premiérky a vicepremiérky na základě dohody *New Decade, New*

Approach.

DUP si tímto krokem efektivně vzala celý systém GFA, jehož hlavním cílem je umožnit spolupráci mezi dvěma komunitními bloky, jako své rukojmí. V následujících volbách v květnu téhož roku poté dramaticky poklesla voličská podpora strany. Voliči se tak zčásti odvrátili od strany, která má, jakkoli prošla nezpochybnitelným vývojem, stále tendenci nerespektovat principy Velkopáteční dohody a která není schopná přijmout následky toho, co sama před několika lety podpořila, aniž by porušila demokratický proces nastaveného ústavního systému.

Tezi autorova analýza tudíž potvrdila, jakkoliv se nepotvrdil očekávaný úpadek voličské podpory z RHI skandálu.

Bakalářská práce zkoumala Demokratickou unionistickou stranu a její politické chování jakožto nejsilnější severoirské unionistické strany. Ta, ať už promyšleně nebo spíše z poněkud charakteristické vzdorovitosti, fakticky spojila svůj aktuální osud s osudem patrně nejvýznamnějšího „tektonického posunu“ novodobé britské politiky, tedy s brexitem. A podobně jako se s negativními a často nepředvídanými dopady brexitu potýká londýnská vláda a s ní celé Spojené království, dopadá v současnosti brexit i na nejvěrnějšího severoirského spojence londýnské vlády, na DUP. I přes úpadek voličských preferencí pro stranu ve volbách 5. května 2022 je však potřeba zdůraznit fakt, že nadále zůstává nejsilnějším unionistickým subjektem v Severním Irsku. Lze tak s lehkou nadsázkou uzavřít, že politický příběh DUP je nadále i příběhem severoirského unionismu jako takového.

Summary

This bachelor's thesis has aimed to analyze the impact that the Good Friday Agreement and the implementation of its constitutional system has had on Northern Irish Unionism through the analysis of its key representative, the Democratic Unionist Party (DUP). At the same time, the thesis has attempted to establish why Northern Irish unionism, and specifically the DUP, is currently losing out to the nationalist bloc and to analyze whether this change has occurred suddenly or whether it is a trend leading to the gradual decline of the DUP as the strongest political party in Northern Ireland until the last election.

In this thesis, the author has based the development of unionism on an analysis of the DUP as the strongest and most representative unionist party for virtually the entire period since the signing of the Good Friday Agreement. The analysis was framed from the formation of

the party at the beginning of *the Troubles* in 1971 to the current events culminating in early February 2024.

In the first part of the thesis, the author focused on the founder of the party, Ian Paisley, and the party's genesis, its internal structure, its electoral results, and a detailed description of its activities from 1971 until the signing of the Good Friday Agreement.

In the second part, the author then analyzed in more depth the development of the DUP after the signing of the Good Friday Agreement through the periodization of the electoral periods between 1998 and 2022. In these periods, the author then examined the development of the party and how it worked with the constitutional system established by the Good Friday Agreement. The author has also briefly explored the very recent outcome of the deadlock arising from the most recent regional election to date, on the 5th of May 2022, in which a nationalist political party, Sinn Féin, won for the first time since the creation of Northern Ireland as a self-governing region. The stalemate ended through the formation of a new regional government on the 3rd of February 2024, which was brought about by the end of the DUP's boycott activity.

Within the second chapter of the thesis, the author has noted the party's considerable and sustained efforts to change the system proposed by the Good Friday Agreement, which it eventually partially succeeded in doing in 2006 thanks to the signing of the St Andrews Agreement. The pre-St. Andrews's agreement period also saw considerably larger hostility between the main two parties of the community blocs, the DUP and SF, based on the then-fresh memory of the *Troubles*. The post-2006 period is important for Northern Irish unionism for the relative calming of relations between the two political entities, which worked together from 2007 to 2016 without a single interruption to the existence of an autonomous government. This period can be characterized, in addition to the strengthening of pragmatic tendencies within the DUP in the aftermath of the appointment of a new DUP leader, by the particular use of the 'safeguards' of the GFA system allowing the vetoing of legislation that the party opposed. These safeguards include, for example, the *Petition of Concern*. This mechanism allowed 30 MPs to change the standard voting procedure to a cross-community vote. In this way, the DUP, which had more than three dozen MPs, could independently activate this mechanism and veto, through the cross-community vote, for example, nationalist attempts to legislate on issues such as marriage for all or abortion. As a result of the (over)use of this mechanism on key and polarizing social issues, the political

development of the region was effectively immobilized by the DUP for several years. Because of this unfortunate practice, the parameters of the voting mechanisms were subsequently modified so that a vote using a qualified cross-community majority could not be unilaterally triggered by a single political party.

Among the main effects of the Good Friday Agreement on Northern Irish unionism can therefore be the DUP's increased ability to adopt some pragmatic solutions. The GFA has given rise to a constitutional system to which both formerly feuding camps have agreed on and which, if implemented with goodwill, allows the legacy of *Troubles-era* resentment to be overcome. In the absence of a sufficiently strong will to agree and genuine reconciliation, however, that same system has enabled the DUP, through its strong electoral record, to dominate and eventually paralyze Northern Irish political (parliamentary) life for many years through the disproportionate use of the veto or threats of resignation by leading actors in regional institutions. The party tried this in practice both between 2003 and 2007, when it became the strongest unionist party, and later in the period between 2022 and early February 2024.

The author's thesis sees the party's support for Brexit and subsequent coming to terms with the UK's departure from the European Union as a major contributing factor to its current decline in electoral support.

This decline, however, began after the 2017 snap election, triggered by the scandal surrounding the so-called *Renewable Heat Incentive* (RHI), a botched renewable energy support project under the baton of then Minister for the Economy Arlene Foster, with a negative impact on the regional budget estimated at up to £500 million. Despite the apparent importance of this scandal, the decline in voter support was minimal in the DUP's performance in the snap election. It did not even lead to the resignation of then DUP leader Foster, who was the main player in the RHI scandal. According to the author's analysis, it was the UK's departure from the European Union, the DUP's stance on the Brexit referendum, and the events triggered by the referendum results that were the defining moment for the party's current decline, which was only negatively reflected in the election results after a seven-year delay. The DUP was, paradoxically, the only major party in Northern Ireland to advocate leaving the European Union. However, the party's strategy on this position was primarily based on the notion that it needed to vote the opposite way to the nationalists and did not put much faith in the UK's real exit from the European Union and

probably did not even envisage it. At the moment when the people of the United Kingdom voted overwhelmingly in the referendum to leave the EU, the responsibility for the practical solution to the situation in Northern Ireland fell primarily on the Democratic Unionist Party. In the years that followed, the party vehemently opposed virtually all of the UK government's proposals for dealing with the practical implications of leaving the EU. The party had already opposed the UK government's proposals during the three years of suspension of autonomous government following the 2017 election. At the end of that period, voters had no opportunity to have their say on new issues arising from the Brexit settlement. But it was these years, along with the two years after devolution was restored, that among other things allowed voters to shift their attention to the DUP's ability to deal with the consequences of Brexit. Leaving the EU was, and still remains, problematic for Northern Ireland primarily because of the shared border with the Republic of Ireland, which is part of the European Union, and which also plays an important role in the running of Northern Ireland's shared international institutions under the system of the Good Friday Agreement. The shared border also complicates issues of trade (free movement of goods and services) with Northern Ireland for the UK. The DUP boycotted the so-called *Northern Ireland Protocol*, which in the eyes of the London government represented a pragmatic solution to the situation, but which the DUP believed weakened and undermined the union between Northern Ireland and the UK by separating these two subjects by a trade border.

This boycott created a boiling point in the resignation of the DUP's First Minister Paul Givan on the 3rd of February 2022, resulting in the paralysis of Northern Ireland's devolved government, as the Good Friday Agreement required the Deputy First Minister to resign after the First Minister left office. The resignation came just two years after Arlene Foster for the DUP and Michelle O'Neill for SF returned to the positions of First Minister and Deputy First Minister under the *New Decade, New Approach* agreement.

In doing so, the DUP effectively took the whole GFA system, whose main aim is to enable co-operation between the two community blocs, hostage. The party's electoral support then dropped dramatically in the following election in May that year. The electorate thus turned away in part from a party which, however much it has undergone unquestionable evolution, still tends not to respect the principles of the Good Friday Agreement and which is unable to accept the consequences of what it itself had supported some years ago without violating the democratic process of the constitutional system it has set up.

The author's thesis is therefore confirmed by the analysis, even though the expected decline in electoral support from the RHI scandal has not been confirmed.

The thesis viewed and examined this phenomenon through the lens of the evolution of the DUP's attitudes and its political behavior as Northern Ireland's strongest unionist party. Said party, whether by design or rather out of somewhat characteristic defiance, has effectively linked its current fate to that of arguably the most significant 'tectonic shift' in modern British politics, that of Brexit. And just as the negative and often unforeseen effects of Brexit are being faced by the London government and with it the whole of the UK, Brexit is currently impacting the London government's staunchest Northern Irish ally, the Democratic Unionist Party. However, despite the decline in voter preference for the DUP in the elections on the 5th of May 2022, it is important to emphasize the fact that the party remains the strongest unionist party in Northern Ireland. It is thus possible to conclude, with some exaggeration, that the political story of the DUP continues to be the story of Northern Irish unionism itself.

Seznam zdrojů

Odborná literatura

- BRUCE, Steve. Fundamentalism and Political Violence: The Case of Paisley and Ulster Evangelicals. *Religion*. 2001, **31**(4), 387-405. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1006/rel.2001.0357>.
- BRUCE, Steve. *God Save Ulster! The Religion and Politics of Paisleyism*. Oxford: Oxford University Press, 1986. ISBN 978-0198274872. Citace převzata z: TONGE, Jonathan, Máire BRANIFF, Thomas HENNESSEY, James W. MCAULEY a Sophie A. WHITING. *The Democratic Unionist Party: from protest to power*. Oxford: Oxford University Press, 2014, xiii, 247. ISBN 978-0-19-870577-2.
- COCHRANE, Feargal. *Unionist Politics and the Politics of Unionism since the Anglo-Irish Agreement*. Cork University Press, 1997. ISBN 978-1859181393. Citovaná kapitola dostupná z: <https://cain.ulster.ac.uk/issues/politics/union/fchap2.htm>.
- GANIEL, Gladys. 'Battling in Brussels': The DUP and the European Union. *Irish Political Studies*. 2009, **24**(4), 575-588. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/07907180903274867>.
- GREER, James. Typical Unionists? The Politicians and their People, Past and Present. In: BURGESS, Thomas Paul a Gareth MULVENNA, ed. *The Contested Identities of Ulster Protestants*. Palgrave Macmillan London, 2015, s. 39-54. ISBN 978-1-137-45394-5. Citace převzata z: MURPHY, Mary C. a Jonathan EVERSLED. Between the devil and the DUP: the Democratic Unionist Party and the politics of Brexit. *British Politics*. 2020, **15**, 456-477. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1057/s41293-019-00126-3>.
- HAYWARD, Katy. UK IN A CHANGING EUROPE. *What does the 'New Decade, New Approach' (NDNA) agreement mean for Northern Ireland's Brexit?* [online]. 2020 [cit. 2023-12-28]. Dostupné z: <https://ukandeu.ac.uk/what-does-the-new-decade-new-approach-ndna-agreement-mean-for-northern-irelands-brexit/>
- HEENAN, Deidre a Derek BIRRELL. Exploring Responses to the Collapse of Devolution in Northern Ireland 2017–2020 through the Lens of Multi-Level Governance. *Parliamentary Affairs*. 2022, **75**(3), 596-615. Dostupné z: <https://academic.oup.com/pa/article/75/3/596/6178530>.

- MCLOUGHLIN, Peter J. “Humespeak”: The SDLP, Political Discourse, and the Northern Ireland Peace Process. *Peace and Conflict Studies*. 2008, **15**(1), 95-114. Dostupné z: <https://nsuworks.nova.edu/pcs/vol15/iss1/6/>.
- MURPHY, Mary C. a Jonathan EVERSLED. Between the devil and the DUP: the Democratic Unionist Party and the politics of Brexit. *British Politics*. 2020, **15**, 456-477. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1057/s41293-019-00126-3>
- MURPHY, Mary C. a Jonathan EVERSLED. The DUP and the European Union: from contestation to conformance and back again . . . *Irish Political Studies*. 2020, **35**(3), 378-398. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/07907184.2020.1816376>.
- MURPHY, Mary C. *Europe and Northern Ireland’s Future: Negotiating Brexit’s Unique Case*. Agenda Publishing, 2018. ISBN 9781788210294. Dostupné z: <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=e000xww&AN=2143928&lang=cs&site=ehost-live>.
- O’CALLAGHAN, Margaret a Catherine O’DONNELL. The Northern Ireland Government, the ‘Paisleyite Movement’ and Ulster Unionism in 1966. *Irish Political Studies*. 2006, **21**(2), 203-222. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/07907180600707607>.
- RANKIN, Amber a Gladys GANIEL. DUP Discourses on Violence and their Impact on the Northern Ireland Peace Process. *Peace and Conflict Studies*. 2008, **15**(1), 115-135. Dostupné z: <https://nsuworks.nova.edu/pcs/vol15/iss1/7/>.
- ROSLAND, Sissel. Narratives of Legitimacy: Political Discourse in the Early Phase of the Troubles in Northern Ireland. *Peace and Conflict Studies*. 2008, **15**(1), 21-42. Dostupné z: <https://nsuworks.nova.edu/pcs/vol15/iss1/2/>.
- SMYTH, Clifford. *Ian Paisley : voice of Protestant Ulster*. Edinburgh: Scottish Academic Press, 1987. ISBN 0-7073-0499-7. Dostupné z: <https://archive.org/details/ianpaisleyvoiceo0000smyt/page/n3/mode/2up>.
- ŠLOSARČÍK, Ivo. *Politický systém Irska*. Praha: Slon, 2007, 270 s. ISBN 978-80-86429-61-8.
- TONGE, Jonathan, Máire BRANIFF, Thomas HENNESSEY, James W. MCAULEY a Sophie A. WHITING. *The Democratic Unionist Party: from protest to power*. Oxford: Oxford University Press, 2014, xiii, 247. ISBN 978-0-19-870577-2.

- TONGE, Jonathan. ‘And I Hereby Declare the Runner-Up to be the Winner’: The Extraordinary 2021 DUP Leadership Election. *The Political Quarterly*. 2021, **92**(3), 506-511. Dostupné z: <https://onlinelibrary-wiley-com.ezproxy.is.cuni.cz/doi/10.1111/1467-923X.13035>.

Internetové zdroje

- AGENDANI. *Foster to lead the DUP* [online]. 2015 [cit. 2023-12-17]. Dostupné z: <https://www.agendani.com/foster-lead-dup/>
- ARK. *Home | ARK – Access Research Knowledge*. [online]. c2024 [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://www.ark.ac.uk/ARK/generalhome>
- BELFAST CITY COUNCIL. *Appendix 2: SUMMARY PAPER The New Decade, New Approach Deal (UK Government and Irish Government)* [online]. 2020 [cit. 2023-12-28]. Dostupné z: <https://minutes.belfastcity.gov.uk/documents/s84212/Appendix%20%20-%20The%20New%20Decade%20New%20Approach%20-%20summary%20of%20document%2010.01.20.pdf>
- CABINET OFFICE. *Confidence and Supply Agreement between the Conservative and Unionist Party and the Democratic Unionist Party* [online]. 2017 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/publications/conservative-and-dup-agreement-and-uk-government-financial-support-for-northern-ireland>
- CAIN. *Northern Ireland Conflict, Politics, and Society. Information on “the troubles.”* [online]. c1996-2024, Last modified: 04/09/2024 14:40:56 [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://cain.ulster.ac.uk/>
- COWELL-MEYERS, Kimberly a Paul ARTHUR. BRITANNICA. *Ian Paisley – first minister of Northern Ireland* [online]. 1998, Last Updated: Apr 11, 2024 [cit. 2023-10-07]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Ian-Paisley>
- DEMOKRATICKÁ UNIONISTICKÁ STRANA. *About The DUP | Our Structure | Democratic Unionist Party | Northern Ireland* [online]. c2021 [cit. 2023-10-25]. Dostupné z: <https://mydup.com/about-us?tab=our-structure>
- DEMOKRATICKÁ UNIONISTICKÁ STRANA. *Timothy Johnston – Chief Executive* [online]. c2021 [cit. 2023-10-25]. Dostupné z: <https://mydup.com/our-team/timothy-johnston>
- HEATON-HARRIS, Chris & NORTHERN IRELAND OFFICE. *Safeguarding the*

- Union* [online]. 2024 [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/publications/safeguarding-the-union>
- LEGISLATION.GOV.UK. *Departments Act (Northern Ireland) 2016* [online]. 2016 [cit. 2023-11-07]. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/niu/2016/5>
  - LEGISLATION.GOV.UK. *Northern Ireland Act 1998: Section 21A* [online]. 1998 [cit. 2023-11-07]. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1998/47/section/21A>
  - LEGISLATION.GOV.UK. *Northern Ireland Assembly Act 1973* [online]. 1973 [cit. 2023-11-21]. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1973/17/enacted>
  - LEGISLATION.GOV.UK. *The Northern Ireland (Date of Next Assembly Poll) Order 2003, Article 2* [online]. 2003 [cit. 2023-12-10]. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/uksi/2003/2697/article/2/made>
  - LEGISLATION.GOV.UK. *The Parliamentary Constituencies (Northern Ireland) Order 1995* [online]. 1995 [cit. 2023-11-21]. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/uksi/1995/2992/body/made>
  - MCKENNA, Fionnuala. CAIN. *Stormont By-elections (NI), Thursday 16 April 1970*. [online]. c1996-2023, Last modified: 04/06/2023 15:59:09 [cit. 2023-10-28]. Dostupné z: <https://cain.ulster.ac.uk/issues/politics/election/rsby1970.htm>
  - MELAUGH, Martin a Brendan LYNN. CAIN. *Executive Committee List of Ministers in the Executive: List of Ministers in the Executive 1998-2002* [online]. c1996-2023, Last modified: 04/06/2023 15:59:09 [cit. 2023-12-10]. Dostupné z: https://cain.ulster.ac.uk/issues/politics/executive/1998-2002_ministers.html
  - MELAUGH, Martin a Fionnuala MCKENNA. CAIN. *Assembly Election (NI) Thursday 25 June 1998* [online]. c1996-2023, Last modified: 04/06/2023 15:59:09 [cit. 2023-12-30]. Dostupné z: <https://cain.ulster.ac.uk/issues/politics/election/ra1998.htm>
  - MELAUGH, Martin a Fionnuala MCKENNA. CAIN. *Tony Blair's pledge to the people of Northern Ireland on 20 May 1998* [online]. c1996-2023, Last modified: 04/06/2023 15:58:25 [cit. 2023-12-09]. Dostupné z: <https://cain.ulster.ac.uk/events/peace/docs/tb20598.htm>
  - MELAUGH, Martin, Brendan LYNN a Fionnuala MCKENNA. CAIN. *Abstracts of Organisations - "T."* [online]. c1996-2023, Last modified: 04/06/2023 15:59:14 [cit. 2023-10-24]. Dostupné z: <https://cain.ulster.ac.uk/othelem/organ/torgan.htm>

- MELAUGH, Martin, Brendan LYNN a Fionnuala MCKENNA. CAIN. *Abstracts on Organisations - 'U'* [online]. c1996-2023, Last modified: 04/06/2023 15:59:14 [cit. 2023-10-17]. Dostupné z: <https://cain.ulster.ac.uk/othelem/organ/uorgan.htm>
- MELAUGH, Martin, Brendan LYNN a Fionnuala MCKENNA. CAIN. *Abstracts on Organisations - 'D' - Democratic Unionist Party* [online]. c1996-2014, Last modified: 04/06/2023 15:59:14 [cit. 2024-04-13]. Dostupné z: <https://cain.ulster.ac.uk/othelem/organ/dorgan.htm#dup>
- MELAUGH, Martin, Brendan LYNN a Fionnuala MCKENNA. CAIN. *Irish Peace Process – List of Source Documents: Democratic Unionist Party (DUP). (2006). 'Facing Reality ... A Truthful Assessment: The Policy Context: The Best Way Forward', (31 January 2006). Belfast: Democratic Unionist Party (DUP).* [online]. c1996-2023, last update: 16 January 2020 [cit. 2023-12-12]. Dostupné z: <https://cain.ulster.ac.uk/events/peace/soc.htm#2006>
- MELAUGH, Martin. CAIN, (DEMOKRATICKÁ UNIONISTICKÁ STRANA). *'Devolution Now: The DUP's Concept for Devolution', by Democratic Unionist Party (DUP), 5 February 2004* [online]. 2004 [cit. 2023-12-12]. Dostupné z: <https://cain.ulster.ac.uk/issues/politics/docs/dup/dup050204text.htm>
- MELAUGH, Martin. CAIN. *Elections: A Selection of Political Party Manifestos: DUP 1998 Northern Ireland Assembly Election Manifesto – Your Best Guarantee for the Future of Northern Ireland* [online]. c1996-2023, updated: 12 May 2023 [cit. 2023-12-09]. Dostupné z: <https://cain.ulster.ac.uk/issues/politics/election/manifestos.htm>
- MELAUGH, Martin. CAIN. *Elections: A Selection of Political Party Manifestos: DUP 2003 Northern Ireland Assembly Election Manifesto - 'Fair Deal Manifesto 2003'* [online]. c1996-2023, updated: 12 May 2023 [cit. 2023-12-10]. Dostupné z: <https://cain.ulster.ac.uk/issues/politics/election/manifestos.htm>
- MELAUGH, Martin. CAIN. *Elections: A Selection of Political Party Manifestos: DUP 2005 Westminster and Local Government Elections Manifesto – Leadership That's Working* [online]. c1996-2023, updated: 12 May 2023 [cit. 2024-04-02]. Dostupné z: <https://cain.ulster.ac.uk/issues/politics/election/manifestos.htm>
- MELAUGH, Martin. CAIN. *Elections: A Selection of Political Party Manifestos: DUP 2007 Northern Ireland Assembly Election Manifesto - 'Getting it Right'* [online]. c1996-2023, updated: 12 May 2023 [cit. 2023-12-16]. Dostupné z:

- <https://cain.ulster.ac.uk/issues/politics/election/manifestos.htm>
- MELAUGH, Martin. CAIN. *Elections: A Selection of Political Party Manifestos: DUP 2011 Northern Ireland Assembly and Local Government Elections, and Referendum, Manifesto - 'Moving Forward'* [online]. c1996-2023, updated: 12 May 2023 [cit. 2023-12-16]. Dostupné z: <https://cain.ulster.ac.uk/issues/politics/election/manifestos.htm>
  - MELAUGH, Martin. CAIN. *Elections: A Selection of Political Party Manifestos: DUP 2016 Northern Ireland Assembly Election Manifesto - 'Our Plan for Northern Ireland'* [online]. c1996-2023, updated: 12 May 2023 [cit. 2023-12-17]. Dostupné z: <https://cain.ulster.ac.uk/issues/politics/election/manifestos.htm>
  - MELAUGH, Martin. CAIN. *Northern Ireland Constitutional Convention – A Chronology of Main Events* [online]. c1996-2023, Last modified: 04/06/2023 15:58:24 [cit. 2023-10-17]. Dostupné z: <https://cain.ulster.ac.uk/events/convention/chron.htm>
  - MELAUGH, Martin. CAIN. *The Irish Peace Process – Chronology of Key Events (April 1998 - December 1999)* [online]. c1996-2023, Last modified: 04/06/2023 15:58:24 [cit. 2023-12-09]. Dostupné z: <https://cain.ulster.ac.uk/events/peace/pp9899.htm>
  - MELAUGH, Martin. CAIN. *The Sunningdale Agreement – Chronology of Main Events* [online]. c1996-2023, Last modified: 04/06/2023 15:58:25 [cit. 2023-10-17]. Dostupné z: <https://cain.ulster.ac.uk/events/sunningdale/chron.htm>
  - NIDIRECT. *The Northern Ireland Executive* [online]. [2015] [cit. 2023-12-07]. Dostupné z: <https://www.nidirect.gov.uk/articles/northern-ireland-executive>
  - NORTHERN IRELAND ASSEMBLY EDUCATION SERVICE. *Official Opposition* [online]. c2022 [cit. 2023-11-08]. Dostupné z: <https://education.niassembly.gov.uk/post-16/work-assembly/scrutinising-executive-committee/official-opposition#:~:text=The%20Assembly's%20experience%20of%20Official,and%20collapse%20of%20the%20Executive.>
  - NORTHERN IRELAND ASSEMBLY EDUCATION SERVICE. *The Assembly & Executive* [online]. c2022 [cit. 2023-11-08]. Dostupné z: <https://education.niassembly.gov.uk/post-16/assembly-executive>
  - NORTHERN IRELAND ASSEMBLY EDUCATION SERVICE. *The Three*

- Strands* [online]. c2022 [cit. 2024-02-11]. Dostupné z: <https://education.niassembly.gov.uk/post-16/snapshots-devolution/belfastgood-friday-agreement/three-strands>
- NORTHERN IRELAND ASSEMBLY EDUCATION SERVICE. *Voting – Cross-Community Voting* [online]. c2022 [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://education.niassembly.gov.uk/post-16/work-assembly/representation/voting>
  - NORTHERN IRELAND ASSEMBLY. *Role of the Speaker* [online]. c2024 [cit. 2023-12-30]. Dostupné z: <http://www.niassembly.gov.uk/assembly-business/office-of-the-speaker/role-of-the-speaker/>
  - NORTHERN IRELAND ASSEMBLY. *Woman parliamentarians of Northern Ireland: First female leaders* [online]. c2024 [cit. 2023-12-17]. Dostupné z: <http://www.niassembly.gov.uk/visit-and-learning/women-in-parliament/first-female-leaders/#:~:text=Arlene%20Foster%20was%20appointed%20First,before%20resigning%20in%20June%202021.>
  - NORTHERN IRELAND OFFICE. *The Belfast Agreement* [online]. 1998 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/publications/the-belfast-agreement>
  - NORTHERN IRELAND OFFICE. *The Fourth Report on the Use of the Petition of Concern Mechanism in the Northern Ireland Assembly* [online]. 2022 [cit. 2023-12-16]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/publications/the-fourth-report-on-the-use-of-the-petition-of-concern-mechanism-in-the-northern-ireland-assembly>
  - SEVEROIRSKÁ EXEKUTIVA. *2007 Devolved Government – Ministers and their departments* [online]. 2007 [cit. 2023-11-08]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20070822230925/http://www.northernireland.gov.uk/index/your-government/devolved-government.htm>. K přístupu do archivu byl využitý web Wayback Machine (<https://web.archive.org/>)
  - SINN FÉIN. *Policing Motion passed at the Special Ard 28th January 2007* [online]. [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://www.sinnfein.ie/contents/16461>
  - SUNAK, Rishi & PRIME MINISTER'S OFFICE, 10 DOWNING STREET. *The Windsor Framework: A New Way Forward*. [online]. 2023, Last updated 30 January 2024 [cit. 2023-12-30]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/publications/the-windsor-framework>

- TORRANCE, David. THE HOUSE OF COMMONS LIBRARY. *DUP leadership election and appointing a First Minister* [online]. 2021 [cit. 2023-10-25]. Dostupné z: <https://commonslibrary.parliament.uk/dup-leadership-election-and-appointing-a-first-minister/>
- ULSTER UNIVERSITY. *ARK – Social Policy Research* [online]. c2024 [cit. 2023-10-14]. Dostupné z: <https://www.ulster.ac.uk/research/topic/social-work-and-social-policy/research-themes/ark>
- VILLIERS, Theresa & NORTHERN IRELAND OFFICE. *A fresh start for Northern Ireland* [online]. 2015 [cit. 2023-12-17]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/news/a-fresh-start-for-northern-ireland>
- WHYTE, Nicholas a Tineke VAES. ARK. *The 1996 Forum Elections and the Peace Process* [online]. 1998, last updated 7 May 2003 [cit. 2023-11-21]. Dostupné z: <https://www.ark.ac.uk/elections/ff96.htm>
- WHYTE, Nicholas. ARK. *Northern Ireland Assembly Elections 1973* [online]. 2003, Last Updated on Tuesday, November 08, 2005 22:35:15 [cit. 2023-10-17]. Dostupné z: <https://www.ark.ac.uk/elections/fa73.htm>
- WHYTE, Nicholas. ARK. *Northern Ireland Assembly Elections 1982* [online]. 2003, Last Updated on Wednesday, 12 – Jan-2005 12:12 [cit. 2023-10-17]. Dostupné z: <https://www.ark.ac.uk/elections/fa82.htm>
- WHYTE, Nicholas. ARK. *Northern Ireland Constitutional Convention Elections 1975* [online]. 2003, Last Updated on Wednesday, 12 – Jan-2005 12:12 [cit. 2023-10-17]. Dostupné z: <https://www.ark.ac.uk/elections/fc75.htm>
- WHYTE, Nicholas. ARK. *Northern Ireland elections* [online]. c1998-2021, Last Updated on Saturday 9 April 2022 [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://www.ark.ac.uk/elections/>
- WHYTE, Nicholas. ARK. *The 1998 Referendums* [online]. 2001, modified 17 February 2002 [cit. 2023-12-09]. Dostupné z: <https://www.ark.ac.uk/elections/fref98.htm>

Novinové zdroje, články

- BAKER, Tim. SKY NEWS. *Sir Jeffrey Donaldson steps down as DUP's leader after being charged with historical sexual offences* [online]. 2024 [cit. 2024-04-22]. Dostupné z: <https://news.sky.com/story/dup-leader-sir-jeffrey-donaldson->

[suspended-13103753](#)

- BBC NEWS. *Arlene Foster announces resignation as DUP leader and NI first minister* [online]. 2021 [cit. 2023-12-28]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-56910045>
- BBC NEWS. *Brexit: EU and UK reach deal but DUP refuses support* [online]. 2019 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-50079385>
- BBC NEWS. *Brexit: Nigel Dodds says Boris Johnson is 'too eager to get deal'* [online]. 2019 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.bbc.co.uk/news/uk-northern-ireland-50079317>
- BBC NEWS. *David Ford secures justice job* [online]. 2010, Page last updated at 15:49 GMT, Monday, 12 April 2010 16:49 UK [cit. 2023-12-16]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/1/hi/northern_ireland/8615741.stm
- BBC NEWS. *Ian Paisley jnr picked to fight father's seat* [online]. 2010, Page last updated at 08:51 GMT, Tuesday, 9 March 2010 [cit. 2023-11-16]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/northern_ireland/8557018.stm
- BBC NEWS. *New environment boss 'sceptical'* [online]. 2008, Page last updated at 15:16 GMT, Tuesday, 10 June 2008 16:16 UK [cit. 2023-11-08]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/1/hi/northern_ireland/7446829.stm
- BBC NEWS. *NI election looms as Stormont deadline passes* [online]. 2022 [cit. 2023-12-30]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-63420931>
- BBC NEWS. *Northern Ireland Politics | Latest news & Updates* | [online]. c2024 [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: https://www.bbc.com/news/northern_ireland/northern_ireland_politics
- BBC NEWS. *On This Day: 1950-2005: 9th December 1973: Sunningdale Agreement signed* [online]. c2008 [cit. 2023-10-17]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/december/9/newsid_2536000/2536767.stm
- BBC NEWS. *Peter Robinson steps aside as NI first minister* [online]. 2010, Page last updated at 22:09 GMT, Monday, 11 January 2010 [cit. 2023-12-16]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/1/hi/northern_ireland/8450854.stm
- BBC NEWS. *Reid set to suspend assembly* [online]. 2002 [cit. 2023-12-09]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/northern_ireland/2324583.stm

- BBC NEWS. *Same-sex marriage: Proposal wins assembly majority but fails over DUP block* [online]. 2015 [cit. 2023-12-16]. Dostupné z: <https://www.bbc.co.uk/news/uk-northern-ireland-politics-34692546>
- BBC NEWS. *Stormont election: Further delay suggested as NI Protocol talks continue* [online]. 2023 [cit. 2023-12-30]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-64325052>
- BBC NEWS. *Timeline: Renewable Heat Incentive scandal* [online]. 2019 [cit. 2023-10-18]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-38301428>
- BBC NEWS. *Ulster Unionist Party intends to leave NI Executive* [online]. 2015 [cit. 2023-11-08]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-34063087>
- BELFAST TELEGRAPH. *Alastair Campbell slams Theresa May's 'sordid, dangerous, distasteful deal' with DUP which 'threatens Northern Ireland peace process'* [online]. 2017 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.belfasttelegraph.co.uk/news/general-election-2017/alastair-campbell-slams-theresa-mays-sordid-dangerous-distasteful-deal-with-dup-which-threatens-northern-ireland-peace-process/35811243.html>
- BELFAST TELEGRAPH. *Martin McGuinness' resignation letter in full* [online]. 2017 [cit. 2023-12-19]. Dostupné z: <https://www.belfasttelegraph.co.uk/news/politics/martin-mcguinness-resignation-letter-in-full/35353349.html>
- BUCKLER, Chris. BBC NEWS. *Stormont gay marriage debate position 'unacceptable'* [online]. 2013 [cit. 2023-12-16]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-24744874>
- CAMPBELL, John. BBC NEWS. *DUP deal: What exactly is in the Safeguarding the Union paper?* [online]. 2024 [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-68157167>
- CARROLL, Rory. THE GUARDIAN. *DUP's Paul Givan named as Northern Ireland first minister* [online]. 2021 [cit. 2024-01-28]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2021/jun/08/dup-paul-givan-named-as-northern-ireland-first-minister>
- CARROLL, Rory. THE GUARDIAN. *Why is Arlene Foster stepping down as leader of the DUP?* [online]. 2021 [cit. 2023-10-25]. Dostupné z:

<https://www.theguardian.com/politics/2021/apr/28/why-is-the-dup-preparing-to-dump-arlene-foster>

- EDGAR, Damien a Eimear FLANAGAN. BBC NEWS. *DUP: NI First Minister Paul Givan announces resignation* [online]. 2022 [cit. 2023-12-29]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-60241608>
- EDGINGTON, Tom a Tamara KOVACEVIC. BBC NEWS. *Brexit: What is the new Northern Ireland trade deal?* [online]. 2023, 2 February 2024 [cit. 2023-12-28]. Dostupné z: <https://www.bbc.co.uk/news/explainers-53724381>
- EMERSON, Newton. THE IRISH TIMES. *DUP faces heavy responsibility for Brexit position taken lightly.* [online]. 2018 [cit. 2023-12-19]. Dostupné z: <https://www.irishtimes.com/opinion/dup-faces-heavy-responsibility-for-brexit-position-taken-lightly-1.3489256>
- GEOGHEGAN, Peter. DW NEWS. *Northern Ireland's troubles* [online]. 2017 [cit. 2023-10-18]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/northern-ireland-torn-between-past-and-future/a-37757279>
- HEALY, Alison. THE IRISH TIMES. *The Path to Peace: A timeline of the peace process in the 1990s* [online]. 2021 [cit. 2023-10-18]. Dostupné z: <https://www.irishtimes.com/news/politics/the-path-to-peace-a-timeline-of-the-peace-process-in-the-1990s-1.4760928>
- HOGAN, Laura. RTÉ. *Edwin Poots to succeed Foster as new DUP leader* [online]. 2021, Updated / Friday, 14 May 2021 22:41 [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: <https://www.rte.ie/news/2021/0514/1221492-dup-leadership-latest/>
- HUGHES, Brendan a Matt FOX. BBC NEWS. *Stormont: Michelle O'Neill makes history as nationalist first minister* [online]. 2024 [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-politics-68180505>
- HUNT, Alex. BBC NEWS. *Theresa May and the DUP deal: What you need to know* [online]. 2017 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/election-2017-40245514>
- ITV NEWS. *Fresh round of talks to restore power-sharing: Stormont deadline passes without agreement* [online]. 2017, Last updated Mon 3 Apr 2017 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.itv.com/news/utv/update/2017-03-27/stormont-deadline-passes-without-agreement/>
- ITV NEWS. *Stormont talks to restore power-sharing: Power-sharing talks 'to be*

- suspended over summer*’ [online]. 2017, Last updated Tue 4 Jul 2017 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.itv.com/news/utv/update/2017-07-04/power-sharing-talks-to-be-suspended-over-summer/>
- KELLY, Ben. THE INDEPENDENT. *What is the Good Friday Agreement?* [online]. 2023 [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/what-is-good-friday-agreement-b2317092.html>
  - MACAULEY, Conor. BBC NEWS. *RHI scandal: PSNI considering fraud investigation* [online]. 2017 [cit. 2023-10-18]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-38656523>
  - MANAGHAN, John. THE IRISH NEWS. *Foster and McGuinness write to Theresa May laying out their Brexit priorities.* [online]. 2016 [cit. 2023-12-19]. Dostupné z: <https://www.irishnews.com/news/politicalnews/2016/08/10/news/first-minister-defends-joint-letter-to-pm-over-brexit-concerns-1106369/>
  - MANLEY, John. THE IRISH NEWS. *Arlene Foster: where did it all go wrong?* [online]. 2017 [cit. 2023-12-17]. Dostupné z: <https://www.irishnews.com/news/2017/04/05/news/arlene-foster-from-hubris-to-uncertainty-987720/>
  - MANLEY, John. THE IRISH NEWS. *DUP turns 50 but its future is far from certain* [online]. 2021 [cit. 2023-12-16]. Dostupné z: <https://www.irishnews.com/news/northernirelandnews/2021/09/30/news/dup-turns-50-but-its-future-is-far-from-certain-2463462/>
  - MCCORMACK, Jayne a Matt FOX. BBC NEWS. *Stormont stalemate: Heaton-Harris pushes back NI election deadline* [online]. 2022 [cit. 2023-12-30]. Dostupné z: <https://www.bbc.co.uk/news/uk-northern-ireland-63562122>
  - MCCORMACK, Jayne a Rebekah WILSON. BBC NEWS. *DUP: No dissent within the party over Stormont boycott, says leader* [online]. 2023 [cit. 2023-12-30]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-67022972>
  - MCCORMACK, Jayne. BBC NEWS. *Northern Ireland bill – what happens next?* [online]. 2019 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-48981703>
  - MCCORMACK, Jayne. BBC NEWS. *Q&A: A guide to the DUP-Tory deal one year on* [online]. 2018 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk->

[northern-ireland-politics-44397110](#)

- MCDONALD, Henry. THE GUARDIAN. *Peter and Iris Robinson face questions after BBC documentary* [online]. 2010 [cit. 2023-12-16]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2010/jan/07/peter-iris-robinson-bbc-investigation>
- OWEN, Paul. THE GUARDIAN. *What is the St Andrews agreement?* [online]. 2006 [cit. 2023-12-13]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2006/oct/17/northernireland.devolution1>
- PHILLIPS, Alexa. SKY NEWS. *Northern Ireland Assembly fails to elect Speaker after DUP blocks formation of government* [online]. 2022 [cit. 2023-12-30]. Dostupné z: <https://news.sky.com/story/northern-ireland-assembly-fails-to-elect-new-speaker-after-dup-leader-blocks-formation-of-government-12612271>
- POGATCHNIK, Shawn. POLITICO. *UK concedes reality of Northern Ireland deadlock, shifts election 'deadline' to 2024* [online]. 2023 [cit. 2023-12-30]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/uk-concedes-reality-of-stormont-deadlock-shifts-election-deadline-to-2024-northern-ireland/>
- POGATCHNIK, Shawn. POLITICO. *UK warns of snap Northern Ireland election if DUP won't share power* [online]. 2022 [cit. 2023-12-30]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/uk-warns-northern-ireland-snap-election-dup-wont-share-power/>
- RTÉ. RTÉ – *Ireland's national public service media* [online]. c2024 [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://www.rte.ie/>
- SCHRECKINGER, Ben. THE WORLD. *LGBT rights a late casualty of Northern Ireland's Troubles* [online]. 2016 [cit. 2023-12-16]. Dostupné z: <https://theworld.org/stories/2013-12-04/lgbt-rights-late-casualty-northern-ireland-s-troubles>
- SIMPSON, Mark. BBC NEWS. *Ian Paisley retires as NI Assembly completes historical first full term* [online]. 2011 [cit. 2023-12-09]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/av/uk-12865791>
- THE GUARDIAN. *Northern Ireland* [online]. c2024 [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/uk/northernireland>
- THE GUARDIAN. *Tory-DUP deal: Ruth Davidson 'receives assurances' from PM over gay rights* [online]. 2017 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z:

<https://www.theguardian.com/politics/2017/jun/10/tory-dup-deal-ruth-davidson-receives-assurances-from-pm-over-gay-rights>

- THE IRISH TIMES. *'Chilling' DUP deal raises prospect of change to UK abortion law* [online]. 2017 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.irishtimes.com/news/world/uk/chilling-dup-deal-raises-prospect-of-change-to-uk-abortion-law-1.3115505>
- THE IRISH TIMES. *The DUP and facing reality* [online]. 2006 [cit. 2023-12-12]. Dostupné z: <https://www.irishtimes.com/opinion/the-dup-and-facing-reality-1.1011768>
- THE IRISH TIMES. *The Irish Times – Trusted journalism since 1859* [online]. c2024 [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://www.irishtimes.com>
- TIME. *Northern Ireland: Unleashing the Third Force* [online]. 1981 [cit. 2023-11-16]. Dostupné z: <https://content.time.com/time/subscriber/article/0,33009,953237-1,00.html>
- YOUNG, David. BELFAST TELEGRAPH. *Arlene Foster calls on PM to stand up to EU over backstop as member states veto change* [online]. 2018 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.belfasttelegraph.co.uk/news/brexit/arlene-foster-calls-on-pm-to-stand-up-to-eu-over-backstop-as-member-states-veto-change/37628119.html>

Seznam grafů

Graf č. 1: Volební výsledky pěti hlavních stran (společně s výsledky ostatních stran) v národním shromáždění Severního Irsku v rozmezí 1973-2022.

Graf č. 2: Volební výsledky Demokratické unionistické strany (DUP) v národním shromáždění Severního Irsku v rozmezí 1973-2022.

Graf č. 3: Počet mandátů DUP v národním shromáždění Severního Irsku po Velkopáteční dohodě.

Graf č. 4: Rozdíl procenta hlasů strany po předčasných volbách v roce 2017 oproti posledním volbám v roce 2016.

Graf č. 5: Výsledky v současnosti prvních a posledních voleb lídra Demokratické unionistické strany z 14. května 2021.

Graf č. 6: Výsledky DUP v posledních třech regionálních volbách v Severním Irsku.